

संगीत

श्रीराम भागवत संक्षिप्त

ગુજરાત ટ્રિઢાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઢિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૦૦૬૨ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ધાતુલ સંક્રિપ્ત

વિષય ૬-૪

ॐ

तत्सत् हरि.

‘श्रीमद् भागवत संक्षिप्त’

महात्म्य सह द्वादश स्कंध

सचित्र.

कळा ? थी ?६.

— ❦ —

श्लोकः—

श्रीमद्भागवतं पुराणं ममलं यद्वैष्णवानां प्रियं-
यस्मिन्पारमहंस्यमेकं ममलं ज्ञानपरं गीयते ॥
तत्रज्ञानविरागं भक्तिमहितं नैष्कर्म्यमा विष्कृतं-
तच्छृण्वन्वि चारणपरो भक्त्या विमुच्येन्नरः ॥ १ ॥

श्रीમદ્ ભાગવતપુરાણમાં આ નીર્ભળ અને ભક્તજનોને પ્યારા પરમહંસોને મળવા અને નીરહોય પરમ જ્ઞાનસ્વરૂપ પર-
માત્માના તત્વનેજ ગાયેલું છે. તેમજ જ્ઞાન વૈરાગ્ય અને ભક્તિ-
સહિત નિષ્કામ કર્મો કરવાનું સ્પષ્ટ કરી દેખાડેલું છે. તેનું ભક્તિ
ભાવથી શ્રવણ પઠન અને મનન કરવાનું તેમજ મન લગાડીને
કરનાર પુરુષો મુક્તિને પામે છે.

સંશોધક અને પ્રકાશક.

ગણપતરામ લલ્લુરામ દ્વીવેદી,

C/o કાર્યભારી, શ્રી ઉમીઆજી માતાજી સ્વસ્થાન-મુ. ઉં.અ.

મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦ પોસ્ટેજ અલગ.

પ્રથમાવૃત્તિ,

પ્રત ૧૦૦૦.

સંવત ૧૯૭૮

સને ૧૯૨૨.

પોસ શકલપક્ષ પંચમી બોમવાર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
૨. વા.દ
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ

આ પુસ્તકના સર્વપ્રકારના હક્ક પ્રકાશકે પોતાના
સ્વાધીન રાખ્યા છે.

ધો યુનીયન પ્રો. પ્રેસ કંપની લીમીટેડમાં શા. મોહનલાલ
ચીમનલાલે છાપ્યું કે. કાળુપુર ટંકશાળ-અમદાવાદ.

સ્વ. શેઠ શંભુપ્રસાદ જીવેચરદાસ લશ્કરી, અમદાવાદ

ૐ.

અર્પણ પત્રિકા.

—૦—

શ્રીમાન સુજ ગુણજન—

શેઠજી દુર્ગાપ્રસાદ શંભુપ્રસાદ

લશ્કરી સાહેબ, શ્રી અમદાવાદ.

વિજ્ઞાપી કે:—

સનાતન ધર્મના સ્થંભરૂપ શ્રીમદ્ભાગવતને કવિશ્રી
ભીમે સંગીતમાં સંક્ષિપ્તથી આલાપેલ, સર્વાંગે
આધ્યાત્મિક અને ભક્તિ જ્ઞાન, વૈરાગ્ય
આદિ પદાંગરસોના પ્રભાવમાં પરિપુર્ણ
સદરહુ ગ્રંથ; આપના પુણ્ય પિતાશ્રી
સ્વ. શેઠજી શંભુપ્રસાદ બહેચરદાસ
લશ્કરી સાહેબના સ્નેહ સ્મરણાર્થે
અર્પણ કરું છું; જે સ્વી-
કારવા કૃપા ભાવના
એજ વિજ્ઞાપના
શ્રીરસ્તુ.

હી. આપનો શુભેચ્છક
મણુપતરામ લલ્લુરામ દ્વીવેદી.
C/o. ધી વટો-ખીજડાનોપાડો
વતન-પારણ.

ૐ ઉપોદ્ધાત.

સૃષ્ટિ ઉત્પન્ન થઈ ત્યાંથીજ સનાતન ધર્મના સ્થંભ રૂપ, પરમ વેદ પ્રામાણ્ય, સોળ સંસ્કારો વર્ણ અને આશ્રમવ્યવસ્થા, નિર્માણ થયાં છે. જ્યાં સુધી ચાર સ્થંભો જનસમાજના હૃદયા-ગારમાં, સત્યતાથી સંપૂર્ણપણે જળહળી રહ્યાં હતાં, ત્યાંસુધી આર્ય પ્રજા સુખના ઉન્નત શિખરે વિરાજતી હતી; કીન્તુ કળિ-પ્રભાવે મહાન અધર્મ રૂપી દાવાનળમાં, હોમાયાથી; વહેમ, ભય, કળહ અને કપટનો સંચાર થયો.

દુસ્તર સંગતથી ધર્મ, દયા, નીતિ, તપ, દાન, શાન્તિ, વિદ્યા, શક્તિ, વીર્ય, અને દ્રવ્ય; ઇત્યાદિની ક્ષીણતા થઈ આત્મ-બળ ઘટી ગયું શ્રદ્ધા ઉઠી ગઈ, અને ધર્મની અવનતી થઈ.

કુદરતે આંકી મૂકેલા ચાર યુગોમાં, એકજ સાથે ચારે યોગ મળવાનું સાધન; કળિયુગમાં અને તે પણ માનવ જાતીમાં એ સનાતન ધર્મના અનુયાયીઓ માટેજ નિર્માણ થએલું છે.

છતાં પણ દેહ, સત્તા, લક્ષ્મી, આબરૂ, હું. તું, માફ, તારૂં એ સર્વ માયાવી આવરણોની ઉપાધીમાં ગોથાં ખાઈ ખેંચતા-ણમાં પડવું, અને વ્યર્થ જીવન ગુજારવું. આત્માની અધોગતિ કરવી એ કેવળ ‘મનુષ્ય રૂપેણ મૃગાશ્ચરંતિ વત્’ સમાન સમજ, જગતમાં જનમ્યાની સાફળ્યતા મેળવવા ઇષ્ટ પ્રત્યે સંપૂર્ણ પ્રેમલક્ષણા નવધા-લક્ષિતમાં આત્મબળી રહી, સંસારમાં વ્યવહાર અને ફરજો સત્યતા અને સંતોષપૂર્વક બજાવી, આત્માનું પહેલું કલ્યાણ ઇચ્છવા કર્તવ્યપરાયણ રહેવું.

તે માટે આ મહા કળિકાળમાં ઇષ્ટ આરાધનાનું મુખ્ય એકજ સાધન રૂપિમુનિઓ-શાસ્ત્રો, વેદ અને દેવતાઓ ગાળીને શિખરે છે કે:—‘કલૌકેશવ કીર્તનમ્’ તો આ મહાન પવિત્ર સુત્રને હુષ્કર સમયમાં સાત્વિકતાથી સ્વીકારી અનુસરતાં ધર્મ, અર્થ કામ અને મોક્ષ મેળવી પરમાનંદ પામી શકાય છે.

તેજ કલ્યાણદાતાના કીર્તન પ્રભાવે, ધ્રુવ, પ્રલ્હાદ, તુળસીદાસ
કુરુદાસ, તુકારામ, મીરાંબાઈ, નરસિંહમહેતા સમા અનેકાનેક
ભક્તરાજને ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર થયો છે; તો આપણે તે સત્ય
ધર્મના પવિત્ર માર્ગો વિચારી આત્માની ઉન્નતિના પ્રયાસ કરવા
એજ સાચો ધર્મ અને જીવન ફરજ છે.

સંવત ૧૫૪૧ જમાનામાં થયેલા વિખ્યાત કવિશ્રી ભીમ-
નની કલમથી રચાએલો શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત દ્વાદશસ્કંધ
સંક્ષીપ્તનો અંથ મારા ઘરમાંથી મળી આવ્યો છે. તેનું સંશો-
ધન કરીને જનસમાજ સમક્ષ રજુ કરવાને કૃતાર્થ થયો છું.

કવિએ શ્રીમદ્ભાગવત સોળકળામાં વિભાગ પાડી સંગીત
આલાપેલ છે તેનું કારણ શ્રીભગવાનના સ્વરૂપને સોળ કળાના
સ્વરૂપ સાથે ઘટાવ્યું છે.

મૃતૈ મૃદ્ધિર્નિર્મયમાઃ પુરોવિમ્બનિર્માયશેતેયાદમૂષુપુરુષઃ ॥

૨ ક્તેયુળાં ષોડશોઽશાત્મકઃ સોલ્લક્ષ્ણેષ્ટ ભગવાન્ વર્ચાસિમે ॥૧॥

(શ્રો. મા. સ્કં. અ. ૪ શ્લોક ૨૩ માં)

અર્થ—જે સમર્થ પુરુષ ભગવાન માહા ભુતોવડે આ
અનેક શરીરોને નીર્માણ કરીને તેમને વીધે રહેલા સોળ ગુણોને
(પાંચ મહાભુતો અગિયાર ઇન્દ્રિયો એમ ગણીને) ભાગવે છે.
તે સોળ કળા આ શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત દ્વાદશસ્કંધ
સંપૂર્ણ ‘અંથ જે શ્રીમદ્ ભાગવતમાં વર્ણવેલા પ્રમાણે અનુક્રમ-
વાર દરેક સ્કંધ અધ્યાયોથી ભક્તિરસ માટે સુંદર અને રસીક છે.

સદરહુ અંથમાં વાંચકવંદને કોઈપણ જાતની ન્યૂનાધિકતા
દૃષ્ટિગોચર થતી હશે, જેની ક્ષમા ચાચું છું; તેમજ સુચના થશે
તો, ખીજી આવૃત્તિમાં સુધારો કરી કૃતકૃત્ય થયો માનીશ—

આ અંથના સંશોધન માટે મને જે મહાશયો અને ગ્રહ-
સ્થો તરફથી મદદ મળી છે તે માટે આભારી છું.

લી. સંશોધક અને પ્રકાશક,

ગુજરાત
R. M. R.

ગણપતરામ લલ્લુરામ દ્વીવેદી.
મરભારી મી ઉમીયા માતાજી સ્વસ્થાન
૬, ઉમીયા

પ્રસ્તાવના.

મેનિરે ભગવદ્રુપં, શાસ્ત્રંભાગવતં સિતૌ ॥

વૈકુંઠ 'તલ્લવાણ' ॥ ૧ ॥

ભાગવત શાસ્ત્ર પૃથ્વીના વિષે ભગવાનનુજ સ્વરૂપ છે, અને તે સાંભળવાથી અથવા પાઠ કરવાથી તુર્તુજ વૈકુંઠની પ્રાપ્તિરૂપ ફળને પણ આપનારૂં છે.

વેદાઃ શ્રીકૃષ્ણાઃ કથાનિ વ્યાસ સૂત્રાણિ ચૈવહિ

સમાધિભાષા ંસસ્ય પ્રમાણં ચતુષ્ટયમ્ ॥ ૨ ॥

વેદ, શ્રીકૃષ્ણના વાક્યો (ગીતાદિકે) વ્યાસસૂત્ર (વેદાંતસૂત્ર) અને વ્યાસે સમાધિમાં અનુભવીને નિરૂપેલું એવું ભાગવત આચાર પ્રમાણ છે.

एतस्माद परं किं हि विद्वान् : शुद्धैर्नविद्यते ॥

વૈદ્યાંતરે ભવેત્પુણ્યં તદા ભાગવતંલભેત્ ॥ ૩ ॥

આ શ્રીમદ્ભાગવત કરતાં વધારે ઉત્તમ અને મનની શુદ્ધી કરનારૂં બીજું કશું પણ છેજ નહીં અને જેને પૂર્વજીવં પુણ્ય હોય તેનેજ ભાગવતની પ્રાપ્તિ થાય છે.

કાલ વ્યાલ મુખગ્રાસ નિર્નાશહેતવે ॥

શ્રીમદ્ભાગવતં શાસ્ત્રં કલૌ કીરેણં ભાષિતં ॥ ૪ ॥

કાળના નામના આપના મુખના કોળિયા સમાન મનુષ્યોને તેના થકી થતો ત્રાસ કળિયુગમાં મટાડવાને માટે શુક્રમુનિયે આ શ્રીમદ્ભાગવત શાસ્ત્ર કહેલું છે.

શ્રવણં કીર્તનં વિષ્ણોઃ સ્મરણં પાદ સેવનમ્ ॥

અર્ચનં વન્દનં દાસ્યં સખ્યમાત્મ નિવેદનમ્ ॥ ૫ ॥

વિષ્ણુનું શ્રવણ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન, વન્દન, દાસ્ય, સખ્ય અને આત્મનિવેદન—(એ ભક્તિનાં નવ અંગ).

एवं ब्रह्मादयो देवा ऋषयश्च तपोधनाः ॥

કોતેયંતિરશ્રેષ્ઠં દેવં નારાયણં વિશ્વમ્ ॥ ૬ ॥ શૌનક

એ પ્રકારે બ્રહ્માદિક દેવ તથા તપરૂપિ ધનવાળા ઋષિ સર્વ દેવમાં શ્રેષ્ઠ ને સમર્થ એવા નારાયણનું કીર્તન કરે છે.

नामैव तव गोविंद नाम त्वत्तः शताधिकम् ॥

દસાસ્ત્રાણાન્મુક્તિં વિનાપ્યષ્ટાંગયોગતઃ ॥ ૭ ॥ મૃગુ ૫૯

હું ગોવિંદ ! તમારા નામ તત્ત્વ થકી એક શતાધિક નામના ઉચ્ચાર કરવા થકી મુક્તિ આપે છે. આઠ યોગ સાધન કયા હોય, તોપણ ભગવત કીર્તન થકી મુક્તિ મળે છે.

हरेर्नामैव नामैव नामैव मम जीवनम् ॥

કહો નાસ્ત્યેવ નાસ્ત્યેવ ગતિરન્યથા ॥ ૮ ॥

હરીનું જે નામ તે નામ ભગવાનનું નામ તે મારું જીવન છે. કળીયુગને વીણે ભગવત કીર્તનવિના સર્વે નાશ વસ્તુ છે. અને ગતિ પણ બીજા પ્રકારે નથી.

गोविंेति सदास्नानं गोविंदेति सदाजपः ॥

ગોવિંેતિસદા ધ્યાનં સદા ગોવિંદ કાર્ત્ત્વ્ય ॥ ૯ ॥

ગોવિંદરૂપી સદા સ્નાન છે, ગોવિંદરૂપી સદા જપ છે, અને ગોવિંદરૂપી સદા ધ્યાન છે, તે કારણ માટે ગોવિંદનું અવશ્ય કીર્તન કરવું.

यथाविधानेन पठन्साम गायम विच्युतम् ॥

સાવધાન સ્તદ, બ્યાસાત્પરં બ્રહ્માધિગચ્છતિ ॥ ૧૦ ॥

નિત્ય યથાવિધિ સામગાન કરનાર, સામવેદના અભ્યાસથી મુખ્યસ્થ થઈ પરબ્રહ્મને પામે છે.

वीणावादनतत्त्वज्ञः श्रुति जातिविशारदः ॥

તાલજ્ઞશ્ચા પ્રયાસેન મોક્ષમાર્ગં નિયચ્છતિ ॥ ૧૧ ॥

વીણા વગાડવાના નીચમે બાણનાર સપ્તસૂરની શ્રુતિ તથા જાતીમાં પ્રવીણ અને તાલ બાણનાર મનુષ્ય વિનાપ્રયાસે મોક્ષ માર્ગ સિદ્ધ કરી શકે છે.

યયોત્તાનપદઃ પુત્રોમુનિના ગીતઘાઽર્ધકઃ ।

મૃત્યોઃ કૃત્વૈવ મૃધ્ન્યૈત્રિમારુરોહરેઃ પદં ॥

શ્રામશ્રાગવત્ર. ચતુર્દશ અ. શ્લોક ૫.

જે કથાનું ગાયન નારદમુનીએ ઉતાનપાદ રાજાના બાળક પુત્ર ધ્રુવની આગળ કરવાથી, તે ધ્રુવ મૃત્યુના માથા ઉપર પગ મુકીને ઉપર ઉપર ઠેઠ હસી ભગવાનના પદમાં ગયો છે.

શ્રી ચતુશ્લોકી ભાગવત.

—❧—
વલ્લભાચાર્ય.

શ્રીમદ્ વૈષ્ણવી સાંપ્રદાય વલ્લભાચાર્યે શ્રીમદ્ ભાગવતના સાર રૂપે આ ચાર શ્લોક કહીને તેને “ચતુશ્લોકી ભાગવત” તું નામ આપેલું છે અને તેમાં ફક્ત શુદ્ધ સર્વવ્યાપક આત્માનુજ સ્વરૂપ સમજાવીને મનુષ્યોએ જન્મીને શું કરવાનું છે. તે બતાવેલું છે.

શ્લોક

સર્વદા સર્વભાવેન, ભજનિય વ્રજાધિપ ॥
સ્વસ્યાવમેવ ધર્મોહિ, નાન્યક્ષપિકદાચન ॥ ૧ ॥
एवंसदा सुकर्त्तव्यं, स्वयमेव करिष्यति ॥
પ્રભુસર્વ સમર્પોહિ, તતોમેનિશ્ચિતો વ્રજેત્ ॥ ૨ ॥
यदि श्रीगोकुलाधिप्यो हृत्पदात्पदाद्वि ॥
તતઃ કિમપરંહિ, લોહિતે વંદિતેહિ ॥ ૩ ॥
अतः सर्वात्मनास्वस्य, गोकुलेश्वर पादयोः ॥
સ્મરણં ભજનંચાપિ, નીત્યાજ્યં ઇતિમેષતિઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ—સર્વ ભાવવડે કરીને એટલે સ્ત્રીપુત્રાદિક, ધનાદિક અને બીજું પણ જે વાહાલામાં વહાલું હોય; તે સર્વના ઉપર રહેતી પ્રીતિના જેવીજ પ્રીતિ રાખીને; અને સર્વ પ્રાણીપદાર્થો-દિક દૃષ્યમાન થયેલા એ પોતેજ છે, એમ જાણીને; તેવી ભાવનાથી, સર્વકાળ ભજવાને યોગ્ય વ્રજના અધિપતિ કૃષ્ણભગવાનજ છે. એ પ્રકારનોજ નિશ્ચિત કરેલો ધર્મ છે. બીજો નથી ॥ ૧ ॥ તેમજ સર્વકાળને માટે સારું કર્તવ્ય પણ એજ છે. તે જોડે પોતાનું મનાતું સમજાતું સતકર્મો પોતાનું માનવાની શુદ્ધિ લઈને

એ પ્રભુને અર્પણ કરી પોતાએ નીશ્ચયપૂર્વક અળગા રહેવું. ॥૨॥
 વળી શ્રી ગોકુળના અધિપતિ કૃષ્ણભગવાન સર્વ પ્રાણીપદાર્થોદિ-
 કના અંતરને વિષે આત્મ સ્વરૂપથી ધી રૂપે (સુખ્ય તત્ત્વરૂપે)
 રહેલા છે. તે કૃષ્ણભગવાનને દોડીક અર્થના માટે અગર વેદીક
 અર્થના માટે પણ ખીજા સર્વને તણને કેમ ભજવા ન ભેદ્યે
 ॥૩॥ એટલા માટે સર્વ કાંઈ (પદાર્થોદિક સર્વ)ને વીષે આત્મ-
 સ્વરૂપથી વસનારાએ ગોકુળ ઇશ્વરના ચરણકમળતું સ્મરણ અને
 ભજનઆદિક કદી પણ તજવાને યોગ્ય નથીજ એમ શ્રીવલ્લભા-
 ચાર્યે કહ્યું છે.

प्रणवरूप ओंकारस्वरूप दर्शन

ओमित्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।

यः प्रयति त्वज्जन्देहं स याति परमां गतिम् ॥ १३ ॥

ॐ

तत्सत्तपरमात्मने नमः

श्रीगणेशाय नमः

श्रीमद् संगीति भागवत संक्षेपः

श्लोक.

वेदव्यास (पुत्र विरहयो व्याकुल)

यं प्रव्रजं तमनु पेतम पेत कृत्यं द्वैपायनो विरह कातर जाग्रहाव ।
पुत्रेति तन्न यतया तरवोऽभिने दुस्तं सर्व भूत हृदयं मुनि मानवोऽपि ॥ १ ॥

सूत प्रत्ये शौनक उवाच.

नैमिषे सूत मासीनमभिवाद्य महामतिं ॥

कयामृत रसास्वाद कुशलः शौनकोऽबन्वीत् ॥ २ ॥

भट्टात्म्य.

श्री गणेश शुद्ध शारदा वेद विष्णु बली देव;
स्मरण नमन शुभ स्नेह शुं श्रीकृष्णाय वासुदेव.

भगवत्प्रणम.

कर्म मुक्ति लक्ष्मी शुद्ध मुनि, अकान्त विषे पलटाय;
पुत्र विरह थकी व्यासल, जगते पूछे लक्ष.
जड चेतन हो शुद्धभयी, धरतीमां लेखाय;
प्रबुद्ध प्रेमे देवने, मन बाँधीत कृष्ण भाव.
सूतने स्नेहयी नमन, शौनके प्रक्षो विचार;
अद्विता आदर्श कयी, शुभ अमृत सन्तोषार.

ભક્તિ જ્ઞાન વૈરાગ્ય વળી, વિવેકનો શું સાર;
 વૈષ્ણવ સાધુ ભક્તને, સહુ માયા મોહ અસાર.
 ભાવણી. રાગ જંગલો ઝંઝોટી ધરો કંઈ હિત શિખામણ.
 ભણે મન ગુફ કૃપાઓ અપાર, સાર જગમાંના વિના લગાર;
 કળિ વિષે વ્યાખ્યાની કલેસી વિચાર, વિચિરનો કૃષ્ણથી ભણે ઉદાર.

સુત—

ભવસાગરની ભીડયો જાણે હરિ, કૃષ્ણ ભક્તિથી ભગે;
 સરવે સિદ્ધિ મહી શ્રેષ્ઠ વિષ્ણુથી, શુક્રમુનિ ભાગવતે ભાળે.
 કથા ફળ સાટે અમૃત મળે તો દેવો. શુક શ્રી માણે;
 કૌસ્તુભ ત્યાગી કાચ ચઢું ના ભાગવતી વૈષ્ણવ રાણે.
 ગયા બ્યાં મોક્ષ પરીક્ષિત રાજ પ્રહ્લાએ તોળ્યાં સત્યે સાજ;
 અંકાયાં શ્રેષ્ઠ ભાગવતી શાસ્ત્ર વિચારે એ મુક્તિની પાજ.
 બ્રહ્મા સનકત્રિકેથી નારદ કથા શ્રવણે વિધ પામ્યા;
 મિત્રવીત ભર્તૃન ત્રીશે જગ શું ધર્મી આચારે બિરામ્યા.
 ઉદાસીન કળિ કરમેથી અપાર મિત્ર શું અધર્મના અવતાર;
 કર્યા તપ સત્ય દયાને અસાર વિષે વેચે વેદ વિચાર.

નારદ—

યમુનાં ઘાટે પહોચી નીરખું, નવલાં કૌતુકો કળિનાં;
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય અંતતિ નિર્ભળ બે કુટુંબી જીવે ભક્તિનાં.
 પાખડે પ્રેમી નિચ વિચાર પુત્રને કળિની તાતી ધાર;
 સપુત્ર પુત્રોને જરા વિકાર માતને શું યુવાનો બહાર.
 પરીક્ષિતથી પકડાયો કળિ અસાર માંહે કંઈ સાર;
 શોચલાં માનવ સુખ કળે વહેતો મૂક્યો નિરધાર.
 લોભથી કામ ક્રોધ વ્યાપાર ધર્મને અધર્મી થી હાર;
 નૂર વૈષ્ણવનાં નવ લગ્નર ભૂને મિથ્યા પાખી જાર.

રાગ. વૈરાવળ. દીપચંદી.

કૃષ્ણ કૃપા જે પર જગે વેદ, ભાગવત ભાળે,

સત્ મેતા દામર મુખે જે સુકિત જ્ઞાન મેસામે.—કૃષ્ણ.
 પાખડેથી લક્ષ્મી દેખીઆ લક્ષિત મુખે કાળે,
 કળિ વિષે લક્ષિત ગાનથી ગોપીકા મૂને આજે.—કૃષ્ણ.
 દુર્વાસા દ્રોણી બન્યા લજ તંત્રી ધન અથાગે,
 ગીતા શ્રી તણા પાઠો થકી મંદ જગવ્યા જાગે.—કૃષ્ણ.
 કળિ વિષે ગુણ ગોવિંદથી સુકિત કળ ઘણાં આજે,
 લક્ષ ચોરાશી ચક્રમાં પાપીઆ જન્મવા નાખે.—કૃષ્ણ.

આકાશવાણી—

દુહો.

સંતસમાગમ શોધીને ધારો કર્મ આચાર,
 લક્ષિત જ્ઞાન વૈરાગ્યથી ત્યાં ટળશે સદુ વિકાર;
 જગત અનુગ્રહ કારણે સુમિત્રી પાદરિ કેદાર,
 સનતકુમારો શિખ દે લણે કળિ સુકિતનો હાર.

સનંતકુમાર—

રાગ. પ્રહસાતી ઝપતાલ.

દ્રવ્યે યજ્ઞો કરો યોગ તપ આદરો સરવે યજ્ઞો અર્ધ કર્મ કહે છે;
 કર્મને જ્ઞાન યોગ ગાય શુક શાસ્ત્રમાં શબ્દ આલ્પમાં અર્થ એ છે.
 વેદને ઉપનિષદ સાર રૂપ ભાગવત મોક્ષદા વિષ્ણુ ચોગી કહે છે;
 જ્ઞાન વૈરાગ્ય વળી લક્ષિત મયી ભાગવત આદરસ એ સમાં રૂળ રહે છે.
 ચાર રૂપેથી કથા શોક દુઃખ ટાળવા વ્યાસજી મોહનો નાશ કીધો;
 ધન્યવાદરાયણ સુનિત્રી મહા ।સદ્ધિને સંશય કોઈ રૂપિઆશું લીધો.

શ્રીમદ્ ચતુઃશ્લોકી ભાગવત્.

શ્રી ભગવાન વાચ:-

અહમેવા સમેવાઽપેનાન્યસાત્સદૃત્પરં ॥

પથાઃ સંપદત્તચ્ચયોઽન્તિ સ્મૃતસોઽસ્મયમ્ ॥ ૧ ॥

ઋતેઽસ્મત્યતોયેતન્નપ્રતીક્ષેત્તત્ત્વત્પન્નિ ॥

ક્ષિપાદ્વાત્ત્વકો માત્રાં ત્વકા માસો ચત્ત્વર ॥ ૨ ॥

યથા મદ્યંતિ ભૂતાન્નિ ભૂતે ચાત્ત્વર્યનુ ॥

भावेऽनन्य प्रविज्ञाने तथा तेषु न तेष्वहं ॥ ३ ॥
 तावदेव जिज्ञास्यं तत्त्व जिज्ञासुनाऽऽत्मनः ॥
 अन्वय व्यतिरेकाभ्यां यत्स्यात्सर्वत्र सर्वदा ॥ ४ ॥

सप्त श्लोकी. श्री भगवानुवाच.

ज्ञानं परमं गुह्यं, यद्वि ज्ञान समं ह्येतत् ॥
 सरहस्य तद् गंच, गृह्णाण गदितं मया ॥ १ ॥
 या वानहं यथा भावो, यद्रूप गुण कर्मकः ॥
 तथैव तत्त्व विज्ञान, मस्तुते मदनु ग्रहात् ॥ २ ॥
 अह मेवा समेवाऽग्रे नान्य द्यत्सद् त्परम् ॥
 पश्चादहं यो तच्चयोऽव शिष्येत सोऽस्म्यहम् ॥ ३ ॥
 ऋतेऽर्थं यत्प्राप्तेन प्रतीयेत चात्मनि ॥
 तद्विद्यादात्मनो मायां यथा भासो यथा तमः ॥ ४ ॥
 यथा महान्ति भूतानि भूतेषु चावचेष्ट्वनु ॥
 प्रविष्टा नन्य प्रविष्टानि तथानेषु नते प्वहं ॥ ५ ॥
 एता वदेव जिज्ञास्यं तत्त्व जिज्ञा सुनाऽऽत्मनः ॥
 अन्वय व्यतिरे काभ्यां यत्स्यात्सर्वत्र सर्वदा ॥ ६ ॥
 एतन्मतं समातिष्ठ परमेण समाधिना ॥
 भवान् कल्प विकल्पेषु नविह्ययतिकर्हि चित् ॥ ७ ॥

नारद—

राग ऊर्ध्व दीपयन्दी.

नारद निश्चय सार जगतमां स्थापन करवा,
 लक्षितज्ञान वैराग्य भट्टिमा यज्ञ आचरवा.—नारद.
 गंगाद्वारे आनंद तटजे इषिगणु डीनर स्थान,
 रमणीय वैरी वेर विसारे लागवत लक्षित भान;
 पुत्रो कथा प्रतापे सुलुतां थशे युवान,
 स्थाने आत्मा सर्वे प्रसन्न हवा लागवान.—नारद.
 धृष्ट दुर्वासो गौतम वन्दु वजी, देवज भक्त्याम,

વેદ વેદાન્ત મંત્રો ઘણા તંત્રો જે સત્તરે પુરાણ;
છ શાસ્ત્રો ને સરિતા સરવર ચેતન પ્રાણ,
દ્વિશા હંડક ને સૂર્યો વૈષ્ણવી જે પ્રમાણ.—નારદ.
મંડપ મહીં શી શોભા મનોહર સર્વે બની સુખકાર,
ભક્તિ પ્રતાપે બગી ઝંખના જય નમઃ ઓંકાર;
નાદ શંખોના ભેરી વૃષ્ટિ કદપ પુષ્પ અપાર,
પુણ્યે મુક્તિ પામે જ્ઞાન વૈરાગ્ય વ્યાપાર.—નારદ.

રાગ મહાર દીપચંદી.

ભાગવતી મહિમા કૃણ સાર—મુક્તિ હથેળીમાં રમનાર,—ભાંડેક.
શુક સંવાદના સુંધ છે બાર શ્લોકો સર્વ અરાદ હજાર;
યજ્ઞો તીર્થો શાસ્ત્ર પુરાણ ભાગવતના નવ પાઠ પ્રમાણ,
હરિ કથા જ્યાં તુલસી ગૌ માન કૃષ્ણ વિભુના ખ્યારા બાણ.
અવળા નરથી માતને હાણ સૃષ્ટિ વિષે એ જીવન લહાણ.

રાગ. મુણે અર્જુન ગીતાસાર આશા છાયા ઝપતાલ.

સપ્તાહ કૃણનો મહિમાય આનંદ વૈષ્ણવોને થાય,
સાતે દિન શુદ્ધિ શરીર થકી સાચવી જોવાય.
સપ્તાહ દીક્ષા ભકતને સહુ યજ્ઞ તપ કૃણ થાય,—સપ્તાહ.
પુરાણ પ્રેમી જીવને પરબ્રહ્મશ્રી પરમાય.
જાતાં સ્વધામે કૃષ્ણ વળી ઉધ્ધવ વિનવે પાય,—સપ્તાહ.
પુરાણમાં પ્રેમે પ્રવેશે જ્યોતિ ના મહિમાય.
ભાગવતી સપ્તાહ ગાજે શ્રી કૃષ્ણ વિષ્ણુ મનાય,—સપ્તાહ.
ગાજતાં શ્રદ્ધા શ્રવણ ભકિત ભલી ઉભરાય.
કૃષ્ણ ગોવિંદ હરે સુરારી નાથ નામ જપાય,—સપ્તાહ.
સ્નેહિ કીર્તન તેજ ભાગવત ધર્મ શું મળી જાય,
હરિ કથા ગાજે યદા ભગવાન સુણવા ચ્હાય —સપ્તાહ.

નારદ.—

હુહો.

શ્રીવિષ્ણુવાસ ભાગવત વિષે જળ સ્થળ સ્થંભ્યાં જ્યાં,
ભિન્ન-શુદ્ધિ કષ્ટિ રાજ મહી શું કથા મનણુ ભણે ત્યાં

દુરાચારી કોષી કુટીલ ધર્મ ધન હણુનાર,
પંચ પાપ મય પોઠીમા શ્રવણ થકી ઉદ્ધાર.

સનતકુમાર.

રાગ-પ્રભાત, ખીલાસ છાયા ઝપતાલ.

તુંગલદ્રા ત્રટે નગર નામે ધરે ધર્મને કર્મમાં વેળાવી જે,
ધુંધણી સ્ત્રી સમી પ્રદાના ઘેર જે શૂરવળી વાંઝણી જાલની તે;
હથ્થ સંસાર થકી દાઝતો પ્રદાને આપની આશ શું વન પડ્યો તે,
ભાગ્ય ભણી યતિ પૂછે કંઈ પ્રદાને સંતતિ ભાગ્ય વિણ થાએ તોએ.
ભાગ્ય ભંડોળમાં વાંઝીયા લેખશું ગાયને વૃક્ષ પણ ભાગ્ય શું છે,
ફળ કોઈ પામું જે ઘર વિશે ગુણથી શુષ્ક નિર્દોષ બની તે રહેછે;
સગરને અંગરાજ બહુ દોષશું શાન્તીના શિખરે મોક્ષમાં છે,
સાત જન્મે નહીં બાળ તું ભાગ્યમાં જોરના સારમાં ફળ ચહે છે.
દુઃખની દાઝથી ચોગીએ ફળ લીધું ફળ સમ પુત્ર તું ઘેર ધરશે,
પ્રસવની પીડની ખીકની હિંકમાં ગાય ઉંદરે જવા ભૂલ કરશે.
બેનના ગર્ભનું બાળ લીધું તહાં પ્રસવ વિષે ગોતણે પુત્ર ભાળે
કામિની કૃત્યનાં પાપ ઠાંકયાં રહ્યાં સમયને માનવો રેંટ ન્યાળે;
પુત્ર મોકલ્યું જે ધર્મરૂપ ગોતણે ધુંધુકારી ઘણો દુષ્ટ દ્રોહી,
હંભીને નીચ બહુ ચોર અંડાળ એવ ધર્મકે અર્થનાં નામ કોઈ.
દુષ્ટના ત્રાસમાં દાઝીઓ પ્રદા વળી અન્ય પુત્રે રૂડું જ્ઞાન લીધું,
હાડને માંસ થકી લોહીને ચામવળી પિંડપર ગર્વનું ધ્યાન કીધું;
પુત્રના ત્રાસથી વન પિતા પરવર્યા માત જળ વ્રાતથી મળું તોળ્યું,
અધર્મના ભારથી પિતરના શાપથી પાતકી એવનનું મરણ ખોળ્યું.
મળું પામી તદા પ્રેત પકટ્યો તદા પાપના પુજપર શ્રાદ્ધ સાર્યું,
પતિત ઉદ્ધારવા માર્ગ તે એકના સૂર્યને ચાચવા સર્વે ધાર્યું;
પ્રેતની મુકિતનો માર્ગ સૂર્યે કહ્યો શ્રીમદ્ ભાગવત શ્રવણ સાચું,
ધારી સહુ ધ્યાનથી શ્રવણ મનશું અહીં પ્રેતને સ્થાન એકાન્ત રાચ્યું.
સપ્તાહ સાતદીન ભક્તિ શ્રદ્ધા બહુ વાંસની ગાંઠ સૌ સતતદાઢી,
પાપમુક્તિ કરી પરમયો મોક્ષમાં ભક્તિથકી મુક્તિલક્ષી મોક્ષીઅહીં;

હેલે અધુવ જે સેગના ગંધનાં શોકને દુઃખમય સ્થાન બારી,
જડસમા વાંસની ઝાંઝકે સ્થાનથી માનવી હૃદય ગ્રંથી અકારી.

હોહો.

- ૧ કુષાત્રતાનાં જપતપો ચાચ સંદેહ ભક્તિમંત્ર,
- ૨ દાનક્રેણને શ્રદ્ધા વચન એકાગ્ર સપ્તાહ તંત્ર;
- ૩ પંચ જન્યનાદો, યદા બહુ વિમાન સહ ભગવાન,
- ૪ સર્વ સભા જડજીવન જત ગોલોક ગયું નિધાન.
- ૫ ગર્ભવાસ પામ્યા કદી ગોકર્ણ કથામૃત સાર,
- ૬ શ્રાધ્ધે શ્રવણે શ્રેષ્ઠ લક્ષ્મીશ પિત્રી તપ થનાર.

રાગ. કાફી દીપચંદી.

સપ્તાહ શ્રવણ વિધિરે—વૈષ્ણવ બહાલા,
મંત્રો સકળ દેશીરે—સાજન લાલા—સપ્તાહ
ધર વન તીર્થ જોઈ મંડપ સભોને સોહી
આચાર્ય હો શ્રેષ્ઠ કોઈ સૂર્યોદયે નિત્ય જોઈ,
પૂજા ધૂપ દીપ સાધારે—વૈષ્ણવ—સપ્તાહ
શ્રીભાગવત કૃષ્ણ પ્રત્યક્ષ શ્રીકૃણ કૃણ અદૃષ્ટ,
પંચ પ્રહ્લ સાક્ષીભૂત મંત્રના બાર અક્ષર;
કૃણાહારી શ્રેષ્ઠ લાલોરે—વૈષ્ણવ—સપ્તાહ
કામ ક્રોધમદ કેલેશ દંભ લોભ ત્યાગ દ્વેષ;
મૌન દયા સત્ય શુચિ પ્રહ્લ ગાય સેવા શેષ,
દરિદ્રી અભાગી રોગીરે—શ્રવણ બહાલાં—સપ્તાહ

હોહો.

- ૧ કર્મ શાન્તી અર્થે હવન ગીતા પાઠ નિરધાર,
- ૨ પ્રહ્લ લોભ્ય કંઈ દાનના શ્રોતા ચહો વિચાર,
- ૩ ધર્મ અર્થને મોક્ષદા બહુ ત્રિવિધ તાપ શમનાર.
- ૪ જ્યોતિથી જગ ઉપજે એ ચોવીસે અવતાર,
- ૫ પ્રહ્લાદ બળિ ઉચ્છવ વળી અર્જુન શ્રીભગવાન,
- ૬ દેવવિરંચી સર્વ જગત નાચે ભક્તિ સ્વમાન.

- ૭ લકિતકૃતિ સપ્તાહી શ્રવણુધનત્ત્રાં લકતો ભગવાન
 ૮ ધર્મ ઉદ્ધારક ધ્યાનથી મોઘાં મળે વિમાન.
 ૧ સ્વધામ શ્રીકૃષ્ણ ગયા પછી ત્રીસવર્ષ છુકડેવ,
 ૨ પરીક્ષિત મોક્ષ ગયા પછી બસો વર્ષ તતખેવ;
 ૩ કળિરાજના રાજમાં સનકાદિકે લણે થાય,
 ૪ વૈષ્ણવ લકતોને સદાકાળ બીક વહી બાય.
 ૫ અસાર જગ સંસારમાં હો સાર રૂપ રૂણસાર,
 ૬ ભગવદ્ લકિત ભજનમાં એ સપ્તાહ શ્રવણુ વિચાર

एतांयानियततय श्रुतिभक्त्यायैनां कथयतिशुद्ध वैष्णुवाग्रे ॥
 तांसम्यग्विक्रिणा त्फलंलभेतेयाथावद्वि भुवने किमप्य
 साध्यं ॥ १ ॥

महाभारत श्लोक १०२ तथा १०३ नो उत्तारो
 इतिचपरमं सर्वसि तांसद्धं सपदिनिगदितंते शास्त्रपुंजं विलोक्य॥
 जगति शुक कथा तो निर्मलंनास्ति किंचित्पिबपर मुषहेतो द्वादश
 स्कंधसारं ॥ १ ॥

પ્રતિ શ્રી મહાત્મ્ય શુભભવવત્.

કલ્યાણમ્.

सूत पुराणिक-शौनक ऋषि

शौनक उवाच

निर्गते नारदे सूत भगवान्वादरायणः ॥
श्रुतवांस्तदभिप्रेतं ततः किमकरोद्विभुः ॥ १ ॥

भा. ज्ञानपरमात्मने नमः

श्रीमद् संगति भागवत संक्षेप.

प्रथमः स्कंधः.

कळा १.

गायत्री स्तुति.

श्लोक.

जन्माद्यस्य यतो ऽ न्वयाः तदर्थं श्रयः प्रपद्यते ॥

१ स्वराद् तेने ब्रह्महाय आदिकवयेषु संतियते रयः ॥

तेजोवारि ॥ यथा विनिमयो यत्र त्रिसर्गो पावाग्ना

स्वेन सदा निरस्त कुहकं सत्यं परं धीमहि ॥ १ ॥

धर्मः मादित कैतवो ऽ अपरमो निमत्सराणां सतां पेधं वा जव

॥ मग्नवस्तु शिवदंतापत्रयान् लनम् श्रीमद्भागवते महानि

कृते किं वा पररीचः सचाद्यनरूपतेऽनकृतिभिः शुभुषुमिस्त-

समाप्त ॥ २ ॥

ઉત્પત્તિ સ્થિતિ લયે યદ્વા વ્યાપે સ્વમેવ પ્રકાશ,
 બ્રહ્મા હૃદયમાં પ્રેરતા મોહ ગુણે ગણ આશ;
 ત્રિગુણાત્મિકી પૃથ્વી થકી સ્થાવર જંગમ જૂઠું,
 સર્વેથી વંદન ભક્તિ, કિમ્ - પરમતત્ત્વ અમૃત.

ચોપાધ્ય

શ્રીમદ્ ભાગવત વિષ્ણુ પ્રમાણ,	મુનિ સંક્ષેપથી શ્રવણ મુજાણ;
સૂત શૈાનકે વદે કે વાદ,	મોક્ષદાતા ભજે ભક્તિનાદ.
વ્યાસ વિસ્તારે શુકને સાર,	નારદ વૈકુંઠથી આભાર
વદતા શુકશૈાનકે વિચાર,	શુક છ ચંચુમાં અમૃતસાર
નેમિષારણ્યે યજ્ઞ મોઝાર,	પરંપરા જગતે વહેવાર.
શ્રેયસાધન શાસ્ત્રથી માન,	ભણે સાર ભૂતવાત ધ્યાન.
દેવકી ગર્ભથી કૃષ્ણ શું અર્થ,	જન્મમાં કળતા વિરલા સ્વાર્થ
વિધિ અંકે ભણે આંકયા જેહ,	મેટ કરે કે જ્ઞાની તેહ.

હુહો

સોળ ઠળા સિદ્ધિ પુરુષ આરંભે જન્મકાર,
 નારાયણ જળ યોગ થકી નાલિ વિષે બ્રહ્માય;
 અહંકાર મહતત્ત્વને પાંચ તન્માગા સાર,
 લોક અંગ સહસ્ર સત્ત્વ શ્રીનારાયણ કહેવાય.
 પ્રલયે અવતારે જગત બીજથી લય ભણાય,
 આદિ નારાયણ અંશ થકી સનકાદિક સરજાય;
 શ્રીકૃષ્ણ મહિમા મુત કહે ભવતારણ ઉપાય;
 ત્રિમુક્તિ માયાવી વ્યુહ તત્ત્વાત્મ જ્ઞાન બેવાય.

ચોપાઠ

શાસ્ત્રો સકળનીતિ તપો કામ,
લીલા વિધવિધ કૃષ્ણ અવતાર,
સુતણ હૃદય હરખ નમાય,
સિદ્ધિથી સાધુ વાણી ઉચ્ચાર,
શાસ્ત્રો સહુ નિર્દારીત અર્થ,
પરમ પુરૂષે ન અધર્મન લોગ,
વિષ્ણુ ઉપાસના બેઉ પ્રકાર,
ભક્તિ યોગે વાસુદેવ ધ્યાન,
પરમ તીર્થ શાસ્ત્રના સંવાદ,
લોગવી લોગ સુખ દિન રાત્ર,
મોક્ષ દાતા સ્વર્ગશું નવદાર,
શુભ અવતારે વિષ્ણુ જીગદીશ,
વિષ્ણુ સ્મરણ ધન લીલા શ્રેષ્ઠ,

પુરૂષ ઉપાસે ધર્મનાં ધ્યાન;
પાંચળે પ્રેમો કીધા સાર.
ધર્મ નિરૂપણે શાન્ત ના થાય;
પરિક્રમણા શૈનક સુખકાર
શ્રીવિષ્ણુ સત્ય પ્રપંચી અનર્થ.
જાળે અઘોક્ષ ભક્તને ન રોગ,
નિરાકારી શમન સાકાર,
મન વૈરાગ્ય ત્વરાથી જ્ઞાન;
સાધુ પુરૂષ સત્ય પૂજન નાદ.
ગુણો ગણવા ઉદલાસ સમાત્ર,
ભક્ત યોગી ભણે ભાવપાર;
ભણવા સત્ય કીધા ચોવીસ,
ચિત્ત અંશે વિત કળા ગણ ધૃષ્ટ;

૧ શ્રીગદ્ગા ભણો સનતકુમાર,
૨ મનુ હય ગ્રીવ નારદ નિષ્કામ
૩ ભણુતા મક્ષ કપિલ શ્રીસાંખ્ય
૪ યજ્ઞ આકૃતિ કૃષિ વળી મામ
૫ બાળ અત્રિના દત્તાત્રય જેહું
૬ કૃષ્ણ નામિ મેરૂ શું અવતાર
૭ કુમિમમલા માનથી પૃથુદાસ
૮ નાવે પૃથ્વી વૈવસ્વત સય

પૃથ્વી રસા શું વાસદ ચાર,
નર નારાયણ તપ ધન કામ;
ભણુતા આંસુરી નીતિ શાસ્ત્ર;
હૃદિલગ્નધાનથી રહેણું કામ,
પ્રેહાદ સત્ય સંબોધે સ્નેહ.
માળવા ધરમહાંસ આચાર,
ઝોલધિ દોવા ધસા શું સ્તંભ;
મસ્ત્રે મળે મળા પ્રલંબ ઉપાંચ,

૬ કુર્મ ધારે મંદરાચળ વાર	દેવ વલોવતા જળ અપાર.
૧૦ ધનવંતરી મોહિની દ્વિનામ	અમૃત લાલચી દેવી કામ,
૧૧ નરસિંહ નારાયણ જગનાથ	ભક્ત બાળકને હેતા સાથ;
૧૨ વામન ભિક્ષા ત્રિપાદશું દાન	બળિ પાતાળમાં વિષ્ણું ધ્યાન,
૧૩ પરશુરામ મહા તપે ધીર	નિઃશ્ત્રીઆ ધરા ના વીર,
૧૪ પારાશર શું સત્યવતી નાર	વેદ વ્યાસ પુત્ર અતિથી સાર;
૧૫ કળિભુવ કુડી બુદ્ધિ આચાર	વેદ વૃક્ષની શાખ ઉચ્ચાર,
૧૬ સૂર્યશ્રીરામ ચંદ્ર અવતાર	જળ નિગ્રહ થકી દેવો બહાર;
૧૭ ભણો શ્રીરામ કૃષ્ણ ભગવાન	ભાર વિદ્યાયાં ભવનાં માન.
૧૮ મોહ પમાડે જગ શુદ્ધ વેશ	બુદ્ધ અજનસુત અચાલ દેશ,
૧૯ કળિયુગ અંતમાં રાજ ચોર	કલિક પાપી વિદારતા ઘોર;
૨૦ ચઘપિ ચૌવીસ શુભ પરિધાન	હરિ શ્રી કૃષ્ણ શ્યામ ભગવાન,
૨૧ શૌનકે પૂછ્યા પ્રશ્નો એહ	સાચા ઉત્તર દીધા તેહ.

કળા ૧ સંપૂર્ણ.

કળા-૨.

હલો.

હવે એક ઉત્તમ કહીશ કથા સંબંધી સુરંગ,
અર્થ ત્રિભુવ અધ્યાય માનું નારદ વ્યાસ પ્રસંગ.

ચોપાદ

સકળ શાસ્ત્રમાં ભારત સાર	પુરાણે ઉત્તમ પર્વ અહાર,
વિવેકી બોધી તત્વાચાર	ભણીઆ રૂડા પાંચ વિચાર;
વહતા વેદ વ્યાસ દ્વિન રાત	મળતાં નારદ પૂછી વાત,

સવા લક્ષ ભારત વળી કીધું
 નારદ ભણતા રક્ત છે લોક
 દારૂણ વિષયે પ્રેર્યા જેહ
 વચન વાંચ્યાં તે વિચિત્રવાદ
 અનેક કાવ્ય અલંકૃતી વાણ,
 માન સરોવર હંસલા જેહ,
 જે નૈષ્કમ્ય વર્ણત ભગવાન,
 સ્વધર્મ તણ ભણ ગોવિંદનામ,
 સેવ હરિ મૂક મત્સર કામ,
 વાગ વિસર્ગે ગુણી મોરાર,
 અનંત અંકિતગુણયશ સુખશાત,
 સાંભળો એક શ્રવણ શુભ નામ,
 પરમ હંસ શું મળે વલ્લભ જેહ
 કૃષ્ણ ગોવિંદ ગુણ ગાઇ સંકેત,
 વર્ણન દેવ શ્રી વિષ્ણુ એકાન્ત,
 સાંભળો એક નવલ દૃષ્ટાંત,
 નિરમળ આખ્યાને અદ્ભૂત,
 પ્રાદ્યણ સેવા સંત સ્વિકારૂં,
 પ્રસન્ન હૃદય રૂપિ મુજને અત્ર,
 અતુલીત પરમ પુરૂષ સુસાદી,
 ભાવ ભકિત સંતોષ્યા મોરાર,
 શુદ્ધિ હૃદયથી સાધો અભ્યાસ,
 શિક્ષા મુણી નારદ ભગવાન,
 મુણી નારદ શ્રી વેદ વ્યાસ,
 સ્વર્ગોદિક ઠરે લગ્નણો બાણ,

તે ના શાન્ત સુધારસ ગીધું.
 કામ અર્થ ને આશક્ત શોક,
 શાસ્ત્ર સાંકળે ભણવા તેહ;
 શ્રી-કૃષ્ણ વિના અપવિત્ર સંવાદ,
 નિશ્ચિંતે છાયા સત્યથી બાણ;
 વાયસ તીથે નિર્મતા તેહ.
 સોહે તીહાં નીરંજન જ્ઞાન;
 ભકત પામે પરમાનંદ ધામ.
 આત્મવિષય કહું આશ્ચર્ય નામ;
 યદ્યપિ અમુદ્ધ તું હેતના સાર.
 સત્યે સંતો ભણુ શો સાક્ષાત;
 બોલીશ મોક્ષ સંબંધ શું કામ.
 ભકિત વૈરાગ્ય અનુક્રમે તેહ;
 ભવ બંધન એ વિનાશ સમેત.
 પામીશ શિક્ષા હૃદયે શાન્ત;
 મુજ જીવને તારકે વૃત્તાંત.
 પ્રાદ્યણ ઘર રહ્યો દાસી પુત્ર;
 વેદ વચન મન માંહે ધારૂં.
 ગીતા દ્વાદશ અક્ષરે શાસ્ત્ર;
 વિષ્ણુ કથાના અખુટ મહિમાય.
 પદ નારદનાં સ્નેહે ધાર;
 ગાઇએ ગોવિંદ ગુણ પ્રકાશ.
 પહોંચ્યા આપે સર્વ સ્વસ્થાન;
 મોક્ષ પુરાણ નીતિ અભ્યાસ.
 શ્રીમદ્ ભાગવત રચ્યું પુરાણ;

અધિકારો દેખતાં સ્વમેવ,
 શ્રેષ્ઠ શ્રોતા શ્રવણ ગુણ ગાય,
 બ્રાહ્મણ શાપ તાપ શરીર,
 શુક પ્રસંગે આવીયા જ્યાંય,
 શૈભનકે ભણે કવણ હો રાય,
 પામવા મુકિત પરિક્ષિત રાય,
 સૂત ભણે શુભ શૈભનક વાત,
 વચનામૃત કહેતાં સંસાર,
 ગુરૂ ભારત સુત અંતમાં બાણ,
 શરણાંગત રાખ્યો શ્રી શ્યામ,
 ગાંડો નિદ્રાધીન કે બાળ,
 અર્જુને કૃષ્ણ સમશ્યા વિચાર,
 શર શય્યા નીતિ નિર્ણયે ભીષ્મ,
 કારણ ધારણ કર ગુણ ઈષ્ટ,
 કૃષ્ણ દેવ શું દ્વારા મોઝાર,
 જન્મે પરીક્ષિત શ્રોતાસાર,
 વિદુર કાપડી વેશે ધાર,
 ધર્મ બાળકે દેતા સનમાન,
 એકદા એકાન્તમાં રાત,
 વચન માર્મિકે બોલ્યા લેહ,
 ધૃતરાષ્ટ્ર શું ગાંધારી નાર,
 કરતા ઉત્તર દિશા પ્રયાણ,
 પ્રભાત સાથે પરીક્ષિત રાય,
 મંદિર ખાલી નરપતી ભેઈ,
 દેવ : રૂપિ આવતાં તતખેવ,

લેહ ભણ્યા શ્રી શુકદેવ.
 પ્રમટતા હિત પરીક્ષિત રાય;
 નરપતી સરિતા ગંગા તીર.
 ભણે સુતજી સાંભળું ત્યાંય;
 પેર રૂપિકો મળી શુક સ્હાય.
 વણ વિસ્તારથી કહો કથાય;
 સાંભળો સખ્તાહ દીન સાત.
 શ્રી ભાગવતી વિષય વિસ્તાર;
 મૂકે હરવા પાન્ડવ પ્રાણ.
 પ્રેક્ષી સ્તવે કુન્તા બ્રહ્મ નામ;
 નારી અશકિતને ધર્મીયાળ.
 શિરમણિ કાપતાં બ્રહ્મ ઉગાર;
 ધર્મો યુધિષ્ઠિર પુછતા દેશ.
 ભીષ્મ જે પામ્યા નિર્ગુણ મોક્ષ;
 જેહ મળીયા યદુ પરિવાર.
 રામ ઉત્સવ કીધા અપાર;
 મળીયા યાગ તીર્થ વિચાર.
 કે દીન વસતા નમર ઠામ;
 વદે વિદુરજી સુણજો વાત.
 સુણતાં નૃપતી પામ્યા ખેદ;
 છુટી ચાળ્યાં વન મોઝાર.
 યોગ મુકિત ધરી ત્યજતા પ્રાણ
 પિતાશ્રી તણા પુજન જાય.
 ખેદ વિકાર રહેતા શેષ,
 પરમારથ મન સુણજો એવ;

પૃથ્વીમાં શું ધુલ અધુલ લોકે,
 સાંભવે એક અસંભવી વાત,
 ત્યાં હવે નગરે ઉત્પાત,
 ને દારાથી અર્જુન વીર,
 ધીર ધર્મ પુછે કહો કામ,
 લોભે લુખાં વચનનો લોપ,
 જાન અકારો નારી સાથ,
 ગદ ગદ કંઠે કહે સુત ઇંદ્ર,
 હૈયામાં નહીં માએ શોક,
 રડતા રાખી પૂછે રાય,
 મહિત યાદવો છાંડ્યા દેહ,
 કળિ પ્રગટતાં શું દોષિત છેક,
 મોહી પડ્યા નવ છાંડ્યું રાજ,
 પુત્ર પરીક્ષિત રાજ બેસાર,
 મોહ માયા મત્સર સહુ માર,
 વિધિ અનશન શું પહેરણ પાન,
 સત્યને શમદમ સંગમાં લાધ,
 રાજ્યપાળે પરીક્ષિત ધ્યાન,
 એક દિન નરપતી વનમાં જાય,
 વિચીત્ર ધર્મી અધર્મી સંવાદ,
 છેઘ્યા ગણે વૃષભના પાય,
 બોલતા કવણ દુષ્ઠ બજા રાય,
 જાણીશ જો મુજ કરતું રાજ,
 કહાડી ખડગ પરીક્ષિત રાય,
 કોઈ નહીં જો કળિયુગ નામ,

તેનો રાય ઘટે નવ શોક,
 સાંભળશે દિન પૂરણ સાત.
 દિન ગયા વહ્યા તેવે સાત,
 નિરખ્યું મન અકળાતે શરીર;
 કીધો કેવો અધર્મ શું નામ,
 બ્રાહ્મણ ઉપર કીધો કોપ;
 આશ્રમ્યા શ્રીકૃષ્ણ કે સંગ્રથ,
 બાંધવ લજવા હરિ દેવેન્દ્ર.
 ચરણો ચુમીને મૂકતા પોક,
 વિતક વાતનો શો મહિમાય;
 સૌને કહી શિખામણ એહ,
 દિન રહો નહીં વિરલા એક.
 લડશે અતે દ્રૌપદી કાજ,
 શિખ ઉર પાંડવ ધર્મથી ધાર;
 ચરણો હૃદયે કૃષ્ણ સ્વીકાર.
 મૌનવૃત્તિ એ અંતર હરિધ્યાન,
 હેમ ગિરિ વિષે આસન સાધ;
 ધર્મ માર્ગમાં મૂકતા માન.
 વાદ સંવાદ, વૃષલ ને ગાય
 ક્ષુદ્ર વેશે શું શિરે છત્ર નાદ
 કોધે અસહ્ય ભરાય રાય,
 દોષિત કર્મથી પાપી થાય.
 પાપી મુસ્તક છેતીશ આજ.
 છત્ર તણ વળી લાએ પાય,
 મુજને વસવા આપે હામ;

પરીક્ષિત મનશું કરી વિચાર વસે,
 કળિમાં નાર રજસ્વળાજ્યાંય,
 બીજી કળા જે સુરાપાન,
 પ્રાણી આદિક હિંસા તમામ,
 કળિ વિનવતો આગ્રહે રાય,
 વળતા વડે પરીક્ષિત રાય,
 વામી સંગ નારી અહંકાર,
 વાંચ્છે દ્રોહ વિનયના વાસ,
 કામ કોષ શું તૃષ્ણા આચાર,
 વ્યશની બ્હેમ દ્વેષ ઉન્માદ,
 વિરોધ વાડે પુત્રને બાપ,
 અહનિશ ઉપજે મમતા માન,
 વચન બોલેશું રાજન એવ,
 સકળ ક્રિયા ધન સિદ્ધ એ મૂળ,
 જે કરશે તેનો આશ્વેષ,

કળિને શું સ્થાનક આર,
 એક કળા ગણુવી મૂક ત્યાંય.
 ત્રિજી ઘત કળા દુઃખી સ્થાન,
 કળિને આપતા ચોથું કામ,
 કોઈ સમાઈ એ આર જગાય
 વાસ વચ્ચે જો સોના માંદા;
 નીચ પછે હિંસા દુરાચાર,
 સ્વજન તણે નાવે વિશ્વાસ.
 લોજથી ભ્રમણા હંભ વિચાર,
 માંદો માંદો કુટુંબ સંવાદ;
 લોભમાં નવ ગણુતા પાપ,
 જુજવા અવગુણ કારણુ ધ્યાન.
 દૂષણો બોલતા કેા દેવ
 પાપી નિર્ધન શબ્દ અબુદ્ધ શૂન;
 સમજો ઉત્તર કરી સંક્ષેપ.

ધન મર્જયઃકૃચ્છ્રેણ કુસ્થ ધનમૂલ મિદં જગત્ ”

અંતરં નૈવ પશ્યામિ નિર્ધનસ્ય મૃત સ્યચ ” ૧

વરંશરાવહ સ્તસ્ય ચાંડાલાગા વિચીષુ ॥

ભિક્ષાર્થ મટનંરામ ન મૂર્ખહીત જીવિતં ॥ ૨ ॥

વિદ્યામદો ધનમદ સ્ત્રીત્રીયોઽમાન મદો મદઃ ॥

એતેસતાંમદાઃ પ્રોક્તાઃ એતદેવ સતાંદમાઃ ॥ ૩ ॥

શોકાય કદમંપતં િનાશાય દુરાત્મનાં ॥

પરોપકારાય સાધુનાં મોક્ષાય ચ મહાત્મનાં ॥ ૪ ॥

રાધવને રૂપિ યોગે જ્ઞાન,
 ઉત્તર બીજે દયાનું ઠામ,
 ત્રેવર્ગી સાધન ગુણે જાણુ,
 વળી દૃષ્ટાંતો પ્રીછે છે કોઈ,
 સંચીત પુર્વા કરમો આચાર,
 બેશી દયાએ મુનિવર ધ્યાન,
 પહેરાવ્યો શબ્દ કંઠે સાપ,
 દોષિત પાપ જે કીધું આજ,
 દુષ્ટે દુભાવ્યા પાળક બાપ,
 નિમ્ન્યો સમય દહાડા સાત
 વળી હે રાજ્ય કરાવું જાણુ,
 તે વચન સાંભળીયાં રાય,
 છૂટતા રાજ્ય તણા સંતાપ,
 રાય નગરમાં જાણે કોઈ,
 સ્થાપી રાજ જનમેજય વીર,
 અનશન વિધિ કુશા સને રાય,
 પૂર્વ પુણ્ય સંચીત મુખ સેવ,
 હરખ્યા રૂપિ દેતા સનમાન,
 મણિ જડેલાં કનકનાં જેહ,
 પ્રદક્ષિણા ફરી પણમ્યા દેવ,
 પૂછતા વિષ્ણુરાય હરિવાત,
 ક્ષણે ક્ષણ મન રાજા ધિક્કાર,
 કીર્તન મંત્રો શ્રવણ તપ ધ્યાન,
 જેણે ટળે સંસારી કલેશ,

ધન શબ્દથી વિદ્યા તપે ધ્યાન.
 ધર્મ અર્થ ધરો વાંચીત ઠામ,
 મોક્ષ સંબંધનાં નીતિ પુરાણ
 ત્રીજે ઉત્તમ આપવું જોઈ
 ખેડજો સૈન્ય તુરી શું સાર
 નરપતીને નવ દીધું માન
 વળી વળતાં ઉપન્યો સંતાપ;
 પાડવું શરીર બળજો રાજ.
 તેહને ડસજો તક્ષક સાપ.
 પુત્રો પ્રતાપ બોલતા તાત.
 ધરધીરજ નવ છાંડે પ્રાણ.
 ઉપન્યો હૃદય આનંદ ન માય,
 નહીં હૃદયે માનું મમ શાય;
 મનો મંત્રી એ શિખામણુ જોઈ.
 પળમાં પહોંચ્યા ગંગાતીર,
 રૂપિતણાં દર્શને સ્પર્શન થાય
 તતક્ષણુ આવ્યા ત્યાં શુકદેવ
 આસન પુજન કર્યા પ્રણામ;
 નિજ સિંહાસને બેઠા તેહ.
 વિધવિધ વચન કીધાં સ્વમેવ;
 આયુઃમણો સંખ્યા દીન સાત.
 મર્ણુ કાળે કો તપ ધન ધાર;
 સાધન શમદમ આતમજ્ઞાન,
 તે આપો મુજને ઉપદેશ,

બીમ પ્રકટ બણે અર્થે તેહ, | કહે પરખી ન રહે સંદેહ;
નિર્મળા આતમ હવા વીચાર, | પ્રથમ સ્કંધ કળા બીજી સાર.

શ્લોક.

શ્રી સૂતરવાચ.

एवमा भाषितः पृष्ठः सराशा स्तुतयामिह ॥

प्रत्यभाषत धर्मज्ञो भगवान् ब्रा. रायाणि ॥

કળા બીજી સંપૂર્ણ.

પુર્વે બ્રહ્માએ એ ધારણા વડેજ ભગવાનને પ્રસન્ન કરીને
પોતાની પ્રલય વખતે નાશ પામી ગયેલી સ્મૃતીને પાછી મેળવી
હતી, સ્કંધ ૨ અધ્યાય ૧ ભે. શ્લોક ૮ થી ૧૩ સુધી.

વૈરાટ સ્વરૂપ ધ્યાન ધારણુ શ્લોક.

कोचत्स्वदेहांतद्वदमवच्छेदे । प्रादेशमात्रं रूपवसंतं ॥

चतुर्भुजकंजरयांगशंख । गदाधरंधारणयास्मरति ॥ ૧ ॥

प्रसन्नवक्त्रं गलेऽप्यतिहरणं । चंद्रवक्त्रिजलनिर्गमनासृतं ॥

लसन्महारत्नहिरण्ययांगदं । सूरन्મહારત્નકિરાટકુંડલ ॥ ૨ ॥

उन्निद्रहस्तं कजकर्णिकालय । योगेश्वरास्वापेतपापलुवं ॥

શ્રીલક્ષ્મણકૌસ્તુભરત્નકંકરં । મસ્તાનલચ્યાપલાલ્યાચેતં ॥ ૩ ॥

वि. पितंभस्त्रलयांगलायकै । महाधनैः पुरकंकणादिभिः ॥

સ્તિગ્ધાગલાચિતનાલકુંડલૈ । વિરોચમાનાનનાસપ્તેગલં ॥ ૪ ॥

अदीनलीलाहसितेक्षणः । सुसद्भ्रुभुंगसंस्त्रचितभूर्यनुग्रह ॥

ईक्षेतर्जिताप्रप्रेक्षया श्वरं । यावन्मनोधारणयामति ॥ ૫ ॥

एकैकशोऽगानिधियानुभावये । सादादियात्रासितंगदाश्रुतः ॥

જિતજિતંસ્થાનમપોષધારયે । સતંશુદ્ધતિધીર્યયાયથા ॥ ૬ ॥

विराट स्वरूप

पश्यामि देवांस्तव देव देहे सर्वास्तथा भूतविशेषमंधान् ।

ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थमृणंश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥ १७ ॥

अ. ११ ।

अगस्त्येन च

ततो विराट समुत्पन्तः स्थूलाभूतकदंबकात् ॥

विराजः पुरुषात्सर्व जगत्स्थावर जंगमम् ॥

ॐ

श्रीमद्-संज्ञित भगवत्

संज्ञित.

स्कंध बीजो

कळा त्रीजी.

ॐ नमोभगवते वासुदेवाय

श्लोक.

श्रीरुक्मिणी

वर्णानपते प्रभः पतालोक हितं नृप ॥

आत्म विज्ञानः पुंसां श्रोत व्यादे यंपरः ॥ १ ॥

इति.

विविध वयन राजा तेषां श्रवणे सुषुतां जेव;
भक्तो तेषी कइली करी गोप्या श्री शुद्धदेव.

श्रीपाद

उत्तम प्रश्नो परिश्रित राय,	करता लोक हितारथ जाय;
भक्ति वैराग्य ज्ञान आचार,	भगवत् श्रवण भांडे सार.
वर्णी श्रोतव्य नरने अनेक,	गृह आसकती वल्लव विवेक;
निद्रा निशाळो तइषु सलोभ,	कुटुम्भी नरषु हे सभय मोभ.
मित्र कष्टे आत्म धर्मी देह,	मान दोष क्षण-भंगुर ओह;
आवतां भणुं मोह भतिभार,	देणीतो देणे अंध विचार.

મતિ કારણ કૌરવો નરેંદ્ર,
 કીર્તન શ્રવણ ધ્યાન અનુદીન,
 મોક્ષદા વિભુ શાસ્ત્રો પ્રમાણ,
 શ્રવણ વૈષ્ણવનાં દુર્ગતિ નાશ,
 ભણવું પુરાણ ભાગવત જેહ,
 યદા આતમ નિર્ગુણમાં સાર,
 આણો મન સંતાપના તાત,
 ખટવાંગ નામક પૂર્વ નરેંદ્ર,
 ભક્તિ યોગ કેરા ભગવાન,
 શ્રદ્ધા હૃદયમાં હરિ ભગવાન,
 પુરૂષ વિરાટ વિશ્વે આકાર,
 ચતુર્ભુજે મુખ પ્રસન્નતા ધ્યાન,
 પહેર્યા પીત વસ્ત્ર બહુ સાર,
 કમલેક્ષણ શ્રી લક્ષણે શામ,
 કૌસ્તુભ મણિને તુળશી માળ,
 હરેક ધારી હરિમાં નામ.
 બેઠે ધ્યાને ધારણ જેહ,
 ઉત્તમ જ્ઞાન તણાં ફળ બાણ,
 દેવ સકળનાં મોઘાં કામ,
 મોક્ષનું કામ અકામે ગીત,
 જીવિત શબ વૈષ્ણવ વિષ્ણુમાળ,
 લોહ હૃદય નવ રીઝે સાર,
 ઉદય અસ્તે થાય દિન રાત્ર,

સર્વથા ભજવા હરિ દેવેંદ્ર;
 વાણી ભણાવતા મુક્તિમીન.
 અન્તકાળ નારાયણ પ્રાણ;
 નિર્ગુણ ઇન્કાર યોગ આભાસ.
 હર્ષથી પિતા ભણાવે તેહ;
 લીલા પુરૂષોત્તમે અપાર.
 આપતુ જીવિત દિવસો સાત;
 ભજન શું શ્રી ગોવિંદ દેવેંદ્ર;
 મુકુટ મુસ્તક લગે કુંડળકાન.
 સ્થુળ સુદ્ર કારણ એ પરિધાન;
 પ્રથમ એક શ્રી વિભુ પ્રકાર.
 શંખ ચક્ર ગદા પદ્મે સુરમાન,
 ધર્યાં રત્નો અંગે હિરણ્યહાર.
 પદપદ્મને સેવક વિશ્રામ;
 સુદ્ધ ધ્યાને યોગી ગોપાળ.
 ધ્યાએ ધ્યાની મન શ્રી શ્યામ;
 જીવન મેળ વિદારે તેહ.
 આપતા અવિચળ પદ નિર્વાણ;
 ભાગ ભજન આપે શ્રી રામ.
 માનવી ભક્તિ ખેવ કાસીદ;
 દર્ભ આસન તુલસી શું કયાળ.
 કૃષ્ણ કથાના નેત્ર જળભાર;
 આયુ હરતા હરિ ભક્તિ વજ્રત.

સ્મરણુ વંદન હરિ કીર્તન નામ,	પૂજને દર્શને સ્પર્શે પ્રણામ,
પતિત પાવન દોષથી થાય,	તેને શુદ્ધ પ્રણામ દેવાય;
મોહ તરૂં જીવ જીવે કોઈ,	યદ્યપિ શ્વાસ વિચારતા જોઈ,
પંખી પશુ સમા કરે ઝંહાર,	નામ ન જાણે શ્રી મોરાર.
શાણા નવ સેતાને માન,	ગર્દભ ઉટ વળી ડુકરે શ્વાન,
ગુણના કુજ બિહારી મુજાણ,	જીભા દાદુર માનવ માણ
શ્રી મુકુન્દને માનો જીહાર,	મુસ્તકે મુકુટ વહે કો ભાર,
પૂજા રહિત યદા જગનાથ,	સમોવડ શબ કકણ સૌ હાથ;
પાદ વક્ષે વર્ણત હરિ ક્ષેત્ર,	મથુર પીચ્છ દર્શન નહીં નેત્ર;
ગણીએ શ્રીપતિ મુલદ્રશ્ય નામ,	પુરાણ તેરે શ્લોકી પ્રણામ;

તેર શ્લોકી પ્રણામ.

શ્રી શુકરવાચ

- ૧૨ નમઃપરસ્મૈપુરુષાયભૂયસેસદુદ્ભવસ્થાનનિધિલીલયા ॥
 ગૃહીતશત્કિત્રિતયાયદેહિનામંતર્ભવાયાનુપલક્ષ્યવર્ત્મને ॥૧॥
- ૧૩ ભૂયોનમઃસદ્વાજેનચ્છિદેસતામસંહારાદિલસત્વમૂતયે ॥
 નમઃપારમહંસ્યઆમેવ્યવાસ્યતાનામઃમૃગ્યદાશુષે ॥૨॥
- ૧૪ નમોનમસ્તેઽસ્તૃષભાયસાત્વતાંવિદૂરકાષ્ટાયમુહુઃકુયોગિનાં ॥
 નિરુત્તસામ્યાતેશ્યેનરાધસાસ્વધામનિબ્રહ્મણિસ્ત્યતનમઃ ॥૩॥
- ૧૫ યત્કીર્તનંયત્સ્મરણંયદીક્ષણંયદ્વંદનંયત્ત્રવણંયદર્શનં ॥
 લોકસ્યસદ્યો વિદ્નોતિકમંતસ્મૈસુભદ્રશ્રવસેનમોનમઃ ॥૪॥
- ૧૬ વિચક્ષયચરણોપસાદનાત્સંગંવ્યુદસ્યોભયતોઽન્તરાત્મનઃ ॥
 વિદંતિહિચલ્લાતેનતક્ષ્માસ્તસ્મૈસુભદ્રશ્રવસેનમોનઃ ॥ ૫ ॥
- ૧૭ તપસ્વિનોદાનપરાયણાસ્વેનોમનસ્વિનોમંત્રવિદઃસુમંગલઃ ॥

- ક્ષેમંનવિંદંતિવિનાયદર્પણંતસ્મૈસુભદ્રશ્રવસે નમોનમઃ ॥ ૬ ॥
- ૧૮ કિરાત્ પુર્ણાધ્રપુલિંદપુલ્કસાઆમી કંકાયવનાઃસ્વસાદયઃ ॥
યેડન્યેચપાપાયદપાશ્રયાશ્રયાઃશુદ્ધંતિતસ્મૈપ્રભવિષ્ણવેનમઃ ॥ ૭ ॥
- ૧૯ સવષઆત્માત્મવતામધીશ્વરસ્ત્રયીમયદ્ધર્મમયસ્તપોમય ॥
ગતવ્યલીકૈરજરંજરાદેભિર્વિતર્ક્યલિંગોભગવાન્પ્રસીદતાં ॥ ૮ ॥
- ૨૦ શ્રિયઃપતિર્યજ્ઞપતિઃપ્રજાપતિર્ધિયાં તિલોંકપાતેર્ધરાપતિઃ॥
પતિર્ગતિશ્રાંધકઠૃષ્ણિસાત્વતાંપ્રસીદતાંમેભગવાન્સતાંપાતે ॥ ૯ ॥
- ૨૧ યદંધ્યનુધ્યાનસમાધિધૌતયાધિયાનુપચ્યંતિહિતત્વમાત્મનઃ ॥
વદંતિતેષામયાયથારૂચંસમેમુકુંદોભગવાન્પ્રસીદતાં ॥ ૧૦ ॥
- ૨૨ પ્રચોદિતાયેનરાસરસ્વતીવિતન્વતાજસ્યસતીસ્મૃતિંહૃદિ ॥
સ્વલક્ષણાપ્રાદુરભૂક્તિલાસ્યતઃસમેત્ત્રિપ્પામૃષભઃપ્રસીદતાં ॥ ૧૧ ॥
- ૨૩ ભૂતૈર્મહદ્વિર્યમાપુરોવિશ્વુર્નિર્માયશેતેંયદમૃષુપૂરુષઃ ॥
ભૂક્તેગુણાન્બોંડશાત્મકઃસોડલંકૃષીષ્ટભગવાન્વચાંસિસે ॥ ૧૨ ॥
- ૨૪ નમસ્તસ્મૈભગવતેવાસુદેવાયવેધસે ॥
પપુર્જાનમઃપ્રાપ્ત્યાનુસ્વાંબુરુહાસવં ॥ ૧૩ ॥

સુણતાં કથા પરીક્ષિત વાહ,	બ્રહ્માથી નારદ સત્ય સંવાદ;
ભૂત ભાવી બ્રહ્માંડ પ્રકાશ,	ઉત્પતિ સ્થિતિ જગત વિનાશ;
સકળ ભૂત કેરા આધાર,	વરજે હરબથી વિશ્વાધાર;
કહેતા બ્રહ્મા નારદ એવ,	આદ્ય પુરુષ નારાયણ દેવ;
અવિગતે અનંત વર્ણીત શોક,	કલ્પ જગત અને વિશ્વશ્રી લોક;
સ્વામીશ્રી વાસુદેવ શ્યામ,	નથી અનેરાં જગત શું કામ.
વિષ્ણુ લીલા માયા અવતાર,	રક્ષે વિશ્વ ચિરદ ને આધાર,
બ્રહ્મા નાભિ કમળે સોહાય,	તત્ત્વો ઉપજતાં નવ ભેવાય;

ભણી નહીં ગહન ગતિ મૂઠ,
 પદ્મ નાળથી પાછો સંચાર,
 જીવ સ્વભાવે કાળશું કામ,
 મુનિ શ્રી દેવ યોગે વિજ્ઞાન,
 વેદ યજ્ઞ તપ તીરથે સાર,
 ત્રિકાળથી ત્રિતત્વે દેવેશ,
 પૂર્વ સ્થાને પહોંચું વિશાળ,
 સોશક કીધાં જપ તપ ધ્યાન,
 હવા પ્રસન્ન હરિ ધરતા હાથ,
 બ્રહ્મા વિષ્ણુ કહે સુણુને વાત,
 મારા તેજથી વિશ્વ વિસ્તાર,
 શુદ્ધ વર્ણનો સંક્ષેપથી વાદ,
 સાંભળો વચનો સ્થિર વિવેક,

બહારે દૃષ્ટિ અંતર દિગ મૂઠ;
 પેર અનેકી ફેરા વાર;
 દ્રવ્ય ભાવ ભૂમિ કારણ ધ્યાન,
 શાન્ત દયા વળી સત્ય નિધાન;
 શમ દમ નારાયણ આધાર.
 શ્રી વિષ્ણુને સરભો આદેશ,
 તત્વે તપથી વાણી સંભાળ;
 મુજને પ્રસન્ન હવા ભગવાન.
 બોલતા ભક્ત વત્સલ એ નાથ;
 મુજ વિષ્ણુ નહીં ત્રિલોકે માત્ર;
 યથા સુત્રે મણિ પ્રોયો હાર,
 બ્રહ્મા શ્રી પામે બુદ્ધ શું નાદ;
 ઉત્તમ અડચણ આપવું એક.

હુહો.

આદિ હું અજ વળી એક મધ્યે હું અજ ભાસું એક;
 સદિ વિનાશી અજ એક સદા અન્તે અજ એક.

ચોપાઇ.

સુણુને એક અનોપમ વાત,
 સહો આતમ ભજી અજ એક,
 અન્ય હુંથી કોઈ દેખે જેહ,
 બોલ્યા અક્ષરો સારા સાર,
 તે ઉપદેશીને ભગવાન,
 માયારૂપ ખતાવવા નાથ,
 બ્રહ્મા પામતા પરમ પ્રબોધ,

આતમ તત્વો શ્રવણે વિજ્ઞાન;
 મુજથી લેશ નહીં વ્યતિરેક;
 બાધ કરતા જીવને તેહ;
 મુજથી ખીળે ગણો સંસાર,
 વિષ્ણુ શ્રી હતા જ્યાં અંતર ધ્યાન;
 ભણુતા નગર ગાંધર્વ સાથ.
 નારદને કહેતા નિર્બોધ,

નરપતી નિબંધ લણુતા મોક્ષ,
ભાવ્યવંત લણુ ઉત્તર એવ,
આતમ લોક અસંગ આકાશ,
ભ્રમણા બંધ મોક્ષ બેઉ માત્ર,
જુજવા ઘટઘટ ઘણા નરેંદ્ર,
લેહ ઉપાધી પ્રપંચ સુબલુ,
જીવ અનાદિ દેહી સંયોગ,
અજ્ઞાન અંકે કરતા અભ્યાસ,
સુખ દુઃખ છિન્ન વચને ભ્રમ ભાન,
અતઃકરણ ઓગળે જન જ્યાંય,
સંક્ષેપમાં ગુરૂને આદેશ,
લણુતા ઉપાયે વર્તે સેવ,
ભૂત દયા નીતિ વર્ણાચાર,
ચિત્ત શુદ્ધિ કરવાને શુભ માર્ગ,
એકી મને ભજે ભગવાન,
ભીમ લણુતાં કથાનક સાર,

દેહ જીવો પર સંબંધ ઝોક;
વદે વચન શાણા શુકદેવ,
શ્રુતિ રળે તામસ સત્ય સુવાસ,
સવિતા અર્પે ત્યાં દિનરાત્ર.
એકે અનેક જળચંદ્ર ઈંદ્ર;
કુસુમો રંગી સ્ફટિક પાપાણુ.
વ્યાધિને જેમ વળગે રોગ;
જાણુવા સ્વપ્નના દષ્ટિ પ્રકાશ.
ભજવાં હૃદયથકી સુખ ધ્યાન;
ટળે જીવ કે લવ દુઃખ ત્યાંય.
સાધન મોક્ષ તણાં બોલીશ;
કે ભવ જન્મ ના પામે એવ;
સત્યે શ્રદ્ધા સંતોષી વિચાર;
ભક્ત શ્રીવિષ્ણુ ભળે મળે ભાગ,
ટાળતાં ભાવે ભક્ત અજ્ઞાન;
ધ્યાન જ્ઞાનમાં શ્રદ્ધા વિચાર.

ઇતિ શ્રી ત્રીતીય કુળા સંપૂર્ણ.

કલ્યાણુમ.

શ્રી રસ્તુ.

કલા ચોથી.

ફહે.

વળી એક ઉત્તમ કહીશ જે વિષ્ણુ પ્રભુ પ્રસાદ;
મહા મુનિવર મૈત્રેયથી વિદુર તણે સંવાદ.

ચોપાઈ.

નિશદિન હૃદય મૃતરાષ્ટ્રરાય,
રાત્રી ભણે વિદુર એકાન્ત,
વિદુર વહે મુણ સાચાં વેણુ,
પુત્ર પાપી દુયોધન કાજ,
કરણ શકુનિ દુયોધન શું કામ,
ચારે દુષ્ટ પાપી અવતાર,
જેહ શિખામણ હેતા રાત,
દુયોધન કોપીત ભૂપાળ
વચન વિદુરને કુડાં નૃપાળ
રાજદારી સદાં નવ બાણુ
બ્રહ્મચર્ય વૃત્તે વળી તપધ્યાન,
એકાકી વિચરતા ઉદાસ,
વાતો વાએ પુરમાં બાય,
ભકત ભાવ ભજે મન ભગવાન,
ક્રિયાયોગ પરમારથ ધ્યાન;
એકીમને કૃષ્ણાર્પિત પ્રાણુ,
ભીમ ભણેલ વિચારનું જ્ઞાન,

ઉપજતો શોક અતિમન માંહ;
પૂછે કારણ કાર્ય અશાન્ત.
કૂટયાં હૃદય અમલાં નેણુ
કાંઈ નિગમશે અવિચળ રાજ
મંત્રિ પાપી દુશાસનનું નામ
કૌરવ વંશે કુટીલ અંગાર
પુત્રો કુતર્કી સુણુતાં પ્રભાત
તેડી વિદુર શું દીધી ગાળ
મન માહે શો ઉપજે કાળ
કરતા તીરથ દેશ પ્રયાણુ
ભૂમિ શયન ફળ ભક્ષણે પાન;
આવ્યા એમ કરતા પ્રભાસ.
રાજ ચલાવે યુધિષ્ઠર રાજ;
સાહસ સત્યને શીલ સમાન;
જ્ઞાન વૈરાગ્યે ભકિત વિજ્ઞાન.
કાંઈ પેરે તે કફ વખાણુ.
ઓછે અધિકે સૌંકો ધ્યાન,

સૂતજવાચ

સક્તપરિણેતા પૃષ્ઠો યદવો ચન્મહામુનિઃ ॥

તદ્વોઽભિધાસ્યેશુપુતરાન્નઃપ્રશ્નાનુસારતઃ ॥ ૧ ॥

સ્કન્ધ-વીણો સમાપ્ત.

સ્કન્ધ ત્રીજો.

શ્રી શુકજવાચ.

एव मेतत्प्रापृष्टा मैत्रेयो भगवान्किल ॥

क्षत्रावरुणं प्रविनेत्यत्तवास्वगृह्णामि ॥ ૧ ॥

કીધા માંહે માંહ પ્રણામ,	સુખકર કૃષ્ણ વાસુદેવ રામ;
યાદવ સહિત સકળ પરિવાર,	કુશળ વારતા પુછી સાર.
મહાદ કંઠથી ઉદ્ધવ બોલ,	વિભુ શ્રી કૃષ્ણ વૈકુંઠે ગચ્છેલ ?;
ભાર વિદ્યાયાં વિશ્વ આવાસ,	યાદવ સ્થળ શું કરતા પ્રભાસ.
મુજને જ્ઞાન કહે દેવેન્દ્ર,	દર્શન સર્વથા કોઈ ચોગીંદ્ર,
ભક્ત વિદુરજી વિસાયાં માન,	મૈત્રેયને શિષ્યામણુ જ્ઞાન;
આત્મા વિદુર હિતારથ લેય,	ગંગા તીર મળતા મૈત્રેય;
હે પ્રણામ વિચારી વિવેક,	પ્રીછયાં વિધવિધ વચન અનેક.
અનંત નાભિ કમળે મહિમાય,	આસન નાળ થકી પ્રકટાય,
પરમ સ્તવન સંતોષ મોરાર,	દશ વિધ સંગથી સૃષ્ટિવિસ્તાર;
રૂપિયો યક્ષો અસુર સુર નાગ,	સ્થાવર જંગમ *ઋક્ષો વિભાગ.
ચૈદ લોક સરજ્યાં બહુ જીવ,	વાસના તદ્દપિ વિકલ્પે જીવ.

અંશ કાલ પરમાણુ જે નામ,	સનક દિકના કૃતિ ધામ,
સ્વર્ગ ધરાએ અતુલ મહિમાય,	શ્રી વસહ હરિ કહેવાય.
ગર્ભ-ગારે સખળ અસુરસ,	બાંધવ હિરણ્યપુ હિરણ્યાસ,
મુનિવર શાપ મોહ તતખેવ,	વૈકુન્ઠ નાથ અમુગ્રહ એવ.

હોહો.

સખળ પણે હિરણ્યાસથી, વારાહનો સંગ્રામ;
તતક્ષણ અરિનું વધ કરે, દેવ સ્તવો શ્રી શ્યામ.
કારણ સૃષ્ટિ તણું કહીશ, કદંબ તપોવન માંહ;
પુત્ર કામ વર પામતાં, તપ દેવહૃતિ વિવાહ.
કથા તત્ત્વ ચોવીસ વિભુ, શ્રી પ્રકૃતિ પુરુષ વિચાર;
કો યોગી વિચિત્ર કપિલ, જન્મ વિષ્ણુ ભક્તિ વિસ્તાર.
અવિચળ પદ વળી પ્રાપ્તિનાં, કઠણ અનુક્રમ જેહ;
કપિલ કહે માલા પ્રતિ, મુખ સંપન્ન સાધન તેહ.

ચોપાઇ.

પ્રથમે પુરુષને શ્રદ્ધા સાર,	ધર્મ વર્ણા-શ્રમ જાણે અપાર;
કામ ક્રોધ ઈર્ષ્યા પરિહાર,	નેતિકે નિત્યે કર્મો આચાર.
સેવા સદા ચરણ શ્રી રામ,	નહિં છાંડે જીવંદા શું નામ;
શ્રીપતિ સેવકે જગ આધાર,	દોષ વિહારે અતુલ સંસાર.
હિંસા ત્યાગી સમજમાં ભૂત,	રાગ બિહારીમાં અવધૂત;
મળમા મુક્તિ પ્રયત્નોથી સાન,	નિત્ય નિત્યે વિચારતાં બ્યાન.
ક્રુધા તૃષ્ણા આળસ વાંધેય,	જન્મ જીવન મહેં ઉપાધીય;
ક્ષણભંગુર જીવ વપુતણે અંત,	ધ્યાન સદોદિત અનંત શાંત.
પુત્ર કલત્રે સંબંધી નર જેહ,	મૂકે મમત્વ તણે સૌ સ્નેહ;
લોભ અધિકો નહીં મન ધાર,	યાવત અર્થ પરિગૃહે સાર.
પ્રાણી શુભિ વળી તપ સદાય,	પરમ હંસોને પ્રજ્ઞમે પાય;

શબ્દનાં તત્ત્વ ગણુતાં વિજ્ઞાન,
શાંત ભૂત સૌ તારક જેહ,
જ્યોતે વિરાટ વિશ્વ પરબ્રામ,
પ્રકૃતિ પુરૂષ બોલે મોક્ષાર્થ,

રાગ દ્વેષ વર્જીત અભિમાન.
સાધુ પુરૂષ મન ભણુતા તેહ;
જનમ મરણના ફેરા બાધ.
ભીમ ભણુતાં ભાવતો સ્વાર્થ;

પૂછી અંધન મોક્ષ ઉપાય,
નિશ્ચળ પેરથી ધ્યાની થાય,
માનવ કોલાહલ પરિહાર,
ગુરૂ વચનો હિતારથ જેહ,
લોગ રહિત વળી નીતિ શું વેષ,
પૂણ્યભૂમિ બહુ અન્ન સુકાળ,
શુચિ મજ્જને સત્ય માને શાંત,
કુર્મ અંગે સદાય આચાર,
શુચિ આસનને નિરજન ઠામ,
ધર્મે ધરતાં શ્રદ્ધા નિજ ધ્યાન,
અંતર ધ્યાનથી આત્મ ધાર,
અમુલ્ય કાળે આનંદ ધામ,
રાજ યોગ એ ભણુતા જેહ,
શ્રદ્ધા ક્ષમા દયા તપોદાન,
જ્ઞાન સાગરના બહુ અભ્યાસ,
ટાળતા ભણુતાં સહુ સંતાપ,

વળતા કહે ગૃહી તે કાય.
માંડે તારક તેહ ઉપાય;
સંગતી કોઇ તણી નવ ધાર.
અહો નિશિ ચિન્તવતામન નેહ;
તીરથ સેવન ઉત્તમ દેશ.
તસ્કરી સિંહ બયોનહી વ્યાળ;
ભિક્ષા ભોજન ધ્યાન એકાન્ત.
પાછી ઇન્દ્રિય સર્વ સંચાર;
હૃદય વિરામે આત્મ રામ.
દેહાદિકે ત્યજી અભિમાન;
બાહેર અર્થમાં દૃષ્ટિ વિસ્તાર;
હરિપદમાં પરમાનંદ પામ.
પામે વૈકુંઠ સુણુતાં તેહ;
જયશ્રી લકતો તણા ભગવાન.
વરતાતાં છુટે ભવ પાસ;
કાપતા સુણુતાં ત્રિવિધ તાપ.

સ્કંધ ત્રીજો.

હોહા

બુધર ભક્તિ યોગ તત્ત્વ ભવે, નવ લક્ષણ ત્રિગુણાત્મ;
રજસ તમસ સાત્વિક સત્ત્વ વળી, શુચિ સત્ય દેહાત્મ.

ખેડી હિંસા કુભાંડી કામ.
 મત્સર રહિતથી વિરલા જેહ,
 ભણવા ભોગો એ ઉપદેશ,
 અષ્ટે સિદ્ધિ મહા વાંચે જેહ,
 પાપો વિદારક શ્રદ્ધા યોગ,
 કામ અકામી વિધિ અમોઘ,
 વેગે વસતા ગોવિંદ દેવ,
 અન્વય લક્ષિત ભાવે ભજે એહ,
 પુણ્યે પરલોકે સૂર લોક,
 બન્ને મિશ્ર કરતાં ધરે ધ્યાન,
 દુર્લભ મોટું જે માનુષ દેહ,
 ગુરૂહરિ વિનાય પ્રેરિત જેહ,
 ભણે મૈત્રેય વિદુર સુણવાત,
 આપતા તનય કપિલ સ્વમોઘ,
 સિદ્ધ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠ ભૂમિ માંહ,
 બિન્દુ સરોવર બેસતા ધ્યાન,
 ભીમ ભણે ત્રીજી ને ત્રીસ
 લીલા ત્રીજી શું સર્ગ વિસ્તાર,

બીરૂ ભેદ મોહ દંભી હાથ;
 ત્રિવિધ તામસે ભણતા તેહ.
 યશ કારણ સેવે દેવેશ;
 ત્રિવિધ રાજસે ભણતા તેહ.
 અધિકમાં સ્નેહી વિઘ્નપ્રયોગ;
 ત્રયી વિધે સાત્ત્વિકલક્ષિત ઓઘ.
 જ્યોતિ દર્શન પરમાનંદ એવ;
 લક્ષ્મી નિર્ગુણમળી ભણતા તેહ.
 પાપ પ્રભાવે નરકે થોક;
 યોનિ માનુષી ભોગવો માન.
 ભવ સાગરનાં વાહન એહ;
 લક્ષ ચોરાશી ફેરે તેહ.
 સાચાંવિવિધ વચન નિજ માત;
 કીધો ઇન્દ્રિય પ્રાણ નિરોધ.
 સરિતા સરસ્વતી શુદ્ધ પ્રવાહ;
 દેવહૂતિ પામે જ્યાં જ્ઞાન.
 રૂપકે આઠ અને ચોવીસ;
 છાઈ સહુ એકળા થઈ ચાર.

યદ્યદમ-ચૃણાતિયોઽપિ જેકાપેલ રૂનેર્મતમાત્મયોગગુણં ॥

ભગવતિ કૃતચીઃ-પર્ણકેતાવુપલમનેભગવત્પદ દ્વિદં ॥ ૧ ॥

इति श्री स्कंध त्रीजो

ઇતિ શ્રી ચતુર્થ કળા સંપૂર્ણ.

સ્કંધ ચતુર્થ

કલ્પા ૫.

સ્કંધ ચોથો.

મૈત્રેયઽવાચ.

મનોસ્તુશતરૂપાયાંતિસ્ત્રઃ કંન્યાશ્રજશ્ચિરે ॥

આકૂતિર્દેવ હૂતિશ્ચ પ્રસૂતિ રિતિવિશ્રુતાઃ

હૃદયે.

આખ્યાન ચાર પુરાં થયાં, બૂધર ભક્તાધીન;
સંત ગૌરી ધ્રુવ બાળ મયા, પ્રથુરાજ પ્રાચીન.
ભુગતે વળી મનુ કન્યા તણે, દક્ષ પુત્રી વિવાહ;
યાગ પ્રજાપતી દક્ષને, કીધો છે ઉત્સાહ.
શિવ બેઠા ઉઠયા નહીં, દક્ષ કોપ દીલ માંહ;
શાય ભૂચુ નંદી બ્રમણ, જે કરતાં માંહો માંહ.

શોપાધ

દક્ષે મહા પશુ માંડયો યાગ,	રૂદ્ર તણો નવ કીધો ભાગ;
યજ્ઞ પુરૂષ વિના થાય અન્યાય,	આદરવા વર વિના વિવાહ.
સતી ભણતાં શંકર અવધાર,	માંડતા યાગ પિતા મહ દ્વાર;
સતીને મન શું હરખ અપાર,	મળવા કુટુમ્બ સખી પરિવાર.
શિવ ઉમાને ઉષન્યે સંવાદ,	આમંત્રણ વિના જોટો વાદ;
યજ્ઞે ભતાં ના પામું માન,	વિશ્વરીત થાય ત્યાં અપમાન.
દેવી આજ્ઞા માગે બ્યાંમ;	આલે અચાલે શિવે ત્યાંમ;

પ્રસન્ન મને ચાહ્યાં હરખાય,
 શિવ ભણે ઉમિયા મુણે વાત,
 તન ધન યેવને ગર્વ અપાર,
 શિવ શિક્ષાના લાગી લગાર,
 રોષ ભરિત ઉમા પ્રકટાય,
 આવી ઉમિયા વિસ્તાર્યું માન,
 સ્વજન કુટુંબી નહીં દે માન,
 સતી ભણે સાંભળ હો તાત,
 તું ઉત્પાલીત મારો દેહ,
 દુરજન સંગતી કેરો દોષ;
 બેઠાં આસન ઉત્તર સ્થાન,
 યોગે અગ્ની શું પ્રજલે દેહ,
 વરત્યો હાહાકાર અપાર,
 વેગે વાતો ગઈ કેલાસ,
 ઉઠ્યા ક્રોધ કરીને એહ,
 ત્રોડી જટા સંતાપ શરીર,
 વાળી આસન ચાહ્યા તેહ,
 ક્રોધ કરીને વિશ્વંશો યાગ,
 કથ ઉખેડી એકના લેય
 કોના વાંકાં કીધાં વેણુ,
 એક ના કુટી પાડ્યા હાંત,
 પાપી હૃદય કમળ ભેદાય,
 બ્રહ્મા પહોંચ્યા ગિરિ કેલાસ,
 વેગે આવ્યા વાયાં એહ,
 હરિ કૃપાય પરિપૂરણ યાગ,
 બચાવર સ્વશૂર થયો ક્રોધ.

વૃષભ ચડી શ્રી પિહેર ભય;
 દક્ષ અદક્ષ તમારો તાત.
 કવણુ ભણે ન વિવેક વિચાર;
 ઉમિયા ચાહ્યાં યજ્ઞ મોઝાર.
 વૃષભ ચડી શ્રી પિહેર ભય;
 માતતાત નહીં સ્વજન ધ્યાન.
 આકો દેશ સહિત અવસાન;
 નિશ્ચય કરશે શિવ ઉત્પાત.
 છાંડીશ અનશન વૃત્તે ગેહ;
 તન ત્યાગી યજ્ઞએ નિર્દોષ.
 અદ્વર લીધા પાનો-અપાન;
 વપુ પિંજર વળી પ્રજળે ગેહ.
 શંકર સેવક મારતા માર;
 કોપીત રૂદ્ર કરે નિશ્વાસ.
 ભૃગુ કૃત્યાથી ભણીએ તેહ;
 જે વીર ભદ્ર ઉપાયો વીર.
 લીધા ગણો સંગાથે જેહ;
 સાહ્યા મુરજે લેતા ભાગ.
 એકની પૂછતા મૂછ બેય;
 કોનાં કાઢ્યાં બેઉ નેણુ.
 ભણ્યું જે એ કરશે કલ્પાંત;
 નરપતી દક્ષ મુસ્તક છેદાય.
 શિવ સંતોષે લીલા વિલાસ;
 દક્ષ તણો જીવાડયો દેહ.
 રૂદ્ર તણો જ્યાં કીધો વિભાગ;
 ટાળ્યો બેનો બહુ વિરોધ.

ફોહો.

ઉત્તાન પાદ રાય તણા ખ્યાર પુત્ર જેહ,
 પિતા સિંહાસન કનક મય ઝોળે બેઠા તેહ;
 ભેધ માતા મંત્ર જીવન લાડ લડાવે બાપ,
 કુટીલ વચન માતા કહે કરીને એ સંતાપ.
 ભાગ્ય હીણી વનિતા તણો પુત્ર ઘટે નવ રાજ,
 બે કુળે મુજ અવતરે તો માન ભાગ્ય તુજ રાજ.
 ચોપાઈ

કોધે ઉઠયા હૃદય વિચાર, વન ચાલયા સેવે દેવેશ, ક્ષુધા તૃષ્ણ શુ નિંદ્રા પરિહાર, પ્રસન્ન હવા સ્વામી ભગવાન, વિષ્ણુ વિભુશ્રી વર આપે એહ, લોગ વિલોગ કહે જીગદીશ, વળી વરદાઈ આવે બાલ આપતા કનક રત્નો ભંડાર, પિતા સ્વીકાર આજ્ઞા વાદ, અંત કાળે વન છાંડયો દેહ, ગૃહ તારા નક્ષત્રો મુનિ લોક, શ્રીવિષ્ણુ ભકિત કેરો મહિમાય, અંત તણા મુત રાજા વેન, સંતતિ પીડા નો ત્યાં સંતાપ, યાચતા ઉદ્ધાર મુનિ ધ્યાન, પૃથુ જન્મે જગે હરખ્યાં લોક, અજ મેલિની દેવ અપાર,	માતા તણી પ્રદક્ષિણા સાર; દેતા નારદ નિજ ઉપદેશ. સાત્વિક મને લજન મોરાર; દેતા અવિચળ પદ વરદાન. ગમતા નહીં પિતા ઘર જેહ; રાજ્ય લે વરસ સહસ્ર છત્રીસ. લાલ વધાવા પાલક ખ્યાલ; કરે ઘર ઉત્સવ મંગળ ચાર. સંતોષે શ્રી ગોવિંદ સંવાદ; ભેશો અવિચળ ધ્રુવપદ એહ. ફરતા ધ્રુવ પડખેશુ વિલોક; પ્રત્યક્ષ પેખવા એ ધ્રુવ રાય. લોખ્યા યજ્ઞ તણા ભાગ વેણુ; વિપ્ર તણો વળી પામ્યો શાપ. વિષ્ણુ કળા બાર સંભવે જ્ઞાન; કરતા સ્તવન બંદીજન ચોક. દોખ્યા રાય એ ધર વિચાર;
--	---

ध्रुव तपश्चर्या अने श्री विष्णु दर्शन

काश्यप उवाच

क्षमा धर्मः क्षमा यज्ञः क्षमावेदाः क्षमा श्रुतम् ॥
य एतदेव जानाति स सर्वं क्षंतुमर्हति ॥ १ ॥
क्षमाब्रह्म क्षमा सख्यं क्षमा भूतं च भावि च ॥
मा तपः क्षमा शौचं क्षमयेदं धृतं जगत् ॥ २ ॥

વેગે ક્રીધા મનુષ્ય સંધાન,
મુનિવર મુરનર સરવે સાજ,
ધરા દોહને બાણ અલેહ,
અશ્વમેધનો આરંભ નરેન્દ્ર,
વેગે આવ્યા શ્રી ભગવાન,
એક મને એવે કેવેશ,
પામે રાજ્ય વિવેકે વિચાર,
યોગે પામર મોક્ષ પમાય,
અહોનિશ અંતરયામી રામ,

ચિંતવે ધરા સ્તવે તે ધ્યાન.
હરિહર પ્રદ્યા મુરપતિ રાજ;
નાના ઔપધ પાત્રો લેહ.
સમ્યક સરવે મનાવ્યા ઈન્દ્ર;
મનથી આપે તે વરદાન;
પ્રજા તણે દીપ્તો ઉપદેશ;
આવે મુનિવર સનત કુમાર.
વચને વનમાં આલ્યા બાય;
પૃથુ રાજ વિચારી નિજ ધામ.

દુહો.

પુત્ર પ્રાચી નરપતી તણા પ્રથેતસ તપ ધ્યાન,
નારદ વચને પામીયા રૂઢગીલ વરદાન;
પિતા વૃદ્ધ વળી કર્મ જડ પામે નહીં પ્રભોધ,
નરપતીના મુખકારણ નારદ કહે સુભોધ.
તેર પશુ મળી મારીયાં નિર્દય પણે નરેન્દ્ર,
તે પામે તુજ આવતાં ફરતાં વહાલાં વૃંદ;
કાપી સહસ્ર ધીરથી વળી વેરી કેફ અંગ,
અંતરોક્ષે આવી રદ્યા લોહા સમા જે શ્રંગ.
દેખી બાળીને બીએ નરપતી વિરમય માન,
કથા મિષથી નારદ કહે અમ્યાત્મિક આગ્યાન.

ઓપાઈ.

નરપતી એક પુરંજન નામ,
મન વેગી હય શું ચડી તેહ,
સમ્યક સ્વર્ગીય લોકે વિશાળ,
અપરણ એક ન આવે શાન્ત,
નિજ અંતઃપુર તેનાં કામ;
સઘળા કોષ સંગાથે લેય.
અનેક પેરે એયું પાતાળ;
મત્સ્ય લોકે એવા તણી ખાંત.

ફરતાં લક્ષ ચોરાશી ગ્રામ,
 ચાલ્યા સખ્ત દ્વીપે અનુસાર,
 ઉત્તરે હિમગિરિ તણે દેશ,
 નવબારી શું નગરી વિસ્તાર,
 પાછળ સખ્ત ધાતુથી પ્રકાર,
 ઘણી કોઠીશું વસમાં રાન,
 એકે અધોમુખ નગરી દ્વાર,
 પૂર્વે પોળે વસે વાગીશ,
 નાના રસ મુગંધી મહિમાય,
 પૂજન અર્ચને કીપન સાર,
 ચાર પદારથ પામ્યા જોડ,
 મુસ્તકે પંચોને એક પ્રધાન,
 હાટ પેઠ ચોટાંચ અપાર,
 વિચિત્ર એક મોટો આવાસ,
 સઠળ મુલક્ષણી તે મોઝાર,
 સખી દસ સહિતા સોલે અનૂપ,
 રાય લણે ભામિની શું વાત,
 હું સરખો કે નહિં ભરથાર,
 મુજને સાંપડવા ભરથાર,

ઠામે નહીં પામે વિશ્રામ;
 રંગી તરંગી શું ઘોડા પાર
 નગરી એક અનોપમ વેશ;
 નકશી બળી ગોખાકાર.
 મન હરિયાળી વનરપતિ સાર;
 સરિતા વહે જ્યાં અહોહીન.
 રક્ષપાળા ઘણા મૃત્યુ જનાર;
 છાજ્યાં શ્વેત ધ્વજા બતરીસ.
 દળતા ચામર વૈભવ વાય;
 હસ્તિ પદ્માતીને રક્ષણ કાર.
 સર્વ પુરી થકી ઉત્તમ તેહ;
 સેવકને આપે સનમાન.
 મઠ મંદિરમાં લાભતાં પાર;
 સોળે ક્ષણે ઉંચો આકાશ.
 એકી વસે શુશ્રુવંતી નાર;
 ભાળી મનમાં રંજીત ભૂપ.
 કોણ કહોછ તમારો તાત;
 જોડ જડે બૂલતાં સંસાર.
 તમ દરશન મન હરખ અપાર.

દુહો.

માંહો માંહ સંયમ કર્યું, નરનારીનો સંજોગ;
 રાજા મોહ્ય મમિની, વસ્તે નાના લોગ.

ચોપાઇ.

માણેક કનક રત્નો ભંડાર,
 ફરતા દિગ્વિજયી જગે જાણુ;
 એકદા મૃગયા રમે રાય,
 કીડા બન્ને કરતાં અપાર,
 સમય વનિતા જીતવા જેહ,
 બેટા બેટી કે ઘર નાર,
 કેા દ્વીન વર્ષ વહી ત્યાં જાય,
 મરણુ દુઃખ વિસરતાં જાણુ,
 કામ ક્રોધ મત્સર અહંકાર,
 સખજપણે વેરી લોપાય,
 રાક્ષસી કન્યા જેની કાળ,
 ત્રીણી ને ભડ નાયક તેર,
 મારતા સેનાપતિ સરીસ,
 બહુ યુધ્ધે બળ સેવકો હાર,
 પોળ તણાં છાન્નાં પાડેલ,
 કંપતા નગર નિવાસી લોક,
 રાણી તણે ઘટે નવ સાન,
 લેખ્યું નગરને લોક લુંટાય,
 મણિ હીરા ધન હેરી લીધું,
 મરતાં રાય તણે મન મોહ,
 પાપ બળે અવતરે નાર,
 એક મુઠા મોટા રાજેન્દ્ર,
 સાર વિવેકી ભકિત ભગવાન

વીર ચોદ્ર સૌ મનવ્યાહાર;
 ત્રિલોકે વરતાવતા આણુ.
 તમ વિષ્ણુ ધડી વરસ સમજાય;
 દંપતી ભાવે પારાવાર.
 જેમજ ચાહે પ્રિયતમ નેહ;
 અવળા અવળી ચાહે કાર.
 કાળ ટાણું કોના સમજાય;
 યમ નિજમંદિર બેસતા પ્રાણુ.
 વિસર્ગો પુણ્ય સમા જે વિચાર;
 અવસર આવે ત્યાં કોપાય.
 દળને છાંડી પાથરે જાળ;
 ઘેરતાં નથ વળી ચોમેર.
 યુધ્ધે રાઉત જન એકવીસ;
 કેાટ કાંગરા જરજર ધાર.
 ગોખને બળી ઉભડેલ;
 રાજના મન માંહે શોક.
 તાલાવેળી કરે પ્રધાન;
 લડતા વીર સામા કુટાય.
 જનને ખારે વાટે કીધું;
 વલ્લભ વનિતા નો જે વિછોહ.
 જનમ પુત્રી તણે વિદર્ભ ધાર;
 આપ્યું હેતે કન્યા દાન કેન્દ્ર.
 તેડાવ્યા ખીરા દહ માન;

પરિચર્યાએ પુરૂષ સ્વીકાર,	અહોનિશ વિષ્ણુ ધ્યાનમાં ખાર
પતિ ભકિતથી ભણીએ નિર્દોષ,	સાધુ સમાગમ પામી મોક્ષ;
સુષુતાં દેવો એ સનમાન,	મુકિત પંથે કહે જે આખ્યાન.
રાજા પામ્યા આતમ જ્ઞાન,	ચાલ્યા નારદ આપ સ્વસ્થાન;
તપસિદ્ધિઓ પ્રચેતસ અપાર,	દક્ષ બાળકે તેના અવતાર.
અહોનિશ સેવે પુરૂષ પુરાણ,	અવિચળ પદ પામ્યા નિર્વાણ;
ભીમ વિસર્ગે બહુલો ચાર,	દ્વાર જીવન ઉપસર્ગ વિચાર.
પૂર્ણ કળાથી સાર વિજ્ઞાન,	પવિત્ર કથાનકે પંથ જે જ્ઞાન.

શ્રીશુકજવાચ.

इत्यनम्यतमामंज्यविदुरो गजसाङ्ग्यं ॥
स्यानादिदक्षुः ययौज्ञातानां निर्वृताशयः ॥ १ ॥

इतिश्री चतुर्थ स्कंध

कळा-५.

संपूर्ण

ॐ

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત

સર્ગચત્તી.

—~—

પચમ સ્કંધ.

કઠા છટ્ટી.

કહે.

(૨) પાંચમે પ્રિયવૃત રાજ તણે વંશ વરણ વિસ્તાર,
મયાદા ત્રિભૂવન તણી બહુ બોલે મન વિચાર.
ચોપાઠ.

(પરિક્ષિતસવાચ)

(૧) પ્રિયવ્રતો ભાગવત આત્માસામઃ કથં મને ગૃહેઽરમતય
ન્મલાઃ કર્મબંધઃ પરાભવઃ ॥ ૧ ॥

પ્રિયવૃત રાજ તપ આચાર,
જિરિવર બંધમાઢન મોઝાર,
સાત કહે નાના ઉપદેશ,
મન આદેશ બ્રહ્માદિકે દેવ,
ક્રીષ્ણ સાગર દ્વીપ વિવેક,
વિષ્ણુ ધ્યાને છાંડ્યા નિજ દેહ,
આબીશ રાજ શૂર કુમાર,
તેહ તણુ સુત બશ નરેંદ્ર,
મેહ દેવ્યા તે તણી નાર,

નહી ચિન્તા કંઈ રાજ સગાર;
મન ધ્યાએ શ્રીકૃષ્ણ મોરાર.
ગૃહ બંધન નહી કરતા સ્નેહ;
પણે ધન દેશ વિધિપુર એવ.
તપ વૃત્ત તીર્થ વ્યાધે અનેક;
હરિપદ પામ્યા રાજ તેહ.
નવનિધિ રાજતા બ્યાં ભંડાર;
પુત્ર પણે શું ગોવિંદ દેવેંદ્ર.
સાચે હૃદય વસ્યા મોરાર;

જનમતાં પુત્ર આનંદ અપાર,
યાગ દાન નાના નિધિ લોગ,
પુત્ર પેરે પાળે જગ લોક,
વાસવ સુતા જ્યંતી શું જેહ,
શત સંખ્યાએ તેનાં સંતાન,
તેહ વિષે નવ ખંડે નરેંદ્ર,
એકાશી દિજ દિક્ષા ચ્હાય,
પુત્ર અરે સાંભળ જે સંકેત,
થોડે કહેતાં ફડો બોધ,
દુર્લભ માનવી દેહ સુયોગ,
પૂર્વ જનમ કરમ મહિમાય,
વિષયમાં શ્વાન શુગાળ મેષ,
જ્ઞાન વસે જ્યાં માનવ દેહ,

દેવ રૂપભણ અચ્યુત સાર.
ભણતા સમ્યકે આતમ યોગ;
ઈંધ ઉપદેશ ટાળતા શોક.
રૂપભદેવ ધર નારી તેહ;
તેમાં વડા ભરત અભિધાન.
ઉધ્વરેતા શું નવ યોગીન્દ્ર;
નામ નર પ્રબોધ કહેવાય.
કારણેા બંધન મોક્ષ સમેત;
સત્ય સ્વરૂપ વચને અકોધ.
જન વાંચે બહુ વિષયા લોગ;
ભવે તરતાં સુખ દુઃખો નાવ.
ઉંટ કબુતરે જીવન શેષ;
નહીં લે બોધ પશુ નર એહ.

આહાર નિદ્રા મય મૈથુનાનિ સમાનમે ત્યથુર્મિર્નરાણાં ॥

જ્ઞાનં નરાણાં મધિકો વિસેષઃ જ્ઞાને નહિનાઃ પશુભિઃ

સમાતાઃ ॥ ૧ ॥

ત્રોપાધ.

તેહ તણા સુત ભરત નરેંદ્ર,
પાળે રાજ્ય યથા અધિકાર,
તીર્થ જે ઉત્તમ ધ્યાન ઠામ,
આસુરી રહિત નિરંજન દેશ,
નાદ વ્યાળ હરિણી ને બાણ,
બાળક કપુર તણુતે બાય,
રાત દિવસ તે ઉપરે મોહ,
સેવા કરતાં ત્યાગે પ્રાણ,
મમતા તણે દમરેશુ વિલાપ,

અવતરતા જગ કારણુ ઈન્દ્ર;
અન્ત મમતા આપ્રી અસાર.
નદી ગહકી જ્યાં શાબિઆમ;
તન મન તપ ધ્યાએ દેવેશ.
ગર્ભ ગળયું દુઃખે છાંડે પ્રાણ;
કરીને મમતા લીધું રાય.
ક્ષણુ એકે ન તેનો વિછોહ;
ધ્યાન બાળકના હરણે બાણ.
હરદમ રહે કહે આલાપ;

સરિતા ગલલકી છાંડે દેહ,
ચિતા ભણાવતા સમ્યક સાર,
મુરખા જાણે નહીં વિચાર,
આબ્યો ચોર અંધારી રાત્ર,
નાહું પશું નહીં લાલે ચોર,
મજ્જને લોજને અંકિત કાર,
દેવીના મન માંહી તાપ,
કહાડયું ખડું રોષે અપાર;

અવતરતા પ્રાણાણુ ધર તેહ;
મૂઠ મન નવ બોલે લગાર.
મૌન મમતમાં શો અવિકાર;
કાળીકાની કરતો ભાગ.
સઘળે જોતાં રાત્રે ઘોર;
કાળી શ્રી લે જીવન ધાર.
જાણતાં એ વળગ્યો સંતાપ;
પ્રાણુ રાયના લેતાં બહાર.

સિંધ દેશેથી રહુ-મણુ રાય,
જડ પ્રાણાણુ વેઠે લેવાય,
જાણે નહીં પાલખી ભાર,
સાચે આમિષ પૂરિત દેહ,
વળગ્યો તુને પ્રમાદી રોગ,
જડ સરખું ઉન્માદીત ભૂત,
મોટું દેહ વહે નહીં જાણુ,
જન જોતયાં સારથી દાણુ;
રાજા સેવક નમણે ન્યાય,
પંચ લૌતિક કાયા તણા બંધ,
ભાર તારો આસન અપાય,
ભાર શિખિકા વહે છે રકંધ,
નાડી ઝંઘા રક્ત અસ્તિ જાણુ,
ધરતી ભાર વહે નાગેન્દ્ર,
મુખ દુઃખને લોભ ઉન્માદ,
મૃત નિદામાં ભય લજ્જા હાણુ,
મમતા વળગે મોટો બ્યાધ,

કપિલ તણે ધર જાણવા જાય;
શિખિકા અકષ્ પકડીને જાય;
નરપતિને શિખામણુ પાર.
મર્મ વચનો બોલ્યા તેહ;
ભીડ ભંજક શ્રવણુ ગુણે યોગ.
યોગી વચન કહે અવધૂત;
ખીજે અશ્વ પદાતી પ્રમાણુ.
છાંડો મિથ્યા ગવાંભીમાન;
મહા અન્યાય તણા મહિમાય.
હું અને તેનો જાણે સંબંધ;
તેનો ભાર પાલખી જાય.
સહે હૃદય ઉઠરે કટી બંધ;
તેનો ભાર ધરતી પ્રમાણુ.
મુજને ભાર નથા રાજેન્દ્ર;
ક્ષુધા તૃપાને તૃણા પ્રમાદ.
શરીર ધને ઘણા ગુણા જાણુ;
પીણડ પીડા શું કંડા અગાધ.

જનમ જરા મૃત દાડણુ રોગ,
જડનાં વચન સુણીને રાય,
શુર શ્રી મે કીધો અપરાધ;
ઈંદ્રિ વજ્ર કે ચમ દંડ ગમાર.
અગ્નિ વરણ અવરોધી શળ,
બીકે બીકે તારા અપમાન;
તુજને ક્ષમા કરે ભગવાન
સખ દેવ ના આણે દેહ,
ભવ તણાં બંધન મોક્ષ ઉપાય.

તારણ ઓપધ આતમ ચોમ,
દીન વચન કર ભેડી પામ;
પાપી અવશુણી મન અજાત.
શિક્ષાની શંકા નહીં લગાર;
કાલીન કમે કુકર્મનું મૂળ.
કસ્તો સરવે એ એભિમાન;
શુર ઉપદેશ અર્થ વરદાન.
આતમ લાલે પૂરણ તેહ;
ભણે ભરત જડ ઓતારાય.

વાણી.

થઈ વિષ્ણુ એક મહા વૃક્ષ ઉગ્યું પ્રસરી શાખા પંચ;
ત્રિવિધેથી વિસ્તારી પ્રપંચે અંકુર ફળ ફળીયું રંજ.

ભવાટવી વર્ણન.

ઓપાધ.

અછીરે અનુપમ આ સંસાર,
દૃઢ વિશ્વાસે વિવેક વિચાર,
સ્વપ્ને ધન કંઈ સુખદ વિવાસ,
ભગી પુઠે નવ દેખાય,
અમાવાસ્યા વાતથી રાત,
જળ નવ નદી બહુ વહે ભય,
વહુલ વહને અણુધટ બોલ,
ફૂલતાં બહુ શું ફૂલ આકાશ,
સસલાં ધરેજ્યાં શિંગ વિસ્તાર,
લેહ ભવાટવી સમં વિચાર,
ભણે ભીમ શ્રી સખ પ્રચાર,

છળી અજ્ઞાન તણી ભેનાર;
જ્ઞાન ઘણેરું પ્રકાશ થનાર.
ધરતા મનમાં કોઈ વિશ્વાસ;
બ્યાજ વટંતરે આશા યાય.
ચંદ્રની સોળ કળા મુખ શાંત;
સરિતા પૂર ન પાહું સમાય.
વિના ચરણ કે માનવ તોલ;
રતિ વિષ્ણુ ઉગેનો વસંત મુવાસ.
નર બળીદ અભણ્યા અપાર;
અણુક્ષત દિસશે ભાવી ધાર;
પામર વિસ્વા માણસ નાદ

બ્રહ્મા મહિમા જાણે અપાર,
બાહેર અંતર તિમિર પ્રકાશ,
વચન વળી સાંભળ રાજેન્દ્ર,
પ્રપંચનાં મિથ્યારૂપે જાણુ,
આત્મા નિરંતર યોગી એહ,
જ્ઞાન વૈરાગ્ય ભકિત અનુસાર,
નૃપતિ પામ્યા આનંદ ધ્યાન,
પ્રિય વ્રત વંશે ઘણેાય વિસ્તાર,
લક્ષ યોજન મધ્યે ઉંચો મેર,
ચહુ દિશે મહાગિરિવર આઠ,

સાર તણેા નવ પામે પાર;
માનવી રાખ રહંત ઉદાસ.
કારણ હિત કહે યોગીન્દ્ર;
રહેવા પ્રતિષ્ઠિત નીતિ વાણુ.
તજવાં ગર્વ મમત દ્રેષ દેહ;
વિચિત્ર વારતા સુણુ મોરાર.
જડના નામ ભરત ભગવાન;
ગયા રાજ હરિ ભકત અપાર.
ચાર તેહનો પરવત ફેર;
કૈલાસાદિક શોભે ઘાટ.

હુહા.

મેરૂ થકી ત્રણ ઉત્તર દિશા, ત્રણ દક્ષિણે પ્રચંડ;
એક પૂર્વ એક પશ્ચિમે, મધ્યે એલાવૃત ખંડ.

ચોપાદ.

પૂર્વ દિશા એલાવૃત છેક,
તે કૃળ રસ જ્યાં અરુણાપૂર
દક્ષિણે તરવરે જાંબુવાસ,
જાંબુવતીથી નિપજે હેમ,
પશ્ચિમ સરિતા મધુમતી કલાંખ-
ઉત્તરે નદી નિગોધ નામ,
વહેતાં ગંગા શ્રી બ્રહ્મલોક,
શીતોદકી ત્રહુ દિશા પ્રચંડ,

આંબુ મહા ઉદલાસે એક;
સ્વાદ અમૃતમય ઔષધિનૂર.
કૃળ રસે જાંબુવતી નિવાસ;
ઘડતા દેવો ભૂષણ નેમ.
ગાએ જીવ સુકૃતિ આલાપ,
આપે દૂધ હહીં ધૃત કામ.
તેના ચાર પ્રવાહ વિલોક;
અલક નંદા મળે ભારતખંડ.

હાલો.

નવખંડી નારાયણ તણી, નવ મૂરતિ શું જેહ;
ભદ્રાશ્વ ષટખંડો કરી, દેવો અનુક્રમે તેહ.

ચોપાઇ.

ઐલાવૃત વિષે દેવ શાન્ત,	ઇશ ઉપાસે ઉમીયા કાન્ત;
ભદ્રાશ્વ હયગ્રીવ શુ દેવેન્દ્ર,	ભદ્રશ્રવા ધ્યાએ એ નરેન્દ્ર.
શ્રી નરસિંહ વર્ષ ખંડ મોઝાર,	આરાધે પ્રેલ્હાદ મોરાર;
કેતમાલ મહા કામદેવ,	કમળા કરતાં તેની સેવ.
સમ્યકે મત્સ્ય દેવે તેમાંનું,	ઉપાસના મનુ ધ્યાને માનું;
હિરણ્યમય કોરમ અવતાર,	ભક્તિ કરતાં અર્ચમા અપાર.
પૃથ્વી દેવી તું ઉત્તર માંહ,	અહનિશિ ધ્યાએ દેવ વરાહ;
કિં પુરૂષ ખંડ જે રૂદ્ર શ્રીરામ,	અધક્ષણ એક નમૂકે નામ.
ભરત ખંડ અતિશે મહિમાય,	નર નારાયણના શુભ પાય;
નારદ વળતા કરે પ્રણામ,	નવ મૂરતિ નારાયણ નામ.
કર્મભૂમિમાં ગણુ ભારત દેશ,	તે મહિમા ઘણું પ્રચંડ વેષ;
પર્વત સરિતા સરોવર જેહ,	દેવ વાંચછે જનમવા તેહ.
સાતે દ્વીપો લક્ષણ વિસ્તાર,	સગોવડ ક્ષાર સમુદ્ર વિચાર;
સપ્ત સાગરથી ધરા નિર્માણ,	એકેકાથી દિગુણ પ્રમાણ.
સૂર્ય ઉંચો લક્ષ યોજન એક,	સોમ નક્ષત્રો તારા વિવેક;
ભૂગુ બુધ મંગળે શનિગુરૂ ઋક્ષ,	શશિ લોકે તેર લક્ષ દ્વિધક્ષ.
ઉપર તેથી વસે ધ્રુવ રાય,	ભકત મોઘેરા વિષ્ણુ મહિમાય;
પેરથી બોલ્યા ઉર્ધ્વ લોક,	પરવત માનો લોકા લોક.
અતળ વિતળ સુતળે તળાતળ,	મહાતળ રસાતળ પાતાળ;
બળ બળભદ્રને વિષ્ણુ મહેશ,	અધિપતિ જળે વાસુકી શેષ.

હુંહા.

હવે નરક નાના ઘણાં, જન લક્ષે લક્ષો એહ;
બોલાશ સંક્ષેપે કરી, અધિકારી જીવ જેહ.

ચોપાઈ.

રાત દિવસ પર પીડા કેર,	બોલમાં દુષ્ટ વચનથી વેર;
કોથે કાયા પૂરિત જેહ,	તામિસ્ર નરક પડે નર તેહ.
થાંપણ માંહે શુદ્ધ મન રાખ,	દેખતાં પર સંપત શુભ શાખ;
પરનારી અભિલાષી જેહ,	તામિસ્ર અંધ પડતા નર તેહ.
ભૂત તણા જીવ હિંસક વીર,	કુડી સામે પરાયા ધીર;
મા બાપુને *ઉવેખે જેહ,	શૈરવ નરક પડે નર તેહ.
પિતા પ્રયાગે ન તૃપ્તી લેશ,	મહા શૈરવે બ્રાહ્મણ દ્રેષ;
સાધુ પુરુષને પીડે જેહ,	કુંભીપાકમાં પડતા તેહ.
છાંટેલાં શુદ્ધ સનાતન નામ,	નરકે કાળસુત્ર કુકર્મ કામ;
બોલે મર્મ પીયારા જેહ,	અસી પત્ર વન પામતા તેહ.
અહનિશિ કરે અકારી ઘાત,	વિષ્ણુ કથા નવ જાણે વાત;
તીર્થે વિઘ્નો આચરે જેહ,	નકર સુકર મુખ પામે તેહ.
પરધન હરતાં વેસ્યા સ્નેહ,	અંધકૂપ નરકે પડે તેહ;
કરતા પાતિક પાંચે જેહ,	કૃમી ભોજને પામે તેહ.
વેદ શાસ્ત્રોની નિંદા જેહ,	સંદેશ દંદ શુકે પામે તેહ;
દુષ્ટ કૃત્યો ને દગ્ગાની ખોડ,	નાચ પ્રપંચી પશુ નિંદક જોડ.
ને દૂત કીડાં વલ્લભ જેહ,	વૈતરણી પામે નર તેહ;
દીન અનાથો દુલવે જેહ,	પડે સુકર મુખ નરકે તેહ.
સાટે બોલે કુડા બોલ,	પાછળ મૂકે ખોટા તોલ;
લેતાં અધિક દે આશ્રુ જેહ,	દારૂણ નરક પડે નર તેહ.

* ઉવેખે=રળડે.

વૃત્તિ લોભવે નવ કરે કામ,	છોડતા રણુમાંહે સંઆમ;
સ્વામી મૂકી નાસે જેહ,	નરક અમેધ્ય પડે નર તેહ.
ચૌદ લણાવ્યાં આંકી યાદ,	અઠ્ઠાવીસમાં ચૌદે બાદ;
વાદ દુરિત વર્તન વિખવાદ,	માનવધર્મ વિસારી વિવાદ.
નરકે જીવ તે રહેનાર,	લક્ષ ચોરાશી આમ જનાર;
યોવને મદ પૂરિત અપાર,	સાસુ ઉપર વહુ દોષ અપાર.
સેવા છાંડે સ્વામી પ્રાણ,	નારો નરકે પાપી બાણ;
વ્યાધિ તણે નવ જાણે યોગ,	લોભી દુષ્ટ કરે મહા રોગ.
ફૂડાં ઔષધ આપે જેહ,	પડે નરક ક્ષાર કર્દમ એહ;
પાપો વિષાક એ છે વિસ્તાર,	કો પેર તેનો કરું વિચાર.
યોગ્યા યોગ્ય માનવા એહ,	નરક તણા અધિકારી તેહ;
ભીમ ભણે પાંચમે વિસ્તાર,	છઠ્ઠી કળા પહોંચતાં સાર;
ત્રિલોચન મર્યાદા આધાર,	પ્રિયવૃત્ત દેવ રૂપભ અવતાર.

भृद्वीपवर्षसरिद्रिनभःसमुद्रपातालदिङ्.नरकभागणलोक संस्था ॥

गीतामयातवनृपाद्भुतमीश्वरस्यस्थूलवपुःसकलजीवनिकायधाम॥

ઇતિ શ્રી છઠ્ઠી કળા સમાપ્ત.

કલ્યાણમ.

શ્રી

ॐ

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત.

સ્કંધ. ૬

કલા ૭.

શ્લોક.

નિવૃત્તિ માર્ગઃ કથિત આદૌ ભગવતા યયા ॥

ક્રમયોગો પલબ્ધેન બ્રહ્મણાય દસંસૃતિઃ ॥

ટુહો.

છરે મોક્ષનાં સાંભળો, ભક્તિ વિવેચન જેહ;

ઈંદ્રિ અભિમિલ રાખીયા, સંકંટ પડતાં તેહ.

બહુ નરક નાનાં સુણું, ભયભીત પરીક્ષિત રાય;

કરજોડી શુક વિનવ્યા, છૂટવા તણા ઉપાય.

ત્રોપાધ

વિદ્યા તપોવૃત્ત દાન અનેક,	તીરથ સકળ ઘણા અભિષેક;
કુચ્છ ચાંદ્રાયણે પુણ્ય અપાર,	પ્રાણ નિરોધન યજ્ઞ આચાર.
પાપ નાસવા તપો પ્રકાર,	બોલતા અનેક અમૃત સાર;
સમુળાં પાતિક જાએ જ્યાંય,	કુંજરે શોચ સમોવડ જાય.

૫૪

કુહો.

નરકને દેખી માનવી, આચરતાં જગ કર્મ;
કહો ગુરૂ શ્રી કૃષ્ણ કરી, આદિ અનોપમ ધર્મ.

ચોપાઇ.

શુક ભણે મુણે રાજાં વેણુ,	જે મન રોષે દેખે નેણુ;
રહે નહીં પાતક લવ લેશ,	તે તુજને આપે ઉપદેશ.
નિરમળ નર નવ થાએ જેહ,	પરાંગમુખ નારાયણુ તેહ;
પવિત્ર નવ કરી શકે લગાર,	મુરનાં ભાંડ ગંગાનાં વાર.
પેરે પાતિક સમુળાં જાય,	સાંભળો તેના કહું ઉપાય;
વાસુદેવ નિજ ધ્યાન વિચાર,	એક અનોપમ એહ પ્રકાર.
ઉત્તમ કથા પરીક્ષિત રાય,	શ્રીવિષ્ણુ ભક્તિ કેરો મહિમાય;
સેવકે ભયભંજન ભગવાન,	શ્રવણુ તણું ભજવાં આખ્યાન.
નામ અભિલ પ્રાદ્યણુ એક,	જાણુતા પુણ્ય વિચાર વિવેક;
વેદ ભણે તપ સંયમે સાર,	શમ દમ પાળે સત્ય આચાર.
માત પિતાના પૂજે પાય,	પાત્રી લેવા વાડી જાય;
એક વાર દેખી વન નાદ,	વેશ્યા શુદ્ર ચાલે સંવાદ.

अपूर्वोऽयं धनुर्वेद, मन्मथस्य महात्मनः ॥

शरीरं मक्षयंकृत्वं, भिन्नत्वंऽन्तर्गतं मन ॥ १ ॥

કુહો.

વેશ્યા પાવક પરજલ્લી, ને સૂર્ય ધન કયાં અંગ;
કામી ધન ચૌવન દહે, જાણો દીપ પતંગ.
હાવ ભાવ નારીતણા, દેખી નયન વિજ્ઞાન;
વિપુલાંગી ત્રિવાડીનાં, મનમથ કેરાં બાણ.

ચોપાઠ.

યૌવન બળમાં ભરે અપાર, વળતાં મનથી કરે વિચાર;
ચંચળ ચેતન આવતા કામ, હેડે ચેઠા પાળી કામ.

પિતૃલોકે ભવેતસૂરો, ધર્મચારી ચ પંડિતઃ ॥

સત્યવાદી ભવેદક્ષો, દાતા ભૂતહિતેરતઃ ॥ ૧ ॥

શીલ પંડીત ને શૂર કુલીન,	જીતેન્દ્રિય વીરો બુદ્ધિ પ્રવિણ;
અભંગ વિવેકશું શ્વાસોશ્વાસ,	હૃદયે વસે અનંગ ચોપાસ.
કારમો વેરી મન્મથ માર,	પંડિતજીને મનાવ્યા હાર;
ગાંધર્વ કિન્નર ગણ સતી સાધુ,	સુરનરો પત્નગ વિભુ આરાધું.
કામ કળિમાં અવગુણ ખાણ,	જન મન જીવ્યા જીવ પ્રમાણ;
હરે સર્વસ્વ સદા હુઝ પૂર,	ભણે ગણે પામે સુર નૂર.
રણ સંગ્રામે સુભટ વીર ધાણ,	મદ ઉતારે જે હસ્તી તાણ;
કંદ્રપ દ્રવ્ય થકી હરિનર જેહ,	વસુધા વિરલા દીસે તેહ.

ક્રામેચંથા સ્વમાહાત્માન, સ્તુણવ પૂરુષાઃ શ્રુવિતે ॥

યેસૂષેન સુમીત્રેણ । સાધુયોવન સંકટાત્ ॥ ૧ ॥

ધન ધન તેવા સાહસ વીર, પંડિત શૂર ને વિચિક્ષણ ધીર;
આચરે વિદ્ય પિના એ સંસાર, યૌવને સંકટ પામ્યા પાર.

હુહો.

નર નારી કીડા કરે, સ્થાનક જે એકાન્ત;
કદાએ જાશે નહી, જે નર વાંચીત શાન્ત;
માત જાહેન પુત્રી તણું, શયન આસન એકાન્ત;
તદા જન જાશે નહી, જે નર વાંચીત શાન્ત.
યૌવનભર નારી વસે, સ્થાન જાણ એકાન્ત;
કદા જીવ જાણું નહી, જે નર વાંચીત શાન્ત.

ચોપાદ.

મોક્ષાર્થી નેશ્રીવિષ્ણુ સાથ, નારી સંગત માંડે અનાથ;
આસને નિદ્રા એકે કામ, ચિત્ર લખીના ન્યાળીશ નામ.
હરશન પુરુષ તાણું ચિત્તહાર, સંસર્ગ ત્યાગી મન સંસાર.

દર્શનાત્ હરતે ચિત્તં । સ્પર્શનાત્ હરતે બલં ॥

સંભોગાત્ હરતે વીર્યં । નારી પ્રત્યક્ષ રાક્ષસી ॥ ૧ ॥

લોગ જીવન ભક્ષણ કહે જાણ, નરક રાક્ષસી નારી ખાણ.
લીલા હાસ્ય કટાક્ષે નેણ, લેઇ લજ્જાએ વડતાં બેણ
પ્રેમ પ્રીતિનાં વચન વિચાર, છળલેહે નર ખાંધે નાર.
સ્મિતેન ભાવેન સ્ત્રીયા જલયાભિષા । પ્રાન્મુષૈરર્દકટાક્ષવિક્ષતે ॥

વાચો મરોક્ષા કલહેન લીલયા । સમસ્તભાવૈઃ ષલુબંધનં સ્ત્રીયા ॥ ૧ ॥

ભક્ષ બૂધણ આચ્છાદન સાર, લલુતાએ પુષ્પ સુંગધી ભાર;
શ્રી ચારી હરે અંશ રૂધીર, શ્રી ચૌવન જીવન દુઃખ હીર.
પ્રહ્લા સરજતા નારી રૂપ, વિરલ દુખાવા કારણ કૂપ;
ખુદ્ધિ એહેથી ખાંધી જાળ, મુક્તિ મારગમાં આડી પાળ.
વચન એકી સત્યે ઉચ્ચાર, પક્ષવાદ પણ નહીં સ્વીકાર;
શ્રી સરખુ નવ કોમનો-હાર, દુઃખનાં કારણ તે સંસાર.

શ્લોક—જલુકા વત્ સ્ત્રીયો પ્રોક્તા । મક્ષણાચ્છાદનાચ્છનઃ ॥

શુષાસન મૃત્યાશ્રુ । પુરુષં શપકર્ષતિ ॥ ૧ ॥

જલુકા રક્તમાત્તે । જલુકા તપિસ્વનિ ॥

પુનઃ સ્ત્રીયો બલં માંસં । ધન વીર્યં સુખં મૃદં ॥ ૨ ॥

કહેા.

રૂપ અછી નારી તણાં, કહેતાં સમ્યકે સાર;
કારણ કલેવરો જણાં, બોલીશ કરી વિચાર.

ચોપાઈ.

શુક શ્રોણીત પલમળ મેઢ,
 પાંચ સાતનો મળે સંઘાત,
 વ્યાધિ જરા મૃત ભાજન પિણ્ડ,
 નસો જાળે બાંધ્યા બહુ બંધ,
 નારી તણે એવું જે રૂપ,
 મનમથ પીડા એ મનશું કેર,
 અનેક દૂષણ ભણતા જોઈ,
 ભોગે ભયંકર વર્ણિત કામ,
 પરનારીના અવગુણ એહ,
 સહેતા ઘણા પરભવે પિણ્ડ,
 બ્રહ્મચર્યે ઉત્તમ તપે જેહ,
 જીત્યો જેણે સરવ સંસાર,

અસ્થી ત્વચા નખ લાલ સ્વેદ;
 કૃત ધન અશ્રુ પિત્ત ઠંડુ વતા.
 નવે છીદ્રો જર્જર નવ ખંડ;
 મૂત્ર વિષ્ટા પાપ તન દુરગંધ.
 કામી જાણતા અમૃત કૃપ;
 જગનર નરકના પાંચે વે.
 ફૂડકુટિલ ગતિ છાંડે કોઈ,
 યથા મેષ ગર્દભ વળી શ્વાન.
 પાતિક પાંચે સરખાં તેહ;
 પરલોકે મળે યમના ડંડ.
 અષ્ટ વિધિએ નર પાળે તેહ;
 મન શું તેને કરે જીહાર.

દુહો.

નિંદા કીધી નારીની, નરનાં થાય વખાણ;
 યદા રૂપ વનિતા તણે, તદા પુરૂષનું જાણ.
 ગંધ ના જાણે પદ્મ, કમળ મુખ મકરંદ મોરાર;
 જીવ સેવક ભક્તિ ભજે, મતિ મૂઢ સહનાર.
 સેવકના હિત કારણ, વળી કીધી શિખ સુરંગ;
 જોલે યથા મુક્તિ શ્રવણ, ગણી પૂર્વ કથા પ્રસંગ.
 અભમિલ વેશ્યા તણે, લાગ્યું જ્યાં મોહ અપાર,
 રાત્રિ દિવસ કીડા કરે, તણ કુટુંબ પરિવાર.
 આણતાં ધન પૂર્તપણે, વિનોદ કરતાં વિચિત્ર;
 રમતાં રમતે સંતતિ, થઈ દશ તેના વળી પુત્ર.

નામે નારાયણ તણું, સઘળાં કહેતાં તેહ;
લાડ લડાવે પુત્રને, મા આપુ વલ્લભ જેહ.

ચોપાઈ.

અબ્ધિલ વેશ્યા ઘેર વાસ,	ખાંધતો ખંધે આત્મા પાસ;
વરસ ઝેંશી ને ઉપર સાંઠ,	જીવન ઝોળે જાય અપાઠ.
તેવે પહોંચે મરણ કાળ,	જીવ લેવા યમ દૂત કાળ;
દૂત ભયંકર ત્રીણી વિકાળ,	દાડણ રૂપ સૌ સરખા ધાર.
દેખી ભય મન માંહે ધાયું,	નામ નારાયણ સુત સંભાર્યું;
ગાજી કીધો સાદ અપાર,	તત્ક્ષણ હરિ ગણ આવ્યા ચાર.

દુહા.

રૂપ અનોપમ તે તણાં, ગાઈએ ગુણી ગોવિંદ;
ધારી શંખ ચક્ર ને ગદા, હરિ સેવક શરણ મુકુંદ.
તે પૂછે યમદૂતને, કહો તમારું નામ;
કીહાં વસો કેવું કરો, ઠાકોર કેરું ધામ.

ચોપાઈ

ભણવા ભાવિક ધર્મ શ્રી દૂત,	પુણ્ય પાપો તોળો અવધૂત;
વળી પાપી જીવ હોયે જેહ,	દંડ તેવાને કરતા તેહ.
મુણો દે *આયસી યમરાજ,	તેને લેવા આવ્યા આજ;
નિષ્કુર પાપી કેરો એ પિણ્ડ,	નર્ક માંહે નાખશે શતખંડ.
વચન કહે ગણ ત્રિભુવન તાત,	રે મુણ યમદૂત એક વાત;
લોકો પીડવા તણો ઉપાય,	શિક્ષા ભલી ભણાવીશ ન્યાય.
પટેલ પેરે કીધી સાખ,	સાથે જીડથી બોલ અસાખ;
લેખાં 'જીડાણું' માંડે જાણ,	ધર ઉગારી ન આપે દાણ.
દૂતો ભણવા શ્રી ધર્મ ધ્યાન,	મુખે આપણે બોલ અમાન;

* આયસી=ફકમ-વેતર. ૧ જીડથી.

ઓળખો ભક્ત નહીં ભગવાન,
 યોગ સહિત બાણે જગનાથ,
 પાછા વળો ભણી ચમલોક,
 મંત્રિ મંડળે જ્યાં ગરીબ ગાય,
 તેમનું કોઈ નહીં લે નામ,
 પામતા પરમાનંદ સ્વધામ,
 હરહમ મનશું વાણી ઉચાર,
 વાલ્મીકી કેરે અંગાર,
 નામ અનેક ધ્યાન ગોપાળ,
 સવિતા સહસ્ર કિરણે પ્રકાશ,
 એવાં નામ ભણો ગોપાળ,
 જીવે શરણુ એક શ્રી રામ,
 સ્પર્શ કરે નહીં કો જગ પાપ,
 વહે સદા ગોવિંદ ગુણ ગ્રામ,
 શ્રી કૃષ્ણ ગોવિંદ હરિ મોરાર,
 જેની કૃષ્ણ કથા રસે પ્રીત,
 બારા ક્ષરમાં રોજે ધ્યાન,
 સ્પર્શ કોના કરી શકે પાપ,
 પાતિક કોટી જનમનાં બાળ,
 ઇચ્છા વિના નામ જગનાથ,
 બળવંતા જે કેસરી એક,
 ધ્યાને નામ ઘણું ગોપાળ,
 નામ હરિનાં દ્વિ અક્ષરે સાર,
 મોક્ષ મારગના ઉપર જેહ,
 સ્મરે જે વિષ્ણુ સદાએ ભોધ,

કરતા પંડિતતણાં અભિમાન.
 સર્પ તણે મુખ ઘાલવો હાથ;
 નહીં તો માયાં બાવું ફાક.
 મણિધર મુસ્તક બેસવા બાય;
 જેહને માથે સમર્થ રયામ.
 મરતાં મન શ્રી ગોવિંદરામ;
 મહા પાતિકો હરિ હરનાર.
 એરણુ તણા સહેશત ભાર;
 પાતિક પંચ હરતા તતકાળ.
 અધઃકાર તણા કરે વિનાશ.
 પાતિક પંચ હરતા તતકાળ,
 જીહ્વાથી નવ મૂકે નામ;
 તેહને પદ્મ પત્રે જળ આપ.
 બેઠાં અથવા કરતાં કામ;
 શ્રી વિષ્ણુ નમને શાન્તીકાર.
 લજ્જા છાંડતાં ગાયે ગીત;
 વિરલા લોટે શ્રી ભગવાન.
 તેહને પદ્મ પત્રે જળ આપ;
 અહો નિશ શિવ વાણી સંભાળ.
 પાવક જેમ પકડતો હાથ;
 ચમ જીતે ગજ યુથ અનેક.
 પાતિક પંચ હરતા તતકાળ;
 ભણે ભાવ ધરી એકવાર.
 કમવા કાછડ બાંધે તેહ;
 અધક્ષણુ એક ન વિસરે કોઈ.

સ્મૃત્યવ્યઃ સતતં વિષ્ણુઃ ॥ વિસ્મૃતવ્યો ન જાતુ ચિત્ત ॥

સર્વે વિધિ નિષેધસ્તુ ॥ રેતયોરેવૈ ક્રિકરા ॥

યસ્ય સ્મૃત્યાચના મોક્તા ॥ તપોયજ્ઞ ક્રિયાદિષુ ॥

ન્યુનં સંપૂર્ણતાં યાતિ ॥ સદ્યો વંદેત મચ્યુતં ॥ ૨ ॥

બીજા વિધિ નિર્દોશીત જેહ,
યાગ ક્રિયા શ્રાદ્ધાદિક કામ,
ન્યૂનાધિકે સરવ મહિમાય,
કહેશું વચન વળી એકાન્ત,
દાન વૃત્તે તપ તીરથ વાર,
જેને હૃદય વસે ભગવાન,
યમનાં લેખાં ગણે કૃપાળ,
કહેવું એક શિખામણુ સાર,
પાપી સંગ ન ભણે મોરાર,
રે યમ દૂત તણો જ્યાં માર,
મનથી પાછા વળો નિરાશ,
પેરે કથાનક શું અદભૂત,
જીત્યા વાદ વળતા અમાપ,
સાંભળો તે હરિ ગુણુ સંવાદ,
નિદે મને યૌવન ધન ધીર,
અહુનિશિ ધ્યાને વિષ્ણુ મોરાર,
તજ્યું કલેવર જ્યાં ગંગા દાર,

સઘળા એમના ક્રિકર લેહ,
આચરતાં નાના વિધિ નામ;
હરિ સ્મરણે પરિપૂરણુ થામ.
સકળ પુરાણે ઘણું સિદ્ધાંત.
સમોવડ નાવે દેવ મોરાર;
સાચી પ્રતિજ્ઞા પાળી ધ્યાન.
જનમ મરણની ખડભડ ટાળ,
માનવી જો વાત આચાર;
દૂરિ છાંડજો તે નરનાર,
ત્યાં વૈષ્ણવની થાએ બહાર;
રાડ કરો યમ રાજા પાસ;
ઉત્તર રહિત કયાં યમદૂત;
જાતા સ્થાનકે આપો આપ.
અજામિલે ઉપજે વિષવાદ;
ધિક વળી પુત્ર કલત્રે શરીર.
શ્રદ્ધા શમ દમ તપે આચાર;
અવિચળ પદ પામે આધાર.

દુહો.

દૂત ભણે યમ સાંભળો, ઉદ્ધવ હરિ ગુણુ સાર;
આજ્ઞા લોપી તમે તણી, અમો મનાવ્યા હાર.
ધર્મ વળતા કહે વળી, વાણી અનોપમ એહ;

મન પ્રભુ અવર પુરૂષ, સમા વિષ્ણુ ભકતો નહીં જેહ.
 ફૂલ કહે લક્ષ્મણ કહેશ જે જન ભક્ત મોરાર,
 કદાચિત ભયો નહી, તેના વળી ધર દાર.
 ધર્મ રાજ સેવકે કહે, શિખામણ ગણો સાર;
 ભક્ત લક્ષ્મણ વિષ્ણુ તણાં જે ઓઢીશ કરી વિચાર.

ચોપાઠ.

ભૂત માણી જિત-એકેધાર,
 યથા લોકો સતેષી જેહ,
 પરનારી દેખી-મન માંહ,
 સદા વિચાર વિવેકી જેહ,
 સત્ય ક્યા ને તપ સંયમ સાર,
 શમ કમ દાન ક્યા પર જેહ,
 ઇન્દ્રિય તણા નવ વાંચે લોગ,
 હર્ષ શોક નહીં આણે જેહ,
 કામ ક્રોધ તુષ્ટાના વિચાર,
 મન અહંકાર ન આણે જેહ,
 પિતા પિતામહ પોરે માય,
 વણીચારના છાંડે જેહ,
 રસના શમ નામ ઉચ્ચાર,
 તિલક કરતા હરિચંદન જેહ,
 ભજે ભૂધર નવે ભક્તિ લેહ,
 અનંત આયુષે ભૂષિત દેહ,
 ગીતા મંગાત્રી પરમ જેહ,
 ગાપી ચંદન શાલિ-ગ્રામ,

ગુરૂ મંત્રોનો નીત્યે વિચાર;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 માતા ભક્તિભાવ પુત્રી બ્યાંહ;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 શ્રવણશ્રુર જે ભણે સંસાર;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 લાભ લાભ સંભેજ વિભેજ;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 શ્રદ્ધા સહિત ધન ધર્મ આચાર;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 વિપ્ર ગુરૂદેવ પૂજે પાથ;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 તુળશી માંજર મુસ્તકે ધાર;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 અર્પિત કર્મ આચરે નેવેધ;
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 વિષ્ણુ ભકતો નર ભણીએ તેહ.
 અહ નિશ હૃદયે વસે શ્રીરામ;

વિષ્ણુ તણાં ગાએ ગુણ જ્ઞાન,
 પૂરી દ્વારા શું વલ્લભ જેહ,
 સાંભળતાં ગુણ યાદવવીર,
 નયણે નીર ઝરે નર જેહ,
 પાંચ દ્રોહ પરધન નવહાર,
 પર અપવાદ ન બોલે બાણ,
 સંગતી સાધુ પુરૂષે સંસાર,
 ક્ષમાવંત મને નિર્મળ વીર,
 સદા સુકોમળ બોલે વેણુ,
 સરવ ભૂતોને વલ્લભ જેહ,
 વન વાવે નવ તુળશી થાણું,
 વિષ્ણુ કથા ના વંચાએ જ્યાંહ,
 વૈષ્ણવ કુળનાં નહીં સ્વસ્થાન,
 સંગતી પ્રીતે નમન વિશ્રામ,
 વળી કહેશ શિખામણુ ધ્યાન,
 વચનો વિચિત્ર પેરે અનેક,
 ભણીએ ભક્ત વત્સલ ભગવાન,
 કથા કહીશું તેવે દષ્ટાંત.
 ભજન યોગ કેરા દેવેશ,
 કથાનક જીવ અંતરે ધ્યાય,
 જેમ પોપટ શું વાણી ઉચ્ચાર,
 વિષ્ણુ ભક્તિનાં કહેતાં સહેલ,
 શિખ અવર શું દાંધી દેવાય,
 ભીમ ભણે નહીં બાણું વાદ,

વૈષ્ણવ જનને કરી પ્રણામ.
 વિષ્ણુ ભક્તો નર ભણીએ તેહ;
 હોય રોમાંચિત સર્વ શરીર.
 વિષ્ણુ ભક્તો નર ભણીએ તેહ;
 મનસા વાચા કર્મણા કાર.
 વિષ્ણુ ભક્ત નર ભણીએ મુબળુ;
 દૂડ કપટ હોલો પરિહાર.
 વિષ્ણુ ભક્તો નર ભણવા સધીર;
 કહે ન દોષ ન દેખી નેણુ.
 વિષ્ણુ ભક્તો નર ભણીએ તેહ;
 પરિહારો તે નામશું નાણું.
 રખે વરાંસે જાતા ત્યાંહ.
 માય બાપ બાંધવે સંતાન;
 દૂત ના લેશો તેનું નામ.
 દિશ ન જાશે વૈષ્ણવ જ્ઞાન;
 ચમ સેવક ને કહે વિવેક.
 અનંત ઓળખવા હૃદય ધ્યાન;
 મુક્તિ અભિલેખ પામ્યા શાંત.
 લક્ષણ મિષમાં કહ્યો ઉપદેશ;
 પ્રપંચી સાધન જન ઓડાય.
 હૈયામાં ના આવે જાય;
 સમ્યક પેર કરતાં મુશકેલ.
 પાપી પાંતિ એક ન જાય;
 છૂટશે વિષ્ણુ તણાય પ્રસાદ.

હુહો.

દક્ષારાજી તપસ્યા કરી, ઉપન્યા તનય પ્રમાણુ;
 નારદમે વચને કરી, જે મુક્તિ પામ્યા બાણુ.
 દશ હજાર બાળક યદા, નારદ શાપ વિચાર;
 ભવ ભવમાં ભટકો તદા, શાન્તી નહીં લગાર.
 સાઠ કન્યકા દક્ષની, મળી પરણાવી; મુનિ જન;
 વૃદ્ધી થકી જગ વિસ્તર્યા, ઘણું દક્ષ તણું તે તન.
 ચોપાઈ.

વિશ્વરૂપ જે પુત્રી સુત બાણુ, દેવ પુરોહિત બણે મુબાણુ;
 દીધું હિત કરીને સહુ દેશ, કવચ શ્રી નારાયણનું શેષ.
 હુહો.

ઇંદ્રે તેનો વધ કર્યો, ડચી હત્યા પ્રતિકાર;
 સ્ત્રી તરૂંચ બાળ બ્રહ્મ હત્યા, આપ્યાં સ્થાનક ચાર.
 ચોપાઈ.

ઉપજેલ વત્રાસુર જે નામ,	વાસવ થકી માંડયો સંગ્રામ;
અસુર મારતા વળથી માર,	આયુધે અસ્ત હધિચિ ધાર.
તે બળમાં ભક્તિ જ્ઞાન અપાર,	બોલ્યા વચન વિવેક વિચાર;
તે વધથી પાતિક પ્રતિકાર,	પૂર્વ જન્મની કથા અવતાર.
બ્રહ્મહત્યા પાપથી ભયકાર,	શ્રી વિષ્ણુ વિભુ રક્ષતા અસુરાર;
નરપતી ચિત્રકેતુ ત્રેલોક,	પુત્રતણે તે પામતો શોક.
રૂપિ નારદ અંગીશ થનાર,	જ્ઞાન વિશેષે કોમળ સાર;
જીવ તણા નિજ વચને બોધ,	નારદે આપ્યો મંત્ર પ્રબોધ.
સંકર્ષણ ધ્યાનેથી આલ્હાહ.	તેહને કીધો બહુ પ્રસાદ;
આપી વિદ્યા પરમ તત્ત્વ ભેદ,	કાળે પામતા સિદ્ધિ અભેદ.
એક વાર પામ્યો કૈલાસ,	હત્યા દેખી લીલા વિલાસ;

અસ્ત=અસ્તી=હાહાં.

શાપ શું પારવતી આધાર,	પામ્યો યોની તેજ વિચાર.
ઉત્પતિ એ દિતિ ઈશ્વર નિવાસ,	આફત ગણ્ય ઝોગલુપ્તચાસ;
પુસવન વૃત્તે કશ્યપ ભગવાન,	કહેતા વચને મુલ વિધાન.
લીમ ભણે સાંભળતાં એહ,	જનમ પાતક છુટતાં તેહ;
છટ્ટા સ્કંધેથી વચન વિખ્યાત,	કળા થાય શું એટલે સાત.

શ્રી

તુષ્ટાઃ ચચ્છાંતે સમસ્ત કામકાન્તોમાવસાન ક્રુત મુક્
 શ્રીહરિશ્ચ ॥ રાજન્મ ન્યસ્તાં જન્મ-ગુણ્યં દિતેર્વ્રતં ચાભિ
 હિતં મહત્તે ॥ ૧ ॥

इति श्री नातमा स्कंध

कळा नातमा.

संपूर्णः

ૐ

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત.

કલા આઠનો.

શ્લોક.

ના ૬૫૫૬

एकदा ब्रह्मणः पुत्रा विष्णो लोकं यदच्छया ॥

सनंदनादयो जग्मुश्चरंतो भुवन त्रयं ॥ १ ॥

દહો.

સાતમે પ્રેલ્હાદ તણે બણી, ભકિત યોગ ભગવાન;
હિરણ્ય કશ્યપ મારીઓ, બોલીશ તે આખ્યાન.
યુદ્ધ દેખતાં શિશુપાળની, સુણે યુધિષ્ઠિર વાત;
મુનિવર નારદ પૂછીઆ, કહું વૃત્તાન્તે વાત.
નારદ બણે કથા કહો. સુણે યુધિષ્ઠર રાત;
કૃષ્ણ શરણ એ પામીઆ તેહતણે મહિમાય.

ચોપાઈ.

એક વાર સનકાદિક ચાર,	પહોંચતાં વૈકુન્ઠ રોઝાર;
વારતા બતાં મન સંતાપ,	જય વિજયને આપતાં શામ.
રૂપિ વિનવતા બે મન ભાવ,	હેતા ઉપર અનુકંપા નાવ;
પામણે હરિપદનાં વિશ્રામ,	ત્રિજે જનમે તમારું ઠામ.

હિરણ્ય કશ્યપ હરિણ્યાક્ષનો, પ્રથમ જનમ ભૂપાળ;
 બીજે રાવણ કુલકરણને, દંત વક શિશુપાળ.
 વધ દેખી શિશુપાળનો, માતા પામી શોક;
 પુત્ર વચન બહુ બોલીયાં, કીધો તેહ વિવેક.

ચોપાઇ.

હિરણ્ય કશ્યપ મન કરી વિચાર,
 રહે નિરંતરે વન મોઝાર,
 એમ કરતાં ઘણા દિન થાય,
 બ્રહ્માજી આવે અંતર ધ્યાન,
 ઘેર બહાર ધન મોઝાર,
 સૂકુ લીલે દિવસ કે રાત,
 માગે વળી આપ્યું વરદાન,
 હિરણ્ય કશ્યપ આવ્યો હરખીત,
 કૌપ કરી ચાલ્યા અસુરેંદ્ર,
 કાઢ્યા દેવ ધરાને કાંઠ,
 કેશવ હરિ શું કીધા પ્રણામ,
 હિરણ્ય કશ્યપથી ત્રાસ અપાર,
 વિષ્ણુ કહે સાંભળજે દેવ,
 સાધુ દેવ જે ધરશે આપ,
 હિરણ્ય કશ્યપ જે બળે અપાર,
 જીત્યા સુરનરો પત્તગ લોક,
 સુત પ્રેલ્હાદ વડો જે રાય,
 પિતા પ્રસંગમાં પૂછે વાત,

તપ માંડે અતિ ઉગ્ર અપાર;
 તન્યાં લોજન અન્નને વાર.
 કાયા નખ કેશ શ્વેત ત્વચાય;
 વરમ ખુદિ માગે તું વરદાન.
 દેવો અસુર પત્તગ નરનાર;
 મુજને મરણ ન આવે તાત.
 બ્રહ્મા હવા દેઈ અંતરધ્યાન;
 વેગે વર મેળવી અજીત.
 યુદ્ધો કરીને જીત્યો ઈંદ્ર;
 નાઠા દેવ બાએ વૈકુન્ઠ.
 કર બેડીને બિનબ્યા રયામ;
 સાચે રાયતા વિશ્વાધાર.
 કરીશું કામ વળે તમ એવ;
 મરણ પામશે પાપે તાપ.
 મારી માર મનાવ્યા હાર;
 પાળે રાજ્ય ન્યાયી ત્રિલોક.
 ગુરુ પુત્રો ઘેર ભણવા બાય;
 શું શું ભણીયા કહેને તાત.

नृसिंहावतार

नारदउवाच

एवं सुरादयः सर्वे ब्रह्मरूद्रपुरः सणः
नौपैतु मण्कन्मन्युसंरभं सुदुरासदम् ॥१॥

વળતા વચન કહે પ્રેહાદ,
 નહીં મૂકે પળ હરિનાં નામ,
 કથા કીર્તન હરિ તણે સાર,
 અર્ચન પૂજન સેવા લેહ,
 ભણવી ભક્તિ નવધા મોરાર,
 સાંભળો સાચે યોધું તાત,
 પિતા ભણેરે મુત બહુ કાળ,
 વળી વાંડે બાળકે સંગ્રામ,

ન કરી બણે કૂડો વાહ;
 સાચી વિદ્યા શ્રી રામ નામ.
 હરપળ ભજવા તણે પ્રકાર;
 મુક્તપણું વળી આત્મ નેવધ.
 ભણવામાં સરવે એ સાર;
 રૂચિ નથી મજ બીજી વાત.
 દે છે શિખ તને કાણુ હાલ;
 વળી ક્યાં લે છે તેનું નામ.

ब्रह्मविष्णोरसवस्य ॥ जगन्मयो इदिच्छिता ॥

नमृछे परमात्मानं ॥ नातः कः केनइक्षते ॥ १ ॥

બાળપિતાને વધતો વાહ,
 હરિતારક જળે રથળે બણ,
 અસુર કહે રેતું નિબુર બાળ,
 પિતા વચન મનમાં નવ ધ્યાન,
 વૃત્તદાન તપ તીરથે નેમ,
 મુક્તિ સંપતિ શુભાંચનાતાત,

શ્રી વિષ્ણુ વિના ખોટો સંવાહ;
 શિક્ષા આપે વ્યાપક એધાણ.
 અવતરીએ તું મારો કાળ;
 વેરી પક્ષે અનુસરે બણ.
 ગ્રંથનાં પોથાં શ્રોથાં તેમ;
 ગુણ ભણીને ગોવિંદ દિનરાત.

किंतात वेदशास्त्र चिंतनै, तीर्थैसमस्तैरपि प्रयोजनैः ॥

यत्नना वाच्छसि मुक्ति संपदा, गोविंद गोविंद स्तुतिनरत ॥ २ ॥

હિરણ્ય કશ્યપુ ધસે ધરીરોષ;
 તેડયા સેવક કીધો સાહ,
 વચન મુણી લઈ આલ્યા બેહ,
 વૃક્ષ શલ્યા અસી આયુધમાર,
 પરાભવે મદિધી ગજ વ્યાળ,
 વળજમીના પ્રહારો ભેય,

રીસે રાતું થાય બેહોશ;
 ગોંધો ત્રાડો લેધ પ્રેહાદ.
 ગિરિ ગબ્હર જળે નાખ્યો તેહ;
 ભકતને પીડ ન થાય લગાર.
 વિષ હળાહળ પાવકે જવાળ;
 રક્ષા કરે સ્વામીશ્રી હોય.

અરિમિત્રં વિષંપથ્યં । અધર્મ ધર્મતાં વ્રજેત ॥

ત્વયિનુષ્ટે જગન્નાથ । વિપરિતે વિપર્યય ॥ ૩ ॥

પાછો આણુતા રાજદાર,
અનેક પેરે દુભાવ્યું બાળ,
શુર ધર મૂકે લણુવા એવ,
મોટા રાજા શ્રી વિષ્ણુ વેદ,
તેહની નીતિ લણે પ્રેલ્હાદ,
એક વારે જ્યાં શૂન્ય નિશાળ,
સર્વને શિખવ્યા શ્રીગોપાળ,
વળતાં બાળક બોલ્યાં સાર,
લેદ બાણુવાને સહુ ધ્યાન,
લણુતાં એક પ્રેલ્હાદ સૂત્ર,
સાચે વરણુ વ્યાપક નિર્વાણુ,
નારદ તણાં વચન બહુ સેવ,
બાળપણે સેવા દેવેશ,
રાગ દ્વેષે તૃણુ અહંકાર,
માણુવો કામ ક્રોધ વિલાસ,
મુસ્તકે ફરજ સમે જે ભાર,
વિષ્ણુ કથા નહીં સાંભળ નાર,
છાંડી જાએ જોખન વેષ,
દોષ જાર પિશાચ અગાધ,
ગતિ ઉંખર ડુંગર શું આકાર,
ઢીલી ત્વચા નખ શ્વેત વાળ,
વ્યગ્રશુદ્ધિ એવળી જર્જર ગાત્ર,

હાસ લણે સ્વામી અવધાર;
કો ટેકી લાગી નવ કાળ.
રાજનીતિ લણુવશે દેવ;
ભવે ભયભંજન દેવનાલેહ.
છાંડવો બીજો વિદ્યાવાહ;
તેડયાં સઘળાં નાનાં બાળ.
બીજુ સઘળે આળ પંપાળ;
સાધવા વરણે સુત્ર વિચાર.
અક્ષર લણી શું આવનજાન;
તમો લણો છો એહ કસૂત્ર.
અક્ષર નહીં તે આક્ષેપ જાણુ;
સુણુ ઉપદેશ કહેવી ટેવ.
વિષયા વ્યાપે ચૌવન વેષ;
મત્સર ગર્વથી હરખે અપાર.
આશા બંધમાયાના પાસ.
ચિન્તા વ્યાકુળ ગ્રહી વ્યાપાર;
મન મઠંટી ચોદશ ભમનાર.
પછી જરા વળી મર્જુ પ્રવેશ;
મળી આવતો સઘળો વ્યાધ.
બળે બુદ્ધિ પુરુષારથે હાર;
મુસ્તક કંપતાં નેત્ર બેહાલ.
શોક મોહ પીડા દિન રાત્ર;

સંખંધી આદર પારા વાર,
 ભૂખ્યાં તરસ્યાં નહીં સંભાળ,
 મન જાણે હું ઘર ધણી શેઠ,
 પહોચી આવે મરણ કાળ,
 યૌવન જરા મરણ ભય પાસ,
 સ્વર્ગ ધરાયં પુનરપિ પાતાળ,
 પેરે ફેરા ફેરે અપાર,
 સાંભળ સાચી વાત સુભણ,
 ક્ષણ ભંગુર એ માનવી દેહ,
 એકી અનોપમ સર્વા-વાંસ,
 અનંત અંતરયામી રામ,
 પેરે વચન વિવેક અપાર,
 દયા કરી દેતા ઉપદેશ,
 આબ્યા ગુરૂ દીઠો પ્રેલ્હાદ,
 અંતર માંહે વિમાસણ થાય,
 પાપી કખંધ તે ફૂડું ધાર્યું,
 વણસાડતો સઘળી નિશાળ,
 લેઈ આલ્યા હાથ લાચાર,
 બનેલ વાતે કરે વિદાય,
 હિરણ્ય કખ્યપુ કહે દુષ્ટ બાળ,
 બાળ જાણી તારો અકાળ,
 અંતરયામી મારે શ્યામ,
 પુત્ર વિચારે તું ફૂડો ભાવ,
 મુગો રહેશે તારો શ્યામ,

સ્વાર્થ ઝાઝો બહુ તરેવાર.
 બળદ ઘરડે નાથ જ્યાં ભાળ;
 વળગી પાપીણી બહુ ઠેઠ.
 માયાવી આવરણ શું જાળ;
 વળી અધો મુખ ઉદર નિવાસ.
 જાણે રેંટ તણી ઘટ માળ;
 ભવ સાગર નવ લાલે પાર.
 વિષ્ણુ વિના છુટકો ના પ્રાણ;
 નીતિ સદોદિત આત્મા નેહ.
 સત્વ સન્નાતને જ્યોતિ પ્રકાશ;
 બીજી વિદ્યા પરહર નામ.
 હરિ ઓળખવા તણો પ્રકાર;
 સઘળા કીધા આપે વેશ.
 કરો નહીં કૃષ્ણ કથા સંવાદ;
 પગ તણી જવાળા શિરે જાય.
 એકે વેણ મનના વિસાર્યું;
 રોષ ધરીને દીધા ગાળ.
 રાય આગળે રાડ અપાર;
 શિખ અમારી નકામી જાય.
 મારો ભય જાણ જે વિકાળ;
 મર્ણુ તણો હવે દેખે કાળ.
 રૂંધેલા ભય ફેરા શું ઠામ;
 સાપ બાંધુ કાં લોહ ધખાવ.
 હું હમણાં ટાળીશ તુજ ઠામ;

તાત હરિ પ્રેલ્હાદ અવધાર,	કાળ સાપ કહે સૌ સંસાર.
યમના મારે નવ છૂટાય,	ઝાળખે હરિ છુટકો થાય;
એ વચને ઉપન્યો વિખવાદ,	કાધ કરો સાહ્યો પ્રેલ્હાદ.
મારવા લઇને સ્થંભે જાય,	કીડી હાર સ્થંભે દેખાય;
કહ્યું સ્વામી તારો પ્રેલ્હાદ,	ગાઠો ગાળુ દેજો સાદ.
છુંદી મારો વિદારો દેહ.	દેખશું આઠો થાશે તેહ;
મારો સ્વામી કૃપા નિધાન,	સ્થાવર જંગમ વ્યાપતો ધ્યાન.

भूतानि विष्णु भूतानानी विष्णु, वचनानि विष्णुर्गहनानि विष्णु॥
 रात्रौ दिवाश्रो पूरुषेषू विष्णु, यद्यस्ति नास्ति ततोपि विष्णुः ॥१

સાચુ વચન કહે જીવ એહ,	સ્થંભ માંહે બેઠેલા તેહ;
તારો સ્વામીન સખળ અપાર,	જાણશું કરશે તારી વાર.
તેડી તે ટાળે દુઃખ સાલ,	બુદ્ધિ બગડતી મૂરખા બાળ;
ઉઠ્યો અસુર કરીને ક્રોધ,	રક્ત લોચને બળવંત ચોધ.
વજ્ર સમો તાણે શું તરવાર,	વેગે ધસતો તે નિરધાર.
ધ્યાએ નીતિ મનશું પ્રેલ્હાદ,	સ્વામી મુજને કરો પ્રસાદ;
બઈ સાચું પત બહાનાં રાખ.	શ્રી વિષ્ણુ ભક્ત છેદાય અપાંખ.

प्रतिज्ञा तव गोविंद । मद्भक्तोना विसीदती ॥

एवं संस्मृ संस्मृत्य । सन्ध्याप्राणा रयाम्यहं ॥ २ ॥

શ્રીપતિ સેવક વાણી વાદ,	વેગે આવ્યા જાતાં નાદ.
ફૂટ્યો સ્થંભ દેખાયા નાથ,	પ્રગટે રૂપ નરસિંહ અવતાર;
કોપતા શ્રી નરસિંહ અથાગ,	દ્વાર મંદિર વળી સંજ્યા લાગ.
ગર્જના કરતા ગંભીર શોર,	દેવ અસુર છુપાતા ઠોર.
ગબ્હર ગુફા કાળ મુખે જાણ,	જળ હળો પાવક બેહુ નેણ;

કરનખ દાઢ દેખું' વિકાળ,	યમ શું બાણે પહોચે કાળ.
શંકાદહય અમુર તણે મોહ,	નાઠો પેરે હરણુ વિછોડ;
ઝડપી ને લીધો જગનાથ,	ચઢયું કપોત ખેંચાયા હાથ.
પડતા પછી ઉછંગે તેહ,	નખથી વલુયો સઘળો દેહ;
પીતા રૂધીર ફાડતાં પેટ,	નાખતા ખોળા થકી હેઠ.
કીધાં જુજવાં અંગ એધાણ,	માંસ મેઢ ફેંકયું અસ્ત બાણ;
ગળામાં ઘાલી અત્ર બાળ,	સોહે યથા કમળની માળ.

દુહો.

વપુ દેખતાં નરસિંહતું મુનિવર સુરનરો નાર,
 નહીં કોઈ આવતા આસન ઉપ રૂપ અપાર;
 દેવો બાણે શ્રી સાંભળો સંતોષો નર ભૂપ,
 કહે કમળા કેમે કરૂં વળી બીહું એતું રૂપ.
 કોપ વિષુ નરસિંહ તને શ્રી સ્વામી ચહું પ્રસાદ;
 કર જોડીને વિનવતા સ્તવન કરે પ્રદહાદ.

દેશાપ.

તું હરિ એક સનાતન ભક્ત વત્સગ ભગવંત હો;
 સર્વ ભૂત હૃદય વસે અંતર યામી અનંત હો.

ચોપાઇ

કર જોડીને પ્રદહાદ વાદ,	કરૂણા નિધિ નરસિંહ સંવાદ;
સચરાચર વ્યાપે તમ રૂપ,	ભક્ત કારણ અવતારે ભૂપ.
મુનિવર દેવ અમુર નરો નાગ,	સતી યોગીંદ્રે લોક વિરાગ;
સેવે કિન્નર વિદ્યાધર દેવ,	ચરણ શર્ણુ ધ્યો શામ તતખેવ.
રૂપ જે સંભવે એક અનેરૂ,	વિરાગો ક્રોધ ભયંકર કેરૂ;
શ્લીમ બાણે પ્રેદહાદ સનાથ,	કરૂણા કરતા નરસિંહ નાથ.

યોગેશ્વર સાવરણિકે દેવ,
 ત્રણે કાળે મનવંતર ચાહ,
 મહા પ્રલયે ડુબેલા વેદ,
 મનુષ્ય દેહને સિદ્ધ યોગીંદ્ર.
 પરમાણું થકી શાસ્ત્ર સંવાદ,
 નૈતિક શ્રદ્ધા નવ કર્મ વિસાર.
 શાખા ધર્મ પાંચ જે પ્રસાર,
 ભાવ દ્વૈતથી આચરનાર,
 ચાર વર્ણાશ્રમ ધર્મ બ્યાપાર,
 બ્રાહ્મણ શૂદ્ર ક્ષત્રીને વૈશ્ય,
 વર્ણાશ્રમોથી વરણ વિશ્રામ,
 સંન્યાસીને સિદ્ધોનાં ગીત,
 મોક્ષ નિરૂપણ થકી સુખ ધામ,
 લલુતા જગની માન અકાર,
 શ્રાદ્ધ દેવ ઘણા મનુ વિખ્યાત,
 વૈવસ્વત મનુ જે પુત્રો જેહ,
 મનવંતર જે આઠમો થાય,
 પુત્ર વીરોચન જે બળિરાજ,
 સાર્વ ભૌમ ચાચો અવતાર,
 દક્ષ સાવરણિક મનુ ઓળખાય,
 બ્રહ્મા સાવરણિક મનુ દશમાય,
 વરણિ ધર્મ સેતુ રૂદ્ર સૌ જાણુ,
 વિવિધ વચન બોલે જગદીશ,
 પ્રસન્ન હવા કીધાય પ્રસાદ,

ઈંદ્ર સાવરણિક બ્રહ્મ ઝોવ;
 તેને કલ્પ કહે છે લેહ.
 તારણ સમ રૂપિને અભેદ;
 શોધતા સૃષ્ટિ કળા મનુ ઈંદ્ર.
 મહા કલ્પ વિકલ્પ વધતા વાદ;
 અંશે છાયા અંશ જે અકાર.
 દેહ રથ સમા જીવન કાર;
 ત્રણે સ્વપ્નોથી તે તરનાર.
 ત્રીસ લક્ષણથી કરો વિચાર;
 સાનુકુળ રહે સરવે અવશ્ય.
 પાળે આશ્રમ ધર્મનાં ધામ;
 એક રૂપથી મતિતણી રીત.
 બળિ જીવે શુકાચાર્ય કામ;
 શંકર મોહ્યા મોહિનીસાર.
 બાળક સાતમા સૂર્ય તાત;
 ગણેલા અદિતિ અંશથી તેહ.
 મનુ સાવરણિકથી કહેવાય;
 સાત રૂપિને મનવંતર કાજ.
 લઈ ઈંદ્રાસન બળિ દેનાર;
 જનમ્યા રૂપભ દેવનર રાય.
 જનમ્યા વિશ્વકસેન તનુ ત્યાંય;
 જોયું સ્વધામ શ્રીહરિ પ્રમાણુ;
 શ્લોક ચાર ઉપજે ચાલીસ.
 અવિચળ પદ પામ્યા પ્રેલ્લાહ;

સેવક યશ હેતા મોરાર,
 દસ અધ્યાયે બોલે વિસ્તાર,
 ધર્મમાં વર્ણાશ્રમ સદાચાર,
 શ્રદ્ધા સહિત આચરતા જેહ,
 સત્ય દયાએ તપ સંયમ સાર,
 મૌન અહિંસાને અર્થન યાગ,
 સાધુ એ સતસંગતી સંતોષ,
 અન્ન વિભાગે યથા વિધશેષ,
 કીર્તન શ્રવણાદિક મન ધાર,
 જેને લક્ષણ હોય ખતરીસ,
 આગળ અધ્યાયો ભણ્યો ચાર,
 ગ્રહસ્થ પુરૂષના મોક્ષ ઉપાય,
 ભીમ ભણે ગુણો સ્કંધે સાત,
 રૂપક સોળને આગળ સાઠ,

આગે ભકત યથાત્રિપુરાર.
 શ્રી નરસિંહ વિભુલ અવતાર.
 એકાદશમે મર્મ આચાર;
 ભવેભવ બધન છુટતા તેહ.
 શમદગે શ્રદ્ધા ક્ષમા વિચાર;
 વિદ્યા ધન બ્રહ્મચર્ય થકી ત્યાગ.
 સરવ ભૂતો ને ભણુશું દોષ;
 પૂજને પુરૂષોત્તમ વિશેષ.
 નવવિધ ભક્તિએ વિષ્ણુ સ્વીકાર;
 તે નર પદ પામે જગદીશ.
 આત્મ શ્રવણ તણા આચાર;
 બોલવા તે તેના મહિમાય.
 દક્ષવંશોના મહિમા પ્રસાદ;
 અર્ધ કળા એ કળા થઈ આઠ.

सत्यं दया तपः शौचं तितिक्षेक्षा शमोदमः ॥

अहिंसा ब्रह्मचर्यं च त्यागः स्वाध्याय आर्जवं ॥ ?

इति श्री सप्तम् स्कंध

कळा अष्टमी.

संपूर्ण.

श्री

उदयाशुभ.

ૐ

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત.

સ્કંધ અષ્ટમ.

કલા નવમી.

પ્રારંભ.

તર્વેદોરોચનસ્ત્વા સોદ્વેવાશ્વતુષિતાદયઃ ॥

ઝર્જસ્તં ભાદયઃસપ્તઋષયો બ્રહ્મવાદિનઃ ॥ ૧ ॥

આઠમે ઉત્તમ કથા કહું ઉત્પત્તિ ચૌદે મનુ;
ગજ મોક્ષે સાગર મથનને બગિરાજ બંધન.
પહેલી સંખ્યા મનુ તણી, પછી ગજ મોક્ષ જેહ;
સમુદ્ર મંથન બગિબંધન, જે કહીશ અનુક્રમ તેહ.

પ્રથમ મનુ સ્વાયંભુવ જે રાય,	સ્વારો ચિષ ઉત્તમ મહિમાય;
તામાસ ને વચ ક્રુષ જેહ,	શ્રાદ્ધ દેવે સાવર્ણિક એહ.
દક્ષ પ્રજ્ઞા શ્રી વળી ધર્મનરેંદ્ર,	ભદ્ર દેવને સાવર્ણિક ઈંદ્ર;
કર્ત્તા ચૌદે મનુ સુપરાજ,	પ્રજ્ઞા કેરા દિન એક ઠાજ.
અગસ્ત રૂષિના શાપ આધાર,	દારૂણ મૂઠે યોનિ અવતાર;
પામ્યા ઈંદ્ર દમન તે રાય,	છુટે બોલીશ તે મહિમાય.
પર્વત મોટો ત્રિકુટ જગજેહ,	શત યોજન વિસ્તારમાં તેહ;

સોના રૂપા તણાં સુખધામ,
પારિ ભાતક કલ્પદ્રુમે આંખ,
ભમ્બું લીમ્બું ખીનેરી દ્રાક્ષ,
વડ ખીપલો આંખલી ઝાડ,
ખેર ખજૂરી ફાડેમ સાર,
અંધો આરોળી ઘણા છોડ,
અનેક વૃક્ષો વિચિત્ર અપાર,
નિર્મળ નીર સરોવર સાર,
દેખી ઉત્તમ તેહ તડાગ,
યુથ સહિત શોભતો ગજ દેહ,
જેઈ જળ અને મૂક્યો પાગ,
હસ્તી દિશા લેઈ વન જાણ,
તાલા વેલી કરે ગજ જેમ,
વરસો સહસ્ર કીધો સંગ્રામ,
ભક્તિ ભાવથી જાણીગજેંદ્ર,

વાસ વસે દેવો આશમ.
શાળરાણને તમાલ કદંબ;
દોફળ ફણસ ખીલી રૂદ્રાક્ષ.
ગૂંદી ગુગળ કોઠી તાડ;
જંખીર બદરીય દેવદાર.
કેળી કરેણીને અખોડ;
શોભે વનસ્પતિ ભાર અઢાર.
અતિશય ખીલે કમળ કદહાર;
પાણી પીવા આવ્યો નાગ.
પર્વત સરીખા દીસે તેહ;
ખાંધતો નાગ પાસ અથાગ.
કરતો ગ્રાહ સરોવર તાણ;
નિર્ધન પુરૂષને કુટુંબી જેમ.
તોએ નહીં પામે વિશ્રામ;
વિનવ્યા સ્વામી શ્રીદેવેન્દ્ર.

* અગ્નિનો પુત્ર. તેને ત્રણ પુત્ર દુઝ્માન સુખેણ રોચીરમાન.

દુહો.

મનસા મધુસૂદન તણી પૂજન કર્મ હરખાય,
સ્તવન કરે શ્રી હરિ તણું સ્લોક પાંચે ગુણગાય.

“ શ્લોક ॥ નુસ્તવન ”

હરે મુરારે ચ્યુત વાસુદેવ ॥ નારાયણાનંત નૃસિંહ કૃષ્ણ ॥
ગોવિંદ રામેશ્વર પદ્મનાભ ॥ માંત્રાહિ વિષ્ણો ભવસાગરાત્વં ॥ ૧
શ્રીનાથ દામોદર વિશ્વરૂપ ॥ ગોપાલ ગોપીવર ગોપદેવ ॥
લક્ષ્મીપતે માધવ ચક્રપાણે ॥ માંત્રાહિ વિષ્ણો ભવસાગરાત્વં ॥ ૨

મુકુંદ મહાયોગિન વિશ્વનાથ ॥ કૃપાનિધે રાઘવ રત્નનાભ ॥
 વૈકુંઠ પરમાત્મન પદ્મપાણે ॥ માંત્રાહિ વિષ્ણો ભવસાગરાત્ ॥ ૩ ॥
 શ્રીકેશવા મોઘ શ્રીરામચંદ્ર ॥ દેવેશ લોકેશ જગેશ્વર ॥
 ક્ષેત્રજ્ઞ કૂટસ્થ શ્રીવિષ્ણુયોને ॥ માંત્રાહિ વિષ્ણુ ભવસાગરાત્ ॥ ૪ ॥
 અધોક્ષજેન્દ્રત્વમ નાથનાથ ॥ સ્વામિશ્વરણ્યા વ્યયનિશ્વમૂર્તે ॥
 સદ્યો દિનાનંદ ભવાન્ધિપોતં ॥ માંત્રાહિ વિષ્ણુ ભવસાગરાત્ ॥ ૫ ॥

ચોપાધ.

ગંજનાં વચન સુણી ગોપાળ,	ગરૂડ ચડી આવ્યા તતકાળ;
ગ્રાહ વિદ્યારી છોડ્યો નાગ,	કરભેડી પ્રણમ્યા હરિપાથ.
અંતર ધ્યાન થાએ ભગવાન,	જીવ તે બે જાતા સ્વસ્થાન;
ગજ મોક્ષના સમામહિ-માય,	સ્વપ્ન સંસારમાં સુણતા જાય.

હોહો

હવે મથન સાગર તાણું અમૃત કારણ બહુ જેહ,
 રૂદ્ર મોહન્યાં પામીયા દેખ્યું મોહિની દેહ.

ચોપાધ.

શ્રેય રહિત દેખે દેવેન્દ્ર,	પ્રણમ્યા પાયે ગોવિંદ ઇન્દ્ર;
હરિ વચને સ્તવિયા બળિરાય,	આણુવા મંદરાચળ ઉપાય.
ગિરિ મંદરાચળ સાગરધાર,	નેતરાં વાસુકીનાં સાર;
સુખે દાનવ પુંછે સુરભૂપ,	શ્રીવિષ્ણુ કચ્છં ધારે અનૂપ.
પ્રથમે વિષ નિકળીયું એવ,	કૃપા કરી પીધુ મહાદેવ;
દાઝ્યા દાનવ દીસે એમ,	હવે પ્રજાળયાં તરૂંવર જેમ.
મથન કરે જ્યાં સ્વયંભગવાન,	શોભતા મકર કુંડળે કાન;
જળ વલોવે ત્રિભુવનનાથ,	ગોરસને ગોવાલણ સાથ.
મથને કામ ધેનું દેખાય,	ધનુષ્ય ઐરાવત અશ્વસહાય;
પારિજાતકે રંભા પરિનાર,	કૌસ્તુભ મણિ ઇન્દિરાએ સાર.

પાંચ જન્મે શશિ શોભાથાય,
 ધનવંતરી કરે અમૃત જેહ,
 દેવો કારણ તે હરિ ભૂપ,
 તે દેખી મોહ્યા અસુરેંદ્ર,
 દેવો સંખ્યા સહુ અમૃતમાંહ,
 કહેતા સરવ વિષ્ણુને ભેદ,
 મુસ્તક અમર થએલું તે જાણ,
 રહેવ્યાપે તે ઉચ્ચ સ્થાન,
 યુદ્ધમયે દાનવ ને દેવ,
 ઈંદ્રથી વત્રાસુર શિરઘાત,
 અસુરે તણ અમૃતની આશ,
 દૈત્ય કાળ વિમુખ થતા જાય,
 રૂદ્ર જાણતા સ્વામી શ્રીશ્યામ,
 હસીયા હરિ મન માહેઅપાર,
 દેવ મોહ્યા નારી સંભોગ,
 ક્રીધો પ્રકટી હવા પ્રસાદ,

દૈત્ય કારણ વારૂણા જાય;
 અસુરો ઝડપી લેતા તેહ.
 તતક્ષણ કર્યું શ્રીમોહિનીરૂપ;
 અમૃત ખેંચે ગોવિંદ ઈંદ્ર.
 ચંદ્રને સૂર્ય મધ્યે જે રાહ;
 ચક્રલેતાં ક્રીધો શિર છેદ.
 દાનવ વેર કરે અતિ હાણ;
 શશિ સૂર્યને ગૃહણે અમાન.
 આયુદ્ધ છોડે રોષે એવ;
 નારદ વચને વિદ્યારે વાત.
 કાંત્યું પીજ્યું વળી થયું કપાસ;
 કેવળ કલેશ વિભાગી થાય.
 નારી રૂપ દેખાડે કામ;
 તતક્ષણ રૂપ કર્યું સ્ત્રી આકાર.
 હરિ માયા ઘણો દુસ્તર યોગ;
 ઉમીઆ ઇશ જ્ઞેયે સંવાદ.

કુંડો.

હવે બળિ બંધન બોલીશ શોભિત કર્મ આચાર,
 વામન રૂપે વિષ્ણુનો જ્યાં કશ્યપ ઘેર અવતાર.

ચોપાઈ.

સ્વર્ગ લોકે એવો મહિમાય,
 વળી પાછા આવ્યા સ્વસ્થાન,
 કરતાં અદિતિ પયોવૃત સાર,
 પ્રતિપદારંભ ંહાદશી આંક,

એક વાર જાતા બળિરાય;
 કરે યાગ નાના વિધ દાન.
 ફાગણ માસ દહાડા ખાર.
 અહનિશિ ધ્યાએ દેવો વાક;

ધૂપ દીપ નાના ઉપહાર,
 પૂજતા ભાવ ધરી વિરાટ,
 માતા દેવી અદિતિ સુન્દર,
 તપ જે પયો વૃત્ત દીન સાત,
 બેઠાં અનશન ધારી ધ્યાન,
 ભક્ત ઉદ્ધારક એ મહિમાય,
 માગે અદિતિ પુત્રો વશદાન,
 શ્રાવણ દ્વાદશી વૃત્તે સાર,
 શ્રી વામન ચૌદ વિધીપૂર,
 કમંડળ લઈને પુરૂષ પુરાણ,
 આરે વેદ ભણીને જાય,
 સ્નેહ સ્વાગત કરી અગિરાય,
 શુક ભણે સુણે વિજયી રાય,
 માયાવી વિષ્ણુ વામન વેષ,
 રાજા કહે માઈ ધન એહ,
 સુરનરો પત્રગો ચરણે નાગ,
 દેશ કાળે દ્રવ્ય સંપત્તિ સાર,
 લાભે એથી ભાગ્ય અંસાર,
 શુક ભણે સુણે રાજા વાત,
 વળીને માગું વચન માન,

ચંદન કુસુમે નાના અંબાર,
 થાએ પ્રત્યક્ષ તે અદિતિ માહ.
 પામ્યાં વિધિપતિ કશ્યપ કામ;
 દાતા આપશે વર વિષ્ણુ માત.
 પ્રસન્ન હુવા વિષ્ણુ શ્રીમાન;
 જનમતા વામન અદિતિ માય.
 તેને ઉદર વસ્યા ભગવાન;
 વામન જન્મ્યા જય જયકાર.
 તેજવંત તે અદિત્ય નૂર;
 ભૃગુસેત્રે જ્યાં કીધુ પ્રયાણ.
 યજ્ઞ માંહે કીધો અંતરાય;
 કર્ણોડી પ્રણમ્યા હરિ પાય.
 પ્રાક્ષણ અર્પડ અનંત મહિમાય;
 કપટ કરીને માગે શેષ.
 વાસુદેવ આળ્યા સ્વયંદેવ;
 દાન માગે વિષ્ણુ માઈ ભાગ.
 દેવી પાત્ર દેવ મોરાર;
 ભક્તિ ભાવે મન શ્રદ્ધા અપાર.
 માઈ માનો એ સાચું તાત;
 વૃત્ત વિનાશન કરીશ ન દાન.

સ્ત્રીષુ નર્મ વિવાદેષુ, દૃત્યર્થે પ્રાણ સંકટે ॥

ગૌં બ્રહ્મણાર્થે દિસાયાં નાનૃતંસ્યા જ્જુગુપ્સિતં ॥ ૧ ॥

હુહો.

અસત્ય વચન કેમ બોલીશું રાય કહે સંસાર;
 સુરનર પત્રગ ચૌદ લોક સત્યે ટકે આધાર.

वामन अने बलिराज-बलि पाताल-गमन

श्री शुक उवाच

एवंविप्रकृतो राजन् बलिर्भगवताऽसुरः ॥

भियमानोप्य भिन्नात्मा प्रत्याहा विक्रवंचः ॥१॥

સ્ત્રી સંબન્ધ સંકટ વિવાહે ગોપ્રાક્ષણને કાળ;
 બુઠે બોલે દોષ નહીં શુકે ભણે બળિરાજ.
 પુત્ર કલત્ર સંપત્તિ સકળ વળી માયા મોહ અનિત્ય;
 તે દારણ રાજા ભણે હું નથી મૂકતો સત્ય.
 કરજોડી બળિ વિનવતા મન વાંચીત જે દાન;
 ભૂહિરણ્ય ગજરથો તુરી માગો શ્રી ભગવાન.
 વળતા વામન બોલીયા મુજને છે સંતોષ;
 તો એ યોગ્ય માણું વચન રાજા પ્રાક્ષણ પોષ.
 સંતોષી પ્રાક્ષણ શુચિ એ જજો સનાતન ધર્મ;
 લોભ કરતાં વણસશે ના પદા મૂળે અધર્મ.
 સંતોષી નિર્ધન બહુ સુખસંપત્તિમાં લોભે ફૂડ;
 કોટી ધ્વજ સંતોષ વિના હિંડતો હાહા હુડ.
 અતિ લોભ મુજને નથી શું વામન બોલ્યા વાણ;
 મઢી કરવા શું મેદિની ત્રીણી અર્ધની લ્હાણ.

ચોપાઈ.

આણે ઉઠક કરે બળિદાન,
 શુકે સમક્ષ વળી આડો થાય,
 હંધને દાન સંતોષ્યા ભૂય,
 વૃદ્ધિ કરતા બહુ લાભમવીર,
 છત્ર મુકુટ મંથિ તિલક મેનેણ,
 નખે ફોડે પ્રદ્વાંડ પ્રજાશ,
 ભૂમિ ભરતા શું શામળનાથ,
 ગ્રીભ કમળી નહીં જગામ,

પાત્ર વિપ્રે વામન ભગવાન;
 શાન મુધરવા તે શુરૂ ચ્હાય.
 તતક્ષણે રૂપ બિરાટ અનૂપ;
 બિન્દરૂપ મકી સોહે શરીર.
 મુસ્તક હૃદય નાજિ ભૂજા વેણ;
 ઉત્પત્તિ ગંગાને આકાશ.
 બે ચણે કરે ત્રિભુવન હાથ;
 વરુણથી બંધાવ્યો બળિરાય.

પ્રલય પયસિ ધાતુઃ સુસગતે મુંસ્વાભ્યઃ

શ્રુતિગણમયનીતં પ્રત્યુપાદત્તહત્વા ॥

દિતિજન્મસ્વરૂપે બ્રહ્મસત્યંવ્રતાનાં

તમહ મરિવિલહેતું જિહ્વમીનંનતોઽસ્મિ ॥ ૧ ॥

કરે વિનતી વિધાવતી નાર,
તતક્ષણે ત્યાં આવ્યા પ્રેહ્લાદ,
નરપતી પ્રતિ કહે ભગવાન,
બળિ કહે થયાં પૂરણ કામ,
બંધન છોડ્યાં બહુ હરખાય,
દ્વાર પાળા હવા શ્રી શ્યામ,
એવા વામન હરિ અવતાર,
જે મળે પિતામહ પ્રેહ્લાદ,
ભક્તિ એ બાંધી બારી દ્વાર,
સત્યવૃત રાજ તપ આચાર,
શુક કહેતા સાંભળ વૃત્તાંત,
સરવે ઔષધિનાના ભોગ,
રાજા ખૂટે પુરુષ પુરાણ,
ભીમ ભણતાં કથા સોહાય,
નરનો નિરમળ થાએ દેહ,

કરજોડી વિનવે આધાર;
અહનિશ વિષ્ણુ કથાએ સંવાદ.
માગો મન વાચીત વરદાન;
ચરણ શરણે તમારે રામ.
ગોત્ર કુટુંબી સહિત બળિરાય;
અરપું સરવ ઈંદ્રાપુર ધામ.
મુણતાં કથા કષ્ટો ટળનાર;
અહોનિ વિષ્ણુ કથાય સંવાદ.
ત્યાં રહ્યા શ્રી દેવ મોરાર;
મન કૃત માળા તરપણ કાર.
દિવસો સાત માંહે દૃષ્ટાંત;
નેતાં મોહે નાના યોગ;
કહેતા સમ્યકે મત્સ્ય પુરાણ.
વામન અતુલ ચરિત્ર મહિમાય;
નવમી કળા પહોંચે એહ.

પ્રમ પ્રાપ્તિ સ્વયમેવ સ્ત્રષ્ટા । પદત્રયં વાપે ત્રયંમુકંદઃ

વિનાપરાધો મમકાંતંધ । સ્વામીયઃ ॥ ૧ ॥

નવમી કળા.

સપૂર્ણ.

શ્રી

ૐ

શ્રીમદ રાંગોત ગાગવત સંક્ષિપ્ત.

—.—

નવમ સ્કંધ.

કલા દ્વારા.

પ્રારંભ.

યોઽસત્યવ્રતોનામરાજર્ષિર્દ્રવિદ્યુરઃ ॥

જ્ઞાનંયોઽતીત કલ્યાંતિ લેમે પુરુષ સેવયા ॥ ૧ ॥

દુહો.

નવમે ઈશ કયા ઠહીશ, સત્યવ્રત રાજ જેહ;
સૂર્ય સોમ વંશે તણા, બોલીસ અનુક્રમ તેહ.

ચોપાઈ.

વંશે બન્ને તણા જે રાજ, | તેમાં રામકૃષ્ણ મહારાજ;
તેહ શ્રી વિષ્ણુ તણા અવતાર, | અવતરતા હરવા બુજાર.

દુહો.

શ્રી સવિતાને પ્રણમુને સુરનર નાયક નાથ;
રાજ જે વૈવસ્વત વડો, ઇક્ષ્વાકુ જગદાચ.

ચોપાધ.

યચાતિ વળી અલખનો રાજ,
 તે તણી સુતા સુકન્યા જેહ,
 શ્રાદ્ધ દેવ મનુ આતમ જ્ઞાન,
 વર મળતાં વિષે યજ્ઞ પુત્રોનું,
 ઇલાવતી વળી કન્યા નામ,
 મૃગયા વન શું નારી વિકાર,
 નાભાગ સુત રાય અંબરીષ,
 સમ દીપો કેરા એ રાજ,
 તે તણી રક્ષા કારણ નાથ,
 રાજ્યનીતિ પાળે નિજ દેશ,
 ધન તને વિષયા વિરકત જેહ,
 યજ્ઞ કરે બહુ આપતા દાન,
 વાણી વિખણુ તણા ગુણો ગાય,
 નયણે નિરખે નવ એકાન્ત,
 વારછે સદાજન સંગત શાન્ત
 પુરાણ કથા ગીતા નુ કાન,
 અંબરીષને આશા સંસાર,
 નિદ્રા ભોગ નહીં અજ્ઞપાન,
 આળ્યો ઉત્તમ કાર્તિક માસ,
 વિધિવૃત વૃત રાજ આચાર,
 ખટ અર્જુન આપી જેહ ગાય,
 રાજ કરે ઉપકર્મ વિચાર,

જીત્યો તે સકળ મહારાજ;
 મુનિવર વ્યવને પરણ્યાં તેહ.
 દશમા શું ઇક્ષ્વાકુ અભિધાન;
 છળ થકી જનમ થાય પુત્રીનું.
 વરદાયી થકી સુધ્યુમ્ન કામ;
 રાજ પુરવા વનમોઝાર.
 જાણતા તે સંસાર અલીક;
 ભણે ન રાજ રાજ્યે કાજ.
 ચક્ર આપતા અનુકંપા સાથ;
 અનર્થે નામ નહીં લવલેથ.
 વિષયા ભોગ ન આસકત તેહ;
 ભકિત ભાવે ધ્યાએ ભગવાન.
 કરે પૂજા તીર્થો દિજ ગાય;
 નિર્મળ ગંધે સ્વામી શ્રીશાન્ત.
 પુણ્ય પાવને બુદ્ધ નહીં જ્ઞાન્ત;
 મન શ્રીશ્યામળ સુંદીર ધ્યાન
 રાખતા શ્રદ્ધા શું સર્વાધાર.
 અભયા વૃત્ત કરતા જે સાર;
 દેવ એકાદશી અભ્યાસ.
 તેહ તણો ઉદાપન ધ્યાન;
 દિજ સંતોષતા લાગીપાય.
 દુર્વાસા ત્યાં આવતા દ્વાર;

અંમસા કેવલે નાથ, કરિયે વ્રત પારણં ॥

પ્રાહુર બ્રમ્હર્ષણ વિપ્રા, શશિનંતા શિતંચતત્ ॥ ૧ ॥

દુરવાસા જ્યાં આવીયા કોપે કંપી દેહ,
 આગે પાવક પરજળે બળી ઘૃત સિંચતા તેહ;
 ત્રોડી જટા મુસ્તકથી નાશ કરવાને રાય,
 તતક્ષણ કૃત્યા ઉપની થાય દાયા પતન પ્રાય.
 રાય ભણી તે સાંચરી મન માંહી બહુ રોષ,
 ચક્રે તેને ભસ્મ કરી વૃક્ષ દહે ગણે શોષ;
 રાજ અતિ ઘણું હરખીઆ કીધા અર્ધ્ય પ્રણામ,
 પવિત્ર કરવા પતિતને ભલે પધાર્યા શ્યામ;
 દુરવાસા સંતોષીઆ ઘણું દેતા સનમાન,
 રૂપિ યમુનાં નદી આલીઆ કરવા નિત્ય સ્નાન.

આપાધ.

દ્વિજન આવે દ્વાદશી આશ,
 વૃત્ત પૂરણમાં લોજન દાન,
 વિપ્ર ભણે સંકટ માંહે વાસ,
 રાજ કરે જ્યાં અતિ વિચાર,
 મેરૂ મહા ગિરિ સાગર સાત,
 ભૂમિ પાતાળને સુર લોક,
 બ્રહ્મ લોકે જ્યાં જાતા જાણુ,
 રૂદ્ર ભણીશું ચાલ્યા કૈલાસ,
 ભમ્યા ગભરાઈ ત્રિલોક પ્રાણુ,
 ચક્ર તાપે બાળે મુજ દેહ,

નરપતી મન વિમાસણુ ખ્યાસ;
 ઉત્તર મુને આપશે જ્ઞાન.
 પાણી લોગ નહીં અપવાસ;
 આસન ખેસી ઉઠક અહાર.
 ગબ્હર ગુફા શબ્દો શું આઘાત;
 તોએ જીવન છાંડે શોક.
 બ્રહ્મા કહે રખાયતો હાણુ;
 ઉગરવા કેરી નહીં આશ.
 ઉંતાવળા વૈકુન્ઠે પ્રમાણુ;
 શરણુ રાખો સ્વામીજી એહ.

શરણું પામવા પ્રાદક્ષણ દીન,	વિષ્ણુ ભણતા છું ભક્ત આધીન;
બીજો કોયે નથી ઉપાય,	પાછા વળી સંતોષો રાય.
વચન સુણી દુરવાસા જાય,	રાજા પાસે જીવ મનાય;
ઠરી વિનવણી લાગ્યા પાય,	ત્રાસીને શરણાંગત થાય.

ફરોડા

રામ ભણે પ્રાદક્ષણ હરિ મારે એકી સમાન,
 ચક્ર સ્તવને સંતોષીઆ દુરવાસા ભગવાન;
 વિમ્બ સંઘાથે મનામણું ખટરસ અન્ન પકવાન,
 હરખી રૂપિજી પાછા વળ્યા હવા અંતર ધ્યાન.
 બુઝો વિષ્ણુ ભક્તિ તણા એવા અખુટ મહિમાય;
 ગાય નવ લાગ્યો દિગ્ગજો હરિપદ પામ્યા રાય.

ચોપાઈ.

મોટો રાજા જે યુવનાશ્વ,	ગભં તેને ઉઢે નવ માસ;
મુત્રી જન્મી ફાડીને પેટ,	ચક્રવર્તિ શુ માનધાતા શેઠ.
તેને સાત દ્વીપ આવાસ,	ત્રીણી પુત્રને કન્યા પચાસ;
સૌભરીશું પરણાવી તેહ,	પતિ સંઘાતે છાંડતાં હેહ.
સમળ રાય ત્રિશંકુ નરેંદ્ર,	પુરૂ કુત્સથી હરિશ્ચંદ્ર સત્યેંદ્ર;
મૂત શુદ્ધિ જાણતા હરિ ધ્યાન,	રાજા પામ્યા પદ ભગવાન.
ખાહુક મુત જે સમર્થ રાય,	મોટો તેહ તણો મહિમાય;
સાત સમુદ્રો ખાઈ આકાર,	સાતે તણી કીતિ સાકાર.
દિલીપ ખાળ ભગીરથ રાય,	લાવતા ગંગા તંપ મહિમાય;
આગળ ચાલ્યા રાજા જાય,	પૂઠે પધારે ગંગા માય.
કપિલ શ્રાપે પ્રભાળ્યા જેહ,	સાઠ સહસ્ર ઉદાર્યાં તેહ;
તેહ તણી કીર્તિ જગે જાણ,	જાનહવી આણે પૃથ્વી પ્રમાણ.

श्री राम लक्ष्मण सीत।

अगस्त्य आश्रम

संतुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढ निश्चयः ॥

मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मे भक्तः स मे प्रियः ॥१४

॥ भ. गी. अ. १२ ॥

જેહને દર્શને જામ પાપ,	સ્પર્શતાં ટાળતાં બહુ ચાંતાપ;
સ્નાનથી નાસે જાય સંસાર,	સેવે પુણ્ય પામું નહીં પાર.
સ્મરતાં પૂરે સરવે કામ,	મરણે આપે અવિચળ કામ;
સધળે ગંગાશ્રી વિધિ અપુટ,	ઐવધ તારણ પાપી મૂઢ.
ધવળ પ્રવાહ મોક્ષનાં સ્થાન,	હરિહર પ્રદા વિચારે ધ્યાન;
પાવન ચરણોદકે શ્રી શ્યામ,	બણશે ગંગા શ્રી સમ્યક નામ.

ધર્મ દ્રુમપાંક્તીજં, વૈકુઠ ચર્ણાચ્યુતં ॥

ધૃતં મૂર્ધ્નો મહેસાન, તદ્ ગવે મમલં જલં ॥ ૧ ॥

રઘુ વંશે વળી દશરથ રાય,	ચાર તનય વિરલ કહેવાય;
ગુરૂ વચને વન આલ્યા રામ,	પિતા પરમ ઉચ્ચારતા નામ.

૭૬.

બાંધવ લક્ષ્મણ રામ સતી સંગાથમાં સીતા;
 તે દેશ ગયા ત્રિકુન્ડ રામ ત્યાં વેગે જતા;
 લક્ષ્મણ આણે જેહ તેહ રાધવ ને સોંપે,
 વન ફળ કરે અહાર સત્ય સાહસ થકી સ્થાપે.
 જ્યાં એ મારિચી મૃગ થઈ આવી માયા રૂપે ધરી ગઈ,
 શ્રીરામ તેહ મારતા રાવણ નાઠો સીતા સહી;
 પક્ષી જટાયુ જેહ વેગી વારે ચડીઓ,
 ચેટે પાંખ હીણો તે રણમાં પડીઓ.
 ત્યાં આવ્યા શ્રી રામ નામ દશરથ સુત બાણી,
 કર જોડી શું વિનવ્યા કહી શુદ્ધિ સીતા રાણી;
 શ્રીરામ રામ મન બાણી તતક્ષણ પામીઓ નિજધામ,
 અતિ અવિચળ દે જીવને બાણે જમ જય શ્રીરામ.
 ખર દુખર ત્રિશિસારી તે રણમાં માર્યા,

ચોંદે સહસ્ર રાક્ષસ બાણુ જોકથી સંહાયા;
 લેધા તાડ તરૂવર સાતે મળ્યા કથા કહી,
 દાસ વાળી મારી હીધુ મુગ્રીવ રાજ સહી.
 શ્રી હનુમંત મુદ્રિકા લઈ સમુદ્ર પાર સીતા જહી,
 નહીં વાર લાગી વાર ઘણી લાંકે રંબડી સહી;
 યદા સતાવી લોક રૂદ્ર શ્રી સ્વામી ત્યાં જાય,
 શુદ્ધિ સીતાને ચરણુ અપમાન્યો રાવણુ રાય.
 કહેવા તે સંદેશ અંશ નામ નહીં જાય કોઈ,
 રાવણુ ગરવી ગેહ લખાયું આંકે જે હોઈ;
 રૂદ્ર સમજ નહીં લાગતી જેનાં કુમતે મન કોળાય,
 બુહાર દેઈ માતને શ્રી રામ સેવા વીર જાય.

ચોપાઇ.

સારંગ ધનુષ્ય ધરી શ્રીરામ,
 કાપી શિખ દશે વીસ હાથ,
 નગર અયોધ્યા ઉત્તમ ઠામ,
 ધ્વજ પતાકા ધરપુર દ્વાર,
 નવનિધિ સંપત મુખીઆં લોક,
 જરા મરણુ કેરી જાય હાણુ,
 હીન અધિક ઉપરે સમ રાય,
 પેરે રાજ્ય કરે શ્રીરામ,
 વરસ અગીઆર સહસ્ર રામ,
 સિંહાસને બેઠા કુશરાય,
 તેના તનય પૌત્રો અનેક,
 રાજ બીજ વળી રાખ્યું જેહ,
 એક મને ધરતાં હરિ ધ્યાન,

સરવ રાક્ષસ જીત્યા સંગ્રામ;
 રાજ વિભીષણુ સ્થાપે સાથ.
 સીતા સહ આવ્યા શ્રીરામ;
 ગીત મહોત્સવ ગાએ નાર.
 વ્યાધિ વિયોગ નહીં દુઃખ શોક;
 ત્રેતા જગમાં કૃતયુગ જાણુ.
 શ્વ ન પક્ષીનો કીધો ત્યાય;
 પ્રજાને પૂરે સરવે કામ.
 કરી રાજ્ય જાતા નિજ ઠામ;
 તેહ તણો મોટો મહિમાય.
 જીવનનો કેમ કરું વિવેક;
 આશ્રમ બહરી મૂકે તેહ;
 બહુતર પામ્યા આતમ જ્ઞાન.

ફોહો.

હવે શ્રી સોમ વંશતણી, કથા અનોપમ સાર;
કિંચિત સંક્ષેપથી શ્રવણ, બોલીશ તેહ વિચાર.

તનય અત્રિતણા રાજ સોમ,
અમૃત ગરે હરતાં દુઃખ દેહ,
જેહનો તનય બુદ્ધ બહુ શર,
બુદ્ધિવંતને ગુણે નિર્મળ જેહ,
બુદ્ધના બાળ પુરવા રાય,
નવખંડ ધરા ભોગવે ઠામ,
શ્રીવિરહે ઉપન્યો વૈરાગ્ય,
પરશુરામ નારાયણ દેવ,
પત્તા જમદગ્ની રેણુકા માય,
મારી માતા વર્ણત પાપ,
પ્રસન્ન હવા આપ્યો વર એહ,
રાજ આવે મેલી સૈન્ય,
ઘેર તપ કરી આબ્યા રામ,
સહજ બાહુ છેદ્યા તતકાળ,
મારતા કાતિક—વીર્ય રાય,
તોએ રામ ન જાએ સૈસ,
કીધી ધરાય નિષ્કંટક જેહ,
સદા અમર એ પુરુષ પુરાણ,
વાસુદેવ કેરો અવતાર,
ગાધી તપને વિશ્વામિત્ર અત્ર,
રૂત ધ્વજનો મોટો મહિમાય,

તેહ પ્રકાશ કરે નિત્ય બ્યોમ;
પામે જ્યાં વૃદ્ધિ વનસ્પતિ તેહ.
તે ગૃહ—પદવી પામ્યા નૂર;
નારી ઇલાશુ પરણે તેહ.
અભિનવા શુભો માંહે થાય;
ઉર્વશિ માંહે હૃદય વિશ્રામ.
કીધા નાના વિધ બહુ યાગ;
અવતરતા ભાગવને એવ.
જેહના મુરનર વંદેપાય;
પાળે વચન સંતોષ્યા બાપ.
બાંધવ સહ જીવાડયા તેહ;
સબળપણે લેઈ ગયા ધેન.
ચડયા કોપે કરવા સંચામ;
જાણે વૃક્ષ તણી એહ ડાખ.
વેગે શુ ઘેર આણી ગાય;
ક્ષાત્ર રહિતવાર એકવીસ.
કશ્યપ રૂપિને આપેલ તેહ;
બાણ પતિ માં અધિકા જાણ.
એહનાં ચરિત્ર ન જાણું પાર;
રાજ રૂપિ કોધી ગુણે ક્ષાત્ર;
બાળ તેહ તણો અલકરાય.

પુત્ર પુરૂરવા રાજ તણો, વળી વંશ વૃદ્ધ રાજન;
તેને સંતતિ સુખી ઘણી, પુત્ર પૌત્રો સંતાન.

ચોપાદ

નહુશ તણો સુત યયાતિરાય,
અનેક યજ્ઞ ભોગો અદ્ભૂત,
તીર્થ વૃત્ત દાન તપ ધર્મ યાગ,
તતક્ષણે સંપતિ આતમ જ્ઞાન,
સળળ એક વળી દુષ્યંત રાય,
તેના અનેકા ગુણ સુખણ,
જૂતળ ભૂપ અનેક વિખ્યાત,
સંકાંતિનો જ્યાં રતીદેવ બાળ,
આપે સકળ સંપત્તિનાં દાન,
એક વાર નહીં અન્ન પમાય,
એસે રાય પારણે જેહ,
અનેક ભૂત સંગાથે શ્વાન,
રાજા તેને કરી બુહાર,
અન્ન ઉગરતે રહેલું વાર,
બેદા રાય ભોજનને વાર,
રાજા પાણી કરે અહાર,
જીવંદા સૂકે માગે નીર,
જળ આપી સંતોષતા જેહ,

તેના ગુણ અતૂલ મહિમાય;
ઘેર ભાર્યા શુકની સપૂત.
અંત કાળે પામ્યા વૈરાગ્ય;
તેહનો પુત્ર પુરૂરવા માન.
સકળ વેરી અસ્તોદય થાય;
વરે રાણી શકુન્તલા માણ.
જે સરખો કો ના સાક્ષાત;
મોટા રાજા પવિત્ર સંભાળ.
સેવા સધાય ભોજન પાન;
અડતાળીસે ભોજન થાય.
ત્યાં અભ્યાગત આબ્યું બહાર;
ગાઠે બોલે માગે ધાન.
એક ભાગ આપતા અહાર;
અભ્યાગતે સંતોષે તેહ.
ચાંકાળ એક આબ્યે દાર;
મન માંહે આનંદી અપાર.
ઉદક વિના ના સહે શરીર;
રાજા મન વિચારે એહ.

હેમ ધેનુ ધરાદાય । દાતારં મુલમા મુવિ ॥

દુર્લભા પુરુષાઃ લોકે । સર્વશ્રુતદયાપરં ॥

શ્રુયતાં ધર્મસંસ્વં । શુભાદિં વ ધાયતાં ॥

આત્માનઃ પ્રતિકૂલાનિ । પરેશ્યાન સમાચરેત્ ॥

આગળ ઘણા ભૂપતી રાય,
દાનવૃત્ત તપ તીરથે યાત્ર,
વળી કહું એક મોટો માર્ગ,
હેમ ધરા શું મોતી ભંડાર,
સરવ ન ભૂત દયા પર જેહ,
સકળ ધર્મ તણું સાધન બાણ,
જે આપણને પીડે પ્રાણ,
સત્યે દયાવૃત્ત સાહસવીર,
રતિ દેવ પેરે થકી રાય,
શંતનુ સુત નરપતી ગાંગેવ,
કીધો એક માસ સંગ્રામ,
ચાન્ડુતણો પૂત અર્જુનવીર,
તેના તનય પરિક્ષિત રાય,
ચબા યદુકુળ યાદવ દેવ,
અંધક ભોજવળી વૃષ્ણિ વિશાળ,
યાદવે મોટા વાસુદેવ,
અરમ એ વિષ્ણુ તણા અવતાર,
જે કીર્તિ કળિમાં જગેજ્યોત,
છોડાવે ભવ બંધન સંસાર,
સૂર્ય સોમ તણા વંશ વિસ્તાર,
અણી સંશ્લેષે બાણવા એહ,
નવમે પવિત્ર કથાએ સાર,
શીમ ભણે ભાવે બુદ્ધિમાન,

કાચી કાયા દયા રખાય;
નહીં સમોવડ તે અણું માત્ર.
ધર્મ વિના વળી દયા અમાર્ગ;
એહના સુલભ છે દાતાર.
શ્રીનાથ ધુરંધર દુર્લભ તેહ;
થોડામાં બોલીશ પ્રમાણ.
તે અવરને ન કીજે હાણ;
છાંડે મમતા તણે શરીર.
આત્મજ્ઞાન તેને પરખાય;
તેહનાં દરશણ સરખાં દેવ.
યુદ્ધ કરીને સંતોખ્યા રામ;
તેનો અભિમન્યુ બાળસધીર.
જન્મે જયે મોટો મહિમાય;
તેહ તણા મહિમા પણ એવ.
સત્યે સદા સાહસ ભૂપાળ;
તેહ તણા મહિમા બાણ એવ.
તેના મર્મ પામે નવ પાર;
તતક્ષણ શુદ્ધ વાસના સુખોધ.
કેશવ અવિચળ પદ દાતાર;
ભણે અનંત ના પામે પાર.
ભકતો ધ્યાનથી ભણુશે તેહ;
અનેક રામતણા અવતાર.
દશમી કળા એવું આખ્યાન;

श्लोक.

भोज वृष्ण्यंधक मधुशूरसेन दशार्हकैः
 श्लाघनीये हितःशश्वत्कुरु संजय पांडुभिः ॥ १॥

नवम स्कंध कळा दशमी.

सपूर्ण.

उद्यालुभ.

श्री

શ્રીમદ્ રંગાત ગાગવત સંક્ષિપ્ત.

દશમ સ્કંધ.
કલા એકાદશં.

શ્રી

“ ઐનમોભગવતે વાસુદેવાય ॥

પરીક્ષિતઃપ્રવાચ.

કથિતો વંશ વિસ્તારો ભવતા સોમ સૂર્યયોઃ ॥

રાજાં ચોભયં રાજ્યાનાં ચરિતં પરમાદ્ભુતં ॥ ૧ ॥

કુહલ.

દશમે લક્ષણ આઠમું જે નિરોધ દેત્ય સંહાર,
ભૂમિ ભાર ઉતારનાર યાદવ કુળ અવતાર;
જ્ઞાન વૈરાગ્ય વિવિધ શક્તિને ધર્મશ્વર્ય નિધાન,
અવતાર અન્ય અંશેકળાને કૃષ્ણ સ્વયં ભગવાન.
જગત કારણ બોલીએ દશમે શ્રીકૃષ્ણ ચરિત,
ઉત્તમ કથા સુમંગળા મુક્તિલિત સદાએ પવિત્ર;
સનકાદિક ગાએ સદા શ્રવણ સુખા વહ જેહ,
મનોહર ભવરોગના ઔષધ ભણીએ તેહ.

તેહ શ્રવણ નવ સાંભળે જેને માથેકાન,
ભવ મોઘાં માનવ તણે ઘટે હોય જન સાન.

તસ્યાવતારકૃત્વારે । હરેસ્તે સૂમહાત્મનઃ ॥

કૃષ્ણાવતારસ્તથૈવ । ચરિત્રં દશમેયતં ॥ ૧ ॥

ચોપાઈ.

કહેતાં કૃષ્ણ કથામૃત લહાણ,
એક મને જે કરતા સેવ,
રાય બહુને અસુરના સાથ,
એકદા એ ગૌ રૂપે જોઈ,
બાણતાં પૃથ્વી પ્રહ્લા અવધાર,
તેહ ઘણેરા પ્રસંશા સ્વીકાર,
પીઠ કરે તે મુજને અપાર,
સુર સેવક તણી રક્ષા વાટ,
વળતા વચન કહે દેવેશ,
ટાળીશ પૃથ્વા માંને બાર,
સાંભળી શ્રી વિષ્ણુ તણી વાણ,
હરજ્યા દેવ આનંદે કામ,
ધરા ભાવ મોટા રાજેંદ્ર,
વસતા રાજ્યા-સને દયાળ,
દેવક સુતા દેવકી જેહ,
કંસ મનમાં રળિયાત જ થાય,
શબ્દ એક હવો ત્યાં આકાશ,
સમ્યકે વેરી જાણુ તેહ,
કંસે વાણી સાંભળી એવ,
આઠતણું કોણુ લેશે પાપ,

પામે મોક્ષ જગતમાં પ્રાણ;
બંધનમાં નર પોષતા દેવ.
ભારભૂમિ તે હરતા નાથ;
જાય પ્રહ્લા શ્રી આગળ સોઈ.
લોક સકળ મારે આધાર;
પ્રહ્લા વિનવે શ્રી મોરાર.
સહી શકું નહી દુષ્ટનો ભાર;
મૃત્યું લોકે અવતરવા ઘાટ.
આપતા મુસ્તકના બે કેશ;
બાંધવો રામકૃષ્ણ અવતાર.
વળે પ્રહ્લાજી પાછા જાણ;
મુનિ પરમાનંદ પ્રાણે રામ.
કરે રાજ પૂરિત ધન ઇંદ્ર;
દેવક ઉગ્રસેન ભૂપાળ.
વસુદેવ શું પરણાવી તેહ;
સાથ બેન વળાવા જાય.
કંસ તારો એ કરશે નાથ;
બહેન શું ગર્ભ આઠ જેહ.
વિષનાં વૃક્ષા છેદવાં દેવ;
એકી મારે ટળે સંતાપ.

અસુરના મન રીસ આવેષ, | ખડગ ખેંચ્યું ને ખેંચે કૈય;
ખડેન વિનવતી શંકાસ્થાન, | દેખે સાળા મુખ અપમાન.
દુહા.

અખળા બળ ચાલે નહીં વિમાસતા વસુદેવ,
ઉઠી આગ કોઠી ખડે જ્યાં ભેયું કર્મની સેવ;
એ પ્રશ્નો કાને કહું વાડે ચીભડાં ખાય,
યુક્તિ કરીને પૂછવું કે ખીજે નવ ઉપાય.
સમતા વચન બોલે નહીં અવસર આવે જોડ;
ચતુર પછે ચેતે નહીં વહેલું વણસે તેડ.

ચોપાધ.

ભણે વસુદેવ કંસ અવધાર,	પાપો નહીં એણે સંસાર;
અખળા વધ નવ ઘટે નરેશ,	સાંભળ અધ્યાત્મના ઉપદેશ.
કાયા પંચ જે ભૂત વિસ્તાર,	જરા યૌવન અને કૌમાર;
દેહી દેહે ઘણો વિછોડ,	ધીર પુરૂષના પામે ભોડ.
જીવ તણે આવે અતિ તેડ,	દેહ તણે નવ આવે છેડ;
છાંડે જીવું એ પાપ શરીર,	પહેરે નવું યથા નર ચીર.
દેહી કરતાં વૃથા પ્રયાણ,	ખડ માંકડની પેરે ભણ;
ચરણ આગલા પાછા ધાર,	તે પગથી પાછા ઉદાર.
ભેશે સંબંધ અનાદિ અપાર,	રૂપ માંહે ના પડો લગાર;
જ્યાં નિજ રૂપ ના પામે જીવ,	ત્યાં લગી બંધન છુટે એવ.
મિત્ર પુત્રો જાયા ધન દેહ,	સાત પદારથ સરખાં એહ;
પડે શરીરે અવિચળ તેજ,	વચન વિવેકે વળતું રહેજ.
સત્ય વચન વળી બોલે જોડ,	મારે સંતતિ જનમશે એહ;
તે હું તુજને આપીશ સ્વામ,	કીધું સમયે પહોંચે ઠામ.
પ્રથમે જન્મે કીર્તિવંત નામ,	દેવકી કહે પતિના હામ;
કહીએ કંસ કુણુદિનો કાળ,	હું નહીં આપીશ માફ ખાળ.

કહે વસુદેવ પણ મહિમાય, બોલ્યા બોલ ન પાછા થાય;
 આપે શું સત્ય વચન છાંડીશ, કાળ મર્યાદા કંસ જોડીશ.
 સત્યે ધરા ધરતા નાગેંદ્ર, સત્યે તપે દીવાકર ઈંદ્ર;
 વાય જે વાસુ ભવ્ય મોહર, ચૌદ લોક એ સત્ય આધાર,

સત્યેન ધાય તે પૃથ્વી, સત્યેન તપતે રવિ: ॥

સત્યેન વાયવો વાંતિ, સર્વ સત્યે પ્રતિષ્ઠિતં ॥ ૧ ॥

કૃકમાંગદ બળિ હરિશ્ચંદ્ર રાય, સેવે અંબરીષ સત્ય સમાય;
 મુવ પ્રેલ્હાદ પ્રસિદ્ધ છે એહ, મુનિવર દધિચી આપ્યો દેહ.
 સત્ય ધર્મ દયા વળી વૃત્તદાન, સત્ય આધીન છે એ વિજ્ઞાન;
 જપ તપ તીરથ નવનિધ કામ, સત્યે સિદ્ધી ત્યાં બહુવા રામ.
 વચન કહેતા વળી વસુદેવ, સુખ દુઃખ પ્રાપ્તિ કર્મની ખેવ;
 દેહી જીવન એ છે નેષ્ટ, તેહ કારણ સત્ય માનું ઇષ્ટ.
 શોક મોહ મનમાં નવધાર, પુત્ર ઉછંગેથી લેઈ સંચાર;
 ચાલતાં નહીં લાગી ખેવ, તે અવસર મોહ્યા શ્રીદેવ.
 લેઈ પ્રથમ કૃણ ચાદવ પેટ, વનમાળી જો લાવ્યો ભેટ;
 મામાના મનમાંહી એજ, ખેળે લઈ મૂક્યો લાણેજ.
 કંસે તેહ પાછો આપેય, લઈ વેગી મંદિર આવેય;
 તેવી વાતનું જાણી હેત, નારદ આવ્યા કયો સંકેત.
 ઉપન્યો ત્યાં વૈરાને ક્રોધ, છેદવાનો તેને સ્વખોધ;
 ક્રોધે ચડ્યો કંસાસુર કાળ, પાછું આણીને માર્યું બાળ.
 આગળ એનો થયો સંવાદ, વણસી જશે કરતાં પ્રમાદ;
 વેગેથી બોલાવ્યાં બેન, કારાગ્રહ રાખ્યાં દિન રેન.
 આડી લોગળ લોહ કમાડ, જાણે આંખા પાછળ વાડ;
 અટ બાળક મારીયાં તેહ, પાપ તણી શંકા નહીં જેહ.

સેવે અંબરીષ સત્ય સમાય;
 મુનિવર દધિચી આપ્યો દેહ.
 સત્ય આધીન છે એ વિજ્ઞાન;
 સત્યે સિદ્ધી ત્યાં બહુવા રામ.
 સુખ દુઃખ પ્રાપ્તિ કર્મની ખેવ;
 તેહ કારણ સત્ય માનું ઇષ્ટ.
 પુત્ર ઉછંગેથી લેઈ સંચાર;
 તે અવસર મોહ્યા શ્રીદેવ.
 વનમાળી જો લાવ્યો ભેટ;
 ખેળે લઈ મૂક્યો લાણેજ.
 લઈ વેગી મંદિર આવેય;
 નારદ આવ્યા કયો સંકેત.
 છેદવાનો તેને સ્વખોધ;
 પાછું આણીને માર્યું બાળ.
 વણસી જશે કરતાં પ્રમાદ;
 કારાગ્રહ રાખ્યાં દિન રેન.
 જાણે આંખા પાછળ વાડ;
 પાપ તણી શંકા નહીં જેહ.

એનાં કારણ જે છે શાપ, | પૂરવ જનમ તણે એ બાપ.
સાતમે ગર્ભ જનમ બળદેવ, | બણે તેને કારણ એવ;
અર્ભ સંચારે કહે દેવેશ, | માયાને દીધો ઉપદેશ.

હુહો.

માયાવી આકર્ષણ કરી બળિભદ્ર તણું શરીર,
સહસ્ર કીરણ સવિતા તણું હરીલેય જેમ હીર;
ઉંદર જનેતા રોહણી આણી મૂકે જેહ,
છીપમાંહે જેમ સ્વાતીનું બણે આપ્યું મેહ.
રત્નો અમુલખાં નિપજે તેમ સંકર્ષણ શરીર,
ગોકુળગઢ ઉચ્છંગીયું જનમતાં બળ ભદ્રવીર.

ચોપાઈ.

<p>પ્રભાતમાં ગઢ મધુરાં માંહે, દેવકી ગર્ભ ગળી ત્યાં જાય, એવાણીથી સાંકળ ઢાળ, છૂટયા પાપે એહ અગાધિ, અષ્ટમે વૈરી આવે કાળ, યગ પાદુ ધરી તે મારીશ, કંસકપૂત વિભાસતો એ શું, અંધ દેખે નહીં ઝંખે આળ, દેવ તણી છે વસમી વાત, ભવ તણે ધારે સહુ દેહક, રાત્રિ દિવસો નરચિંતા ભેર, દેખે નહીં મરણ મતિ હીન, કર્મસંચિત થકી પાવક દેહ,</p>	<p>વાત કરે જન માંહે જ્યાંહ; વાત સાંભળી તે કંસરાય. મનમાંહેથી શમતો કાળ; ઔષધ વિના ટળી ગઈ વ્યાધિ. પૂરે માસે જન્મશે બાળ; નિશ્ચિંતથી પછી રાજ્ય કરીશ. શ્રીપતિ સૈન્યે કરશે તે શું; માથા ઉપરે ભમતો કાળ. બુદ્ધિ બળે પ્રપંચી કોણ માત્ર; મોત ગાંઠડી બાંધી મૂક. કામના બહુધા મન ભભેર; પારધી જળ પડ્યું જે મીન. પડે વાટે જ્યાં જે શું નેહ;</p>
--	--

એકી અનાથ વન ઉદ્ધાર,	રક્ષતાં ઘર મરે અનાથાર-
પળમાં ઘર કરતા જળમાંહ,	ને હધિ હેમ તણે તે માથ;
મન અહંકાર ન કરશે કાય,	કીધાં કર્મો તેણે તે હોય.
કર્મો તણે મોટો મહિમાય,	અધને બાંધ્યા રાણા રાય;

હુંહો.

વચન એક સાચું કહીશ સાંભળજો સહુ કોય,
પુરુષારથો પાછાં પડે દેવ કરે તે હોય.

ચાપાઇ.

સંગાથમાં સુર કેરો સાથ,	આવતા આઠમે જગનાથ;
અવતરતા સ્વામી દેવેશ,	ઉદર માંહે કીધો પ્રવેશ.
વિશ્વ સરવે જેના આધાર,	કેમ સમાણું ઉદર ગોઝાર;
સુક્ષ્મ રૂપે કીધો વળી વાસ,	જાણે બીજ વૃક્ષે વટ ખાસ.
સઘળી પૃથ્વી કેરૂં ધન ધાન્ય,	અંશથી રત્ન વસતા પ્રાધાન્ય;
અંતર્યામી હૃદયમાં સ્થાન,	પાવક રાખે ઢાંકે ધ્યાન.

હુંહો.

કંસે હીઠી દેવકી બહેન ધરે બહુ તેજ,
વેરી મારો અવતરે આઠમે જાણેજ;
ઉદરમાંહે આવી વચ્ચે વિજયુ તણો કહે અંશ,
વધ કરવાને આવીયો કારાગૃહમાં કંસ.
બહેન તણું વધનવ ઘટે હારણુ કર્મ નૃપેશ,
એવું વિમાસી મનથી પાછો વળીઓ રોષ;
બ્રહ્માદિક સુર આવીયા પ્રણમ્યા શ્રીભગવાન,
સ્તવન કરી પાછા વળ્યા પહોંચ્યાં નિજસ્વસ્થાન.

श्री कृष्ण उवाच

कृष्ण कृष्णेति कृष्णेति यो मां स्मरन्ति नित्यशः ॥

जलंभित्वा यथा पद्मं नरकादुद्धराम्यहम् ॥ १ ॥

ચોપાદ.

નક્ષત્ર રોહિણી શ્રાવણ માસ,
 ફોલવ કરણને મંગળવાર,
 દ્વારે સાંકળ ઉઘડી લોહ,
 ભાગી ભોગળ સખળ અપાર,
 શંખ ચક્રગદાવળી પદ્મ સાથ,
 કૌસ્તુભ મણિ ભૂષિત જગનાથ,
 દેખી દેહ અતુલ મહિમાય,
 સ્તવન કરી સંતોષ્યા મૂપ,
 તેને લઈ ચાલ્યા વસુદેવ,
 પુત્રી ઉલટપાલટ સ્વીકાર,
 આઠ્યો ત્યારે કંસ ભૂપાળ,
 પગ સાહીને કરે બિનાશ,
 ધારતાં રૂપ યોગીની ભાત,
 રે મુરખા હરિ વૈરી વ્યાળ,
 મર્મ વચન સાંભળીને તેહ,
 બહેન દેવકી લાગું પાય,
 વળતું વચન બહેન ઉચ્ચાર,
 મુખ દુઃખ પ્રાપ્તિએ કમ પ્રભાવ,
 તો એ કંસના પામે એવ,
 કંસ કરે ત્યાં વિમાસણ પ્રાણ,
 મનમાંહે ઘણી ચિન્તા થાય,

નિશા અંધારી આઠમ ખાસ,
 મધ્ય રાત્રિએ જનમ્યા મોરાર.
 રખવાળાને ઘેરણ મોહ;
 દેવળનાં ઉઘડીઆં દ્વાર.
 કમળ નયન પ્રકુલ્લ મુખેનાથ;
 મુસ્તકે મુકુટ ચારનિજ હાથ.
 માત પિતા બે લાભ્યાં પાય;
 તતક્ષણ થાએ બાળ અનૂપ.
 ગોકુળ આમ પહોચે એવ;
 લઈ ચાલ્યા ધૂપ્યા મોરાર.
 ક્રોધ કરીને લીધી બાળ;
 એટલે કન્યા ગઈ આકાશ.
 સાંભળ કંસ રાય એક વાત;
 ભૂમિતારા અવતર્યા કાળ.
 ખડગો ભાંજી મૂકતો તેહ;
 મુજ અપરાધ કરજે ક્ષમાય.
 બાંધવ તણી પ્રશંસા અપાર;
 પેર બાલ્યાં બહુ ધર્મ સ્વભાવ.
 હેડે સાલે દુઃખ દિનરેન;
 નિર્ધનીને બહુ રૂણથી હાણ;
 વ્યાધિના પેર નિદ્રા બાય.

નિદ્રાતાત સ્તેષા, યેન વ્યાધિર્નિ પી રિતઃ ॥

અવિધિય નલજાનાં, યે ચાન્યે કૃત વૈરિનાઃ ॥ ૧ ॥

હાલે

રાતદિવસે નિદ્રા નહીં ભય પેઠો મનમાંડ,
 તેલ વિનાનો દીવડો ક્ષણક્ષણ અંખો થાય;
 દિનદિન કંસ કાયાપડે એહ દષ્ટાંત નરેંદ્ર,
 પૂનમ પછી સાંચરે જેમ અમાવાસ્યા ચંદ્ર.
 જડ છેદી તરૂંવર તણી દિનદિન સુકતી ડાળ,
 કંસ થાય તેમ કાળ મુખ ગરૂડ ભય જેમ વ્યાળ;
 દુઃખ દાવા નળે પીડીયું નહીં સમાધીન સુખ,
 ચિંતાતુરાણાં નઃસ્વનનિદ્રા, અર્થાતુરાણાંસ્વજનોનબંધુઃ ॥

કામાતુરાણાં નમર્યનલજ્જા । ક્રુધાતુરાણાંનબલંનતેજઃ
 હેડા માંહે ઉગતાં જેમ ચિન્તા વૈરી વૃક્ષ.
 કંસે સેવકો તેડીયા રક્ષા કરો ઉપાય,
 તેટલી કથા ચાલી ગઈ ।કુળમાં શું થાય;
 આનંદ ઉત્સવ નંદ કરે પુત્ર જન્મે પરમાનંદ,
 હરખ્યા સુર નરલોક ઇંદ્ર કોપે કંસાસુરમંદ.

ચોપાઘ.

ગોકુળ જનમ્યા ગોવિંદ શ્યામ,	આનંદ પત્રગ સુરનરો ધામ;
ગાંધર્વ કિન્નર રમેજ્યાં રાસ,	દેવ પ્રજ્ઞા મુનિવર ચોપાસ.
મુનિવર કેરા મનમાં ધ્યાન,	સરવે દેવોને બહુ માન;
ધરૌધર મંગળ ઉત્સવ ચાર,	આનંદ ગોકુળ થાય અપાર.
આપતા કનક રત્નો ભંડાર,	વહે બંદીજન જય જયકાર;
ગોકુળ કેરી સરવે નાર,	તન શ્રંગારો સજીને સાર.
અબળા એકે કુવારા બાળ,	જોઈ દેવ શ્રીજી પ્રતિપાળ;
અનંત એ અવતરીયા દેવ,	કરવા દાનવનો અંત એવ.

पूतनावध

श्रीभगवान् उवाच

शूतं छलयतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहं ॥

जयोस्मि व्यवसायोऽस्मि सत्त्वं सत्त्ववतामहं ॥

गी. अ. १० श्लो. ३६

ટાળવા સેવક સંતો બ્રાન્ત,	બીમ તણો સ્વામીશ્રી કાન્ત;
કંસે બહેની મોકલી એક,	દેવકી પુત્રનો વડુ વિવેક.
બહુ બાળક માર્યા ચાંડાળ,	વેગે આવી ગોકુળ બાળ;
વિપરીત રૂપે નારી ધ્યાન,	ચૌવન ભરી ભામિની શાન.
લટકે પગલું ભરે ગજ જેમ,	શાણ્દી મળવા આવી તેમ;
અવનવ વિષ સોડે શ્રંગાર,	પહોંચીનંદ તણાધર દાર.
વહે બહેન યથોદા નામ,	રમતા તા કમળાપતિ શ્યામ;

હુહો.

આઈ એટો તમો તણો તે બોલાવા કાજ,
હરખ ભરી ઉતાવળી મળવા આવીધું આજ;
વાચા ચંદન શીતળ મુખે રળીઆતજ નેહ,
હુંડે ખડગ લોહા તણાં ધૂત લક્ષણ એહ.
માસીતું મન ઓળખી હરખીત શામળવાન,
રમતા આવ્યા આસને કરવાને સ્તન પાન;
બોલે બોલ સોહામણા હૃદયમાં બહુ પાપ,
લીધું વરાંસે દોરજ્યાં બોળા માંહે સાપ.
મુખ જોતાં માસી તણે સૌ વદન અંગુઠે ચર્ણ,
કેશરી ઘેર પડણલો જાણે આવેલ હણ.

ચોપાઇ.

વિષ હળાહળ ભરીયાં જેહ,	સ્તન મુખમાંહે દેતી તેહ;
કર ભીડી ધાવે શ્રી શ્યામ,	ઢીલાં આઠે અંગથી હામ.
કંઠે પાપી શું વળગી માન,	છોડતાં નહીં છુટે કાન;
મૂકમૂક કેશવ તુજ દાસ,	વળી નવ આવું તારે પાસ.
સમ્યક મુને વિમાસીત મૂળ,	પેટ ઉલાંસી ઉપાયું શૂળ;
મૂકમૂક કહેતાં તું તાત,	સોશી લોધી સાતે ધાત.

આવી મરણ પામી હું નાર,	ચૂકી છું ઘર તણી વૃતહાર;
અન્તઃકરણ આરોગે નાથ,	જે વૈકુન્ઠ ભોગવતા હાથ.
મરતાં કીધો ચોટો દેહ,	ખાળક ધાવે શામળ એહ;
તેહ પર સોહે શ્રી શ્યામ,	જાણે ગિરિ મસ્તકે શિવ ધામ.

દુહો.

મરતાં હરિનાં પિશાચીને દર્શન શાલિત્રામ,
તેહ પૂતના નિચે ઉપર મુતિવંતા શ્યામ.

ચોપાઇ

વેગી આવ્યા સર્વ ગોવાળ,	ઉંચા ચડી ઉતારતા ખાળ;
ગોકુળ વરયો જય જયકાર,	ગાએ ગોપી મંગળો ચાર.
માંહોમાંહી કરે સંવાદ,	એક ભણે અંબીકા પ્રસાદ;
એક ભણે માતાનાં ભાગ્ય,	નંદરાય તણે ધર્મ સુભાગ્ય.
એક ભણે ચાલી ગઇ ઘાત,	ખાળક ખાંધવો રક્ષાવાત;
આપણને રીઝ્યા જગનાથ,	અંતરે દીધો આડો હાથ.
મર્ણ પડેલી પૂતના જેહ,	કટકા કરતા ખાળે તેહ;
પરિમલથી ઉવેખ્યું ચામૈર,	તેના સુગંધે સોહ્યું શહેર.

દુહો.

પરમ અનંત ઉદાર એ પાત્ર કુપાત્ર પરણે સહી,
પાપ કરંતી દુષ્ટ નકે ગામી પૂતના કહી;
ભૂધર ભક્તો કાજ એ કુળ ક્રિયા જોતા નહીં,
લંકા કેડે રાજ તે રાક્ષસ રાણી દે મહી.
કરતા સેવક કાજ સમર્થ સ્વામી અચુદ્ધ કર;
સ્થિર સ્થાપ્યો પ્રેલ્હાદ ભણવા શ્રી પ્રહ્લા હરિહર.

ચોપાઇ.

ધન એ સુભાગી પૂતના નાર,
 ટળ્યા સંસારના સર્વે દોષ,
 સમરથ સ્વામી શ્રી ભગવાન,
 કાળકૂટ વિષ પાતાં જોડ,
 ભક્ત વત્સળ કેશવ એ કૃપાળ,
 સંકટ ટાળતા સેવક ધ્યાન,
 હર્શન આતમ પ્રીય ભગવાન,
 સહિત સખા પુરુષોત્તમ પ્રાણ,
 શ્રી પતિ સંતો સદા દાતાર,
 ત્રાતા બ્રાતા સાક્ષી શ્યામ,
 અનંત વિભુશ્રી એહ ઉદાર,
 મન જીવ જોતાં સમ્યક સાખ,
 યોની શું કષ્ટ વિલોગે લોગ,
 નારાયણ ચરણે ચિત્તધાર,
 ગુણ ગોવિંદ તણા એ અપાર,
 ભીમ ભણે એ સમ્યકે સાર,

ભય યમ દૂતના ટળતા પાર;
 વેરે વાધી પામી મોક્ષ.
 વેરીને આપે નિજ સ્થાન;
 પદ્મમાતાનાં પામી તેહ.
 સાચે મન સેવે ગોપાળ;
 અવિચળ પદ આપે ભગવાન.
 માયા મોહ હરતા અજ્ઞાન;
 ધાતા માતા પરમ સુબાળ.
 દીન અનાથ તણા આધાર;
 દુસ્તર ભવ સાગરનાં કામ.
 તેહથી પ્રીતિ કરે અપાર;
 હરિ સમોવડ કોઈ નવ વાખ.
 લાધે જનમ માનવી યોગ;
 તેહ અનંત ના પામે પાર.
 ગર્ભવાસ નહી આવે સાર;
 વધ પૂતના કળા અગીઆર.

દશમ સ્કંધ

કળા અગીઆરમી.

સપૂર્ણ.

કેદયાણુમ.

શ્રો

ૐ

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત.

દશમ સ્કંધ.

કલા વારમી.

પ્રારંભ.

હોહો.

બાળ ચરિત્ર ગોવિંદ તણાં બાણે નહીં વિચાર;
તદપિ બુદ્ધિ થકી કરી કહીશ થોડેથી સાર.

ચોપાઇ.

ઝોળી માંહે સુવાડયું બાળ,	સુતે બાળકે કીધી આળ;
પાદ પ્રહાર સકટ ભંગ થાય,	તૃણાવર્ત તણે મોત મપાય.
ગુરૂશ્રી ગર્ગાચાર્ય આવેલ,	બાળકે બન્ને બોલાવેલ;
નામ વિધાન કહાવે તેહ,	બળિષ્ઠ બંધુ શ્રીરામકૃષ્ણ જેહ.
આળ પંપાળે માટી ખાય,	વદન ઉઘાડી જોતાં માય;
દર્શને ત્રણ ભૂવન મુખવાસ,	માત યશોદા મોહ શુ પાસ.
નાનાં બાળક સાથે ગેલ,	વાત કરે મનથી રંગ રેલ;
લોક તણાં મુખડાં લઈ બાય,	મકંટ ઘૂત માંબણે ચોપાય.

મહિ વલોવે યશોદા માત,
 ગોળી ફેડી મહિ ઢાળાય,
 માત દામણું લાવે ગાય,
 શ્યામ શ્રી નહીં બાંધ્યા બાય,
 ખેદ યશોદાને અપમાન,
 માત તણી અનુકંપા ધ્યાન,
 કેશવ હળવે રડતા બાય,
 ભવનાં બંધન છોડતાં જેહ,
 તરૂંવર બહુ વનમાં સોહાય,
 લીલાં નાખ્યાં મોડી જેહ,
 માતા પાસે બંધાઈ આપ,
 સ્થાવર ચોનિ શું પામ્યા એવ,
 મુનિવર નારદ કેરો શાપ,
 હેતા તેને અવિચળ ઠામ,
 વળી તું પવિત્ર પરાક્રમ પેખ,
 ભેઈ અઘાસુર કર્મ આચાર,
 બહુ ગોપાળ સંગાથે ગાય,
 પ્રદ્ધા આવ્યા કપટના કામ,
 તતક્ષણુ નવાં નિપાવ્યાં તેહ,
 પ્રદ્ધા આવતા વરસે એક,
 દેખી શ્રીકૃષ્ણ વિભુનાં કામ,
 વિરમય પામીને પ્રદ્ધા બાય,

શ્યામ લગાવે ગોળી લાત;
 બાણે પૂર નદી ન સમાય.
 બાંધવા બાળકને લંભાય;
 બંધન માતને મોટાં થાય.
 બંધાતો નથી કેમ તું કાન;
 આપો આપ બંધાયા કાન.
 ચોંદ લોક ભાવે છોડાય;
 બાંડણીએ બંધાયા તેહ.
 માંહે ચાલ્યા શામળ બાય;
 સ્તવે સૌ રૂપે માનુષ તેહ.
 સેવક ના ટાળે ત્રય તાપ;
 બાંધ્યાં બંધન છોડતા દેવ.
 કેશવ પ્રસન્ન છોડતા પાપ;
 હરિ પામ્યા દામોદર નામ.
 કીધો વધ બક અસુર વિવેક;
 ઉતારતા તે ગરવ અપાર.
 ચારવાને વૃંદાવન બાથ;
 વછ ગોવાળા હરે તમામ.
 ગૌ ગોપી મન અધિકા સ્નેહ;
 ભેવા પાછા આવ્યા છેક.
 હરિ વિભુ વ્યાપે ઠામો ઠામ;
 વિનવેને કર ભેડે પાથ.

ડહો

ઉદર માંહ બાળક વસે પીડા કરે અઘાત,
 માતા મન આણે નહીં તેહ તણા અપરાધ;

બ્રહ્માંડ કેટી વ્યાપી રહું શું તારે મહિમાય;
અજ એક માંડે વસેલ ઘોષ હાથ મુજ કાય,
તું આત્મા આતમ પણે જણે નહીં કે જેહ;
પ્રપંચી પંચ ભૂત માટે પ્રકટતા કારણ તેહ.

ચોપાધ.

મુક્તિ પંથ કેરાં એ સોપાન,
શાળે કુશકા ખાંડણુ કાર,
રહે તમપદ પદલવ અનુસાર,
બ્રહ્મા હરિને કરતા પ્રણામ,
મોટો દાનવ ધેનુક નામ,
મુસ્તકે મૂકતા બન્ને પાગ,
નંદ છોડાવે ગોવિંદ નાથ,
પીતા દવને રાખી ગાય,
અંસી વગાડે ગોવિંદ શ્યામ,
મધુરા શબ્દે ગાતા ગીત,
ગોપી મન રળીઆતજ થાય,
વાંચના વર શ્રી વિશ્વાવાસ,
વચ્ચે હરી લીધાં ગોપાળ,
દીધાં બ્રહ્મ ગોપી વરદાન,
બ્રાહ્મણુ યાગ કરે સુબદાઈ,
જાણુતા ધર્મ તમો મુનિદેવ,
દીક્ષિત અજ્ઞથી દોષ ન થાય,
નવ બોલે વૃત ધારી મૌન,
તેહ તણી નારી છે જેહ,
આણુતાં અજ્ઞ કરતાં સંવાદ,

તારી ભક્તિ તજવાં અભિમાન;
આધિ વ્યાધિ ઉપાધિની હાર.
તે ભવસાગરમાં તરનાર;
દીધું આયસ પહોચ્યા ઠામ.
શ્રી બળદેવ જીત્યા સંગ્રામ;
કૃષ્ણે દમીઓ કાળી નાગ.
અજગરને દેતા પદ સાથ;
રીતુ-પરણુ કેરો મહિમાય;
ગૌ ચારે જ્યાં ગોકુળ ગામ.
વૃત્ત કાલ્યા-યનમાં ચિત્ત પ્રીત;
પૂજન કરે અંબીકા માય.
કરતા શ્રીકૃષ્ણ ઉપર શું હાસ;
ને પાછાં આપ્યાં તતકાળ.
પૂરિશ કામ કહું ભગવાન;
ગોવાળા મોકલી રક્ષાય.
રામ કૃષ્ણ માગે ત્યાં સ્વમેવ;
જાણુ એ યજ્ઞ પુરૂષ મહિમાય.
ઉત્તર અજ્ઞ ન આપે ધ્યાન.
અંતરયાત્રી પ્રેરતા તેહ;
પામી કૃષ્ણ તણાએ પ્રસાદ

ગિરિ ગોવરધન ઉત્સવ થાય,
 સુશળધાર મોકલતા મેઘ,
 વરસે દેખી તે ગભરાય,
 ગોપ ગોલણી રાખી ગાય,
 દીઠાં કૃષ્ણ તણાં વળી કામ,
 માનુષ નહીં પ્રત્યક્ષ એ દેવ,
 આય દેવો આવ્યા અનેક,
 છોડતા નંદ વણ્ણુથી પાસ,
 કીડાશું વૃંદાવન મોઝાર,
 નિર્મળ થાય પૂનમની રાત,
 કેશવ થાય ત્યાં અંતર ધ્યાન,
 ઓળંભા શું ગોપી શ્રીશ્યામ,
 આનંદ એક અલિનવો આજ,
 વાંસ વગાડી કૃષ્ણ મોરાર,
 વળી વૃંદાવન ગોપી નાચ,
 નારદ મધુર સ્વરે આલાપ,
 સુંદરી નવ યૌવન તનકામ,
 ફરતાં વૃંદો વનિતા અપાર,
 બીમ ભણે અંતર અભિલાષ,
 કીડા કરતા અદૃશ્ય શ્યામ,
 ભેતી ભેતી હીંડે નાર,
 વેદના શોક મોહ અપાર,
 કાન્દક મનડું કાંદરી લીધું,
 કૃષ્ણ વિના ઘણો બ્યાકુળ અથ,

ધંદ્રિ મનમાં કોધે ભરાય;
 ગોકુળ ગાય પલાળે વેગ.
 ત્યાં તોળે ગોવરધન રાય;
 સુરપતિ આવી લાગ્યા પાય.
 ગોપ ભણે અમો બાણું હામ;
 કરતા વિસ્મિત શ્રીકૃષ્ણ એવ.
 ગોવિંદને કીધા અભિષેક;
 આનંદમાં ગોકુળ ચોપાસ.
 ગોપીથી કરતા મોરાર;
 સોળ કળાએ શશિ સુખ શાત.
 ભાવીક ભક્ત વત્સળ ભગવાન;
 વળી રમેનાના—વિધ નામ.
 વૃંદાવનમાં રાસનો સાજ;
 નાચે નારી છંદ મોઝાર.
 ગોપી નાચે રાચે નાથ;
 ગાએ હરિ વિલાસથી આપ.
 રંગે ભરેલા રાસે શ્યામ;
 મધ્યે શામળવરણ મોરાર.
 ધન ધન ગોપી પૂરે આશ;
 ગોપી વિરહ થાય બે બાન.
 રોતી રોતી વન મોઝાર;
 વૃક્ષ કને શુદ્ધિ પૂછતાં સાર.
 ધુર્તપણે લક્ષણ કેઈ કીધું;
 શરીર શુદ્ધિ હરતાં હો નાથ.

તાલા વેદી જીવન નાથ,
 કેળ તણી પેર ધ્રુજ દેહ,
 મનથી કીધો એહ વિચાર,
 ધુન ગોપી ગીતોથી શ્યામ,
 ગોપીને ઉપન્યુ રળીઆત,
 માધવના અંતર થકી નાર,
 વનમાં રમતા કીડા રાસ,
 લીલા યશોદા નંદ સોહાય,
 નંદ કુવર રંગથી રમેઠામ,
 નંદ નંદન તણાંય હીર ચીર,
 સુવર્ણ માણિક મોતી હાર,
 વીણા વાદ્ય મૃદંગ રસતાલ,
 વનજળ કીડા નૃત્યે નચાય,
 નંદ કુંવરમાં લક્ષ્મી આશ,
 ભીમ ભણે સ્વામી શ્રીનાથ,
 ગૃહીઆ કૃષ્ણ છોડાવે અનાથ,
 અહોનિશ ભક્તિ પ્રસન્ન ભગવાન,
 શંખચક્ર જે દાનવ બળવાન,
 વેગે શિર છેદીને ન્યાય,
 કહેતા નારદ ઠંસ રિપુ એહ,
 વચન સુણી કારાગ્રહ એવ,
 શું ગોપીમન યુગલ ગીત,
 અહનિશધ્યાયે શ્રી ભગવાન,
 વ્યોમા સુર જે પાપી આપ,

ભવ તારણ ધ્યો કુળતાં હાથ;
 લજ્જા વિરહથી વિસરી તેહ.
 અંતર યામી એ સર્વા ધાર;
 પત્યક્ષ થાય પરમ શ્રીશ્યામ.
 રાસ થાય પૂરણ સુખ શાત;
 અંગના અંતર શું હરી પાર.
 એશું આનંદ ભરી ઉદલાસ;
 એકી વૃંદા વનમાં ગવાય.
 ભણવાં વૃંદાવન રૂડાં ધામ;
 ચુંદડી ખેંચે ગોપી શીર.
 ભૂષણો વિભૂષિત પુલહાર;
 ધુન ગભવતાં વૃજનાં બાળ.
 મધુર ગીત આલાપો થાય;
 ધન્ય ગોળણી નાર આભાસ.
 ભવ સાગરે ભીડવા બાથ;
 ભક્ત વત્સલ શું એ દીનાનાથ.
 વિદ્યાધર આપતા પદ સ્થાન;
 કરે કૃષ્ણ અન્ત અપમાન.
 રત્નો અમુલખાં હરતા ન્યાંય,
 રામ કૃષ્ણ અવતરીયા જેહ.
 કલત્ર સહિત રાખ્યા વસુદેવ;
 ગાએ ગોવિંદ ભક્તિની રીત.
 અધક્ષણ એક નમૂકે નામ;
 કેશી વૃજને દે પરિતાપ.

કૃષ્ણે કીધો તેનો સંહાર, | કંસના મનમાં શોક અપાર;
વિદ્ધ કરવા કંસ પ્રમાણ, | મોકલતા નિજ સેવક બાણ.
વૃષભાસુર અતુલ બળહામ, | કૃષ્ણે વધ કીધો તે સકામ;

દુહો.

કહેતો કંસ અકૂરને સુણો અમારી વાત,
રામ કૃષ્ણ રિપુ માહરા વેગે આણવા તાત;
ગોકુળ નંદ ગોપ વસે દહીં દુધ ધૃતમાં ભાગ,
કહેજો કંસેમાંડીઓ નગર મથુરાં યાગ,

ચોપાઈ.

અકુર ગોકુળ લણી પ્રયાણ,
ધન ધન આ મારો અવતાર,
મન હરખીત ગોકુળ અકૂર,
નંદાદિક ગોપને હરિ રામ,
રાયના કહેતા આદેશ,
કહેતા નંદ ગોકુળ શું ગાય,
તેવે સમ્યક આપીશ એમ,
કહે જાવું શ્રીગોવિંદ શ્યામ,
નાના વિધ લીધા ઉપહાર,
દેખી કૃષ્ણ તણાં એ પ્રયાણ,
હરવા વળી આવ્યા અકૂર,
દુષ્ટો તણો જોયો મહિમાય,
હે હે દેવ અદેવત એહ,
કાયા જીવે કાંવણ પ્રાણ,
કૃષ્ણ અમારો શું આત્મા રામ,

દીઠાં પગલાં પુરૂષ પુરાણ;
મન દેખું એ દેવ મોરાર.
આવે જ્યાં આથમતે સૂર;
મળતા સ્વાગત કરી પ્રણામ.
વેગે તેડ્યા ત્યાં દેવેશ;
મણિ માણિક માગે જે ગાય.
રામકૃષ્ણ આવે નહીં તેમ;
નંદ પ્રબોધે આત્મા રામ.
રથ જોડ્યુ શ્રી દેવ ગોરાર;
ગોપી બણે અમારા પ્રાણ.
નામે અસત્ય કહે એ કૂર;
આંખો અમારી લેઈ જાય.
શ્રીકૃષ્ણ વિના શું ધરશે દેહ;
નેત્ર વૃથા દર્શન વિણબાણ.
દુરાત્મા શું હરી જાય શ્યામ;

ગોપી કરતી અસહ્ય વિલાપ;
 ગદગદ કંઠે કાંપતી કાય,
 સૂકે મુખ નયણે જળ ધાર,
 આશ્વાસન દે કૃષ્ણ મોરાર,
 અકૂર યમુનાં કરતા સ્નાન,
 ને દેખે રથ બેઠા તેહ,
 વિસ્મય પામ્યા મનમાં અપાર,
 મોંઘો પુરુષોત્તમ મહિમાય,
 અકૂર માગે એ વરદાન,
 શ્રેષ્ઠ જે હરિ પદ પંકજ રેણું,
 કાકા તમો મનોરથ જેહ,
 અકુર આવ્યા નથ મોઝાર,
 રામકૃષ્ણ રથે બેઠા દેવ,
 નગર દ્વારે રહ્યા દેવેશ,
 ગોપ સહિત સોદ્ધા ગોપાળ,
 મુનિવર મુરનરો પત્રગ લોક,
 મારગ મળતા પરિચય જેહ,
 રજક કહે વનચર ગોવાળ,
 કૃષ્ણે તેવી વાણી વિચાર,
 ખૂચટ મારે શિર પડે વાર,
 બોળે પડે હુટે સંધાત,
 વસ્ત્ર હરતા ઢરણ ગાપાળ,
 સુદામા વનમાળી સુતામ,
 માગતો ભકિત ઘણી ભગવાન,

અકૂરજીને દે બહુ શાપ.
 તનને પાલવ પલળે બંધ;
 કૃષ્ણ સ્વામી રથ આડી હાર.
 ગોપી સહ તે મથુરાં દ્વાર;
 દેખતા વિષ્ણુ જળે ભગવાન.
 વળી દેખે યમુનાં શુ જેહ
 ભકતવત્સલ સેવક કીરતાર.
 સ્તવન કરેને લાગે પાય;
 મારે ઘેર આવો ભગવાન.
 જીવકુળ પાવન થાય તેનું;
 કૃષ્ણ લણેલા પૂરિશ તેહ.
 વાતો પહોચી રાજ્યદાર;
 વેગે મથુરાં આવ્યા એવ.
 પ્રભાતે એ કરતા પ્રવેશ;
 દેવ સંગાથે ઈંદ્રનૃપાળ.
 કૌતુક જોવા આવ્યા થોક;
 માગ્યાં વસ્ત્ર સૌ આગ્યાં તેહ.
 નહીં ઓળખે તું ભૂપાળ;
 દીધી શિખામણ કંઈ અપાર.
 પડે જેમ વૃક્ષતણું ફળ સાર;
 અજ્ઞયાની જેમ ઘર વાત.
 સઘળા કીધા ઝાકે ઝમાળ;
 માળા આપી કરે પ્રજ્ઞામ.
 તેને દીધાં મન વરદાન;

કુળજી હાથે કચોળું જેહ,
 પૂજતી રામકૃષ્ણ નિજ ભૂપ,
 સર્વે જગ્યા દેખાડ્યા લાગ,
 ધનુષ્ય શાળા કંસ તણી જેહ,
 મહા ધનુષ્ય પૂજાએ જેહ,
 ભાગ્યું જ્યાં શબ્દ ગયો આકાશ,
 આવતા પડનાં રાત્રિ ઠામ,
 દેખતો કંસ સ્વપ્નો મોઝાર,
 જ્વાન શિયાળને ખર ઉંટ સાથ,
 વેગે ચાલે એ સહુ વાર,
 નમ્રથી તેલ ખરડતા દેહ,
 શિર છે દે જાગ્યો ભયભીત,

ભરીઆં ખાવન ચંદન તેહ-
 રૂપ સુંદર તે કીધાં અનૂપ,
 જાણે ડોકર ઘરમાં વાઘ.
 પેઠા ધણી ત્રિભોવન તેહ;
 ડાખે હાથે લેતા તેહ.
 મથુરા માંહે પડતો ત્રાસ;
 સાથ સરવનંદ કૃષ્ણને રામ.
 કાળાં વસ્ત્રો પહેરી નાર;
 કાતી કાઢી ખપરોં હાથ.
 ગર્દભ તણે થાએ જે સ્વાર;
 દિશા દક્ષિણે ચલાવે તેહ.
 પ્રાત હવો ત્યાં શુંભાગ્ય રીત.

દુહો.

કંસે મદલ તેડાવીઆ જે મુષ્ટિક મલ ચાણુર,
 મલલો અખાડે રામકૃષ્ણ મરડી કરજો ચૂર;
 તતક્ષણ રંગ ભૂમિ ચડ્યા જ્યાં આયસ દીધું રાય,
 મદલ વાયક ખાંકડી ત્યાં ટોડા ખાંધી પાય.
 મુષ્ટિક મલ ચાણુરજે મદલ અખાડે મોડીઆ,
 સોદા શ્રીપતિ સુર જ્યાં રંગ ભૂમિમાં ત્રોડીઆ;
 કંસ કરતો કંઈ રોષ મનમાંહી માધવ તહીં,
 જડેલ અળકતું કાંસુ સોને એ સોહં નહીં.
 કંસ પહોચ્યો કાળ કમોં ઠલહ કેશવ શું કરે,
 સિંહ સામે એ શિયાળ પુરુષારથ શું આરે.

ચોપાઇ.

બાલે કંસએ બાંધવ બેહ,	રામકૃષ્ણ રિપુ મારવા તેહ;
દોહથી બાંધુ નંદના પાય,	વેગે ગોકુળ છુટ્યું ગાય.
વચન સુણી કોપ્યા દેવેશ,	કચડી દાંતો સાક્ષા કેશ;
હોકો નાખ્યો ઉપરે શ્યામ,	તેની કાયા ચુર્ણ તમામ.
ભાઈ જે સાઠ કંસના જેહ,	યુદ્ધ કરવાને આવ્યા તેહ;
હવા હરખીત પુરૂષ પુરાણ.	કાઠી લીધા તેના પ્રાણ.
માતપિતા છોડાવ્યા પાસ,	કુસુમ વૃષ્ટિ વરસે આકાશ;
દેવ સહિત આવ્યા દેવેન્દ્ર,	પ્રણમ્યા પાય ઘણા જગદંદ્ર.
સર્વ સેવકનાં સાધ્યાં કાજ,	ઉગ્રસેનને દેતા રાજ;
એવે નંદ ગોકુળ મોઝાર,	મથુરાં નગર વસ્યા મોરાર.
લીમ ભણતે કથા સુખસાર,	રૂપક આઠ શું એશીવીચાર;
બોલતાં કંસનો વધ વિસ્તાર,	પાયા ત્રણ કળાગણો બાર.

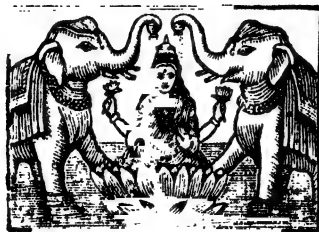
વારમી કળા

સંપૂર્ણ.

શ્રીકૃષ્ણાર્પણસ્તુ.

કલ્યાણમ.

શ્રી

यत्राधिकृत्य गायत्री वर्ण्यते धर्मविस्तरः ॥
वृत्रासुर वधोपेतं तद्भागवतमिष्यते ॥ १ ॥

ૐ

શ્રીમદ્ સંગીત માગવત સંક્ષિપ્ત.

દશમ સ્કંધ.

કઠા તેરમી.

પ્રારંભ.

હોહો.

હવે ચારત્ર ગોવિંદ તણાં મથુરાં કીધાં જેહ;
અધ્યાય સાત તણી કથા સરવ ખોલીશ તેહ.

ચોપાદ.

ખાંધવ બે વિભુ કેશવરામ,	પુરી અવંતી જે ઉત્તમ ઠામ;
ગયા વિદ્યાથે કૃષ્ણ ને રામ,	ત્રિજા મિત્ર સુહાંમાએ નામ.
રાત્રિ દિવસે એકી શુદ્ધ શાન,	દેહતણાં સુખ દુઃખનાં માન;
ભણવા આદ્યા ગુરૂ નિશાળ,	આદ વિદ્યા હન ચોસઠ કાળ.
કરતાં પાઠ ન લાગે વાર,	જાણતા આગળ બહુ અપાર;
સરવે વિદ્યા મહા ગુણ જાણ,	દક્ષણા યાચે પુત્રના પ્રાણ.
આજ્ઞા ગુરૂશ્રી કૃષ્ણ બળરામ,	સમુદ્ર યાચે આજ્ઞા કામ;
શંખ લેઈ વિભુ શ્રી જળબહાર,	આપતા યમ પુરી મોઝાર.
લાવી આખો ગુરૂનો ખાળ,	વિભુશ્રી કૃષ્ણ પાપીના કાળ;

વૃજ ગોકુળમાં શોક અપાર,	ઉદ્ધવનો ટાળ્યો અવિકાર.
યશોદા નહે ગોપી સાથ,	અશ્વત્થા તત્ત્વવિચારો ગાથ;
આપે વર કુબળને કામ,	અકૂર બાળ્યે કૌરવ ગામ.
બ્યાં કૌરવપતિ વાદ અસાર,	અકૂર આવ્યા મથુરાં દ્વાર;

શ્રી ભગવાનુવાચ અથ બ્રહ્મગીતા ઉપદેશ.

ભવતીનાં વિયોગોમે નહિ સર્વાત્મના વ્કચિત્ ।

યથા ભૂતાનિ ભૂતેષુ સંવાચ્ચર્ગ્નિ જલં મહી ॥ ૧

તથાહંચ મનઃ પ્રાણ ભૂતેન્દ્રિય ગુણાત્મના ।

આત્મન્યે વાત્મનાત્માનં સુજેહંસ્યનુ પાલયે ॥ ૨

આત્મમાયાનું ભાવેત ભૂતેન્દ્રિય ગુણાત્મના ॥ ૩

અત્મજ્ઞાનમયઃ શુદ્ધો વ્યતિરેક્તો ગુણાન્વય ।

સુષુપ્તિ સ્વપ્ના જાગ્રદ્ધિર્માયાવૃત્તિ મિરીયતે ॥ ૪

યેનેન્દ્રિયાર્થા ન્ધ્યાયેત મૃષા સ્વપ્ન વદુ સ્થિતઃ ।

તન્નિ રૂંધ્યાદિં દ્રિયાણિ વિનિદ્રઃ પત્યપચ્યત ॥ ૫

એત દંતઃ સમામ્નાયો યોગ સાચ્યં મનીષિણાં ।

ત્યાગ સ્ત્રાવ્યઃ સત્યં સમુદ્રાંત્વા ઇવાપગાઃ ॥ ૬

શ્રીમ. ભા. દ. અ. ૪૬ શ્લો. ૨૯ થી. ૩૪

અર્થ.

જેમ આકાશ વાયુ અગ્નિ જળ અને પૃથ્વી એ પાંચ મહા ભૂતોનો વિયોગ પ્રાણીને નથીજ થતો તેમ હું પણ સર્વ નો આત્મા હોવાથી મારો વિયોગ કોઈને પણ થતોજ નથી. એ રીતેજ મન પ્રાણ મહાભૂતો અને ઇંદ્રિયો વગેરે ગુણોરૂપે થઈને હું પોતેજ પોતા વિષે પોતા વડે અને પોતેજ મહાભૂતો અને ઇંદ્રિયો-આદિના; સ્વભાવ વાળી માયા શક્તિના પ્રભાવથી સર-જીવું પાલન કરું છું; અને નાશ પણ કરું છું. છતાં એ માયાવી વૃત્તિઓ જાત્રત સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ વડે, જાણવામાં આવતો જ્ઞાનમય આત્માનો શુદ્ધ અને એ ગુણોના અન્વય થકી રહિતજ છે. સ્વપ્નની પેઠે ઉભા થયેલા ખોટા, મન અને ઇંદ્રિયાદિક સુદ્ધાં એવું ધ્યાન કરવાથી રોટનારો પુરૂષ નિદ્રા રહિત થઈ મારા આત્મસ્વરૂપને જાણે છે. વેદ આદિ સર્વ શાસ્ત્રો અષ્ટાંગ યોગ સાંખ્યનો વિવેક સંન્યાસ લેવારૂપ ત્યાગ સ્વધર્માચરણરૂપ તપ ઇંદ્રિયાદિકને વશ રાખવા દમ અને સત્ય એ સર્વનું કૃણ. તમામ નદીઓનું જળ સમુદ્રમાં આવે તે પેઠે મન ઇંદ્રિયાદિકને-રોકવાનું થઈને આત્મસ્વરૂપને ઓળખવું એટલુંજ.

કહો.

કૃષ્ણ કહે ઉદ્ધવ થકી વેગે ગોકુળ જાઓ,
સંદેશો કહો અમ તણે નંદ યશોદા માય;
ઉદ્ધવ ગોકુળ આહીયા વેગે વાંચું તેહ,
કથા કહી સંતોષતા સૌનંદ યસોદા નેહ.
રથ ઉદ્ધવ વળયો દેખતાં નંદતણા ગૃહદ્વાર,
ઓળંભાળ દે અતિ ઘણા ગોકુળ કેરી નાર;

પહેલાં કૃષ્ણ ગોવાળ પણ જગ પાળે શું ભૂપ,
લક્ષ્મી લક્ષ્મી મુક્તિ પામશે શ્રીકૃષ્ણ ગોવિંદ અનૂપ.

ચોપાઘ.

આગળ રૂપ શ્રી કૃષ્ણ ગોવાળ,	હવે લણે મથુરાં ભૂપાળ;
જે કો ગણશે મને અસાર,	નિરશુણ નિરલજ એ નરનાર.
ઓળંભા ઉદ્ધવને અપાર,	શ્રી કૃષ્ણ વિરહ શું પારાવાર;
કપટ રૂપે એ માનુષ વેશ,	વલ-લલકો એને નહીં દ્વેષ.
રક્ષવા કારણ લઈ અવતાર,	ઉતારવા અવનીનો ભાર;
માયાવી મન હરિ મોરાર,	મોહી નગર તણી જ્યાં નાર.
જંને ઘર ત્રિભુવનમાં રાજ,	તેને ગોપી સમો શું સાજ;
કુળ ક્રિયા વણ મૂઢ પીડાય,	ગૂઢ લીલા શું ગોથાં ખાય.
અહનિશ પીડાય પ્રેમ પાસ,	ચિત્ત અમાત્રાં હરી ચોપાસ;
કુમકુમ ચંદન અંકિત ગાત્ર,	વૃંદાવને રમતાં મધ્ય રાત્ર.
લીલા શું કૃષ્ણ હે કૃષ્ણ વિલાસ,	શરણાંગત વત્સલ શ્રી નિવાસ;
તાપો નિવારણ સ્વયં પ્રકાશ,	શેક કરો સ્વામી શ્રી નાશ.
દેસવ પુરૂષોત્તમ જગનાથ,	ભવનિધિ દુખતાં આપે હાથ;
અંતર યામી તું સર્વ શાન્ત,	ઉવેખે કંઠુણા નિધિ શું કાન્ત.
ગોપી વિરહાતુર જ્યાં હોય,	સંદેશા શ્રી સ્યામના સ્હોય;
બ્રહ્મ ગીતા ઉદ્ધવથી ભાન,	ઉત્તમ તેની વાણી ધ્યાન.
ધન ધન ગોપીના અવતાર,	કૃષ્ણ કથા રસના જે વિચાર;
કયાં વ્યભિચાર દુષ્ટ ધન જેમ,	પુરૂષ અનાદિ શું શ્રીહરિ નેમ.
જન ધન વિષ્ણુ મુખે મને કાન,	મોટાં કુળ તેને શુભ માન;
હરિહર બ્રહ્મા શું કરે વિચાર,	ધર્મ ધૂનીમાં લાલે પાર.
ગોપીને દીધો ઉપદેશ,	હૃદયે અંતરયામી હમેશ;
ઉદ્ધવ વળતા કરી પ્રણામ,	આવી મળતા કેશવરામ.

એક વાર સ્વામી ગોપાળ, | કુળજા ઘેર જાય ભૂપાળ;
 વિભુને દેતી અતિશય માન, | અકૂર ઘર ચાલ્યા ભગવાન.
 પુર્વાર્ધ દશમનો છેલો.

શંસ રામકૃષ્ણાભ્યાં ધૃતરાષ્ટ્ર વિવેષ્ટિનં ॥

પાંડવાન્ પ્રતિકૌર વ્યયદર્થ્ય પ્રેષિતઃ સ્વયં ॥ ? ॥ (૩૧)

દુહા.

ભક્તિ ભાવે સંતોષીયા કીધો હરખ પસાય,
 અકૂર વેગે મોકલ્યા જીહાં યુધિષ્ઠિર રાય;
 કંશની સ્ત્રી ત્રીવીધના થઇને પોતાના પોતા

જરાસંઘને ઘેર ગઈ.

અસ્તિઃ પ્રાપ્તિશ્ચ કંસસ્ય મહિષ્યૌ ભરતવર્ષભ ॥

મૃતેભત્તેરિદુઃસ્વાર્તે ર્ઐયતુઃ સ્મપિંગુહાન્ ॥ ? ॥

કંસ તણું વધ સાંભળી વળી જરાસંઘ ભૂપાળ,
 જળ લેઇને આવીઆ ક્રોધ ભર્યા તતકાળ.
 વેર જમાઈ હૃદય ધરી અસુર તણે મન રીસ,
 વીંટે નગર રક્ષા હણી જ્યાં શોધે જુગદીશ;
 નાશ જળ તેનું કરે ત્યાં તતક્ષણ શ્રી ગોવિંદ,
 તુરે ના રહે આવતું જ્યાં યુદ્ધ કરવા મતિમંદ;
 વાર સત્તર પેરે જીત્યો હરિ તે શું જરાસંઘ,
 હરિ મહિમા જાણે નહીં યથા રૂપ પરમાનંદ.

ચોપાઇ.

ખોદું શાન દેખે રાજેન્દ્ર, | કાળ ગરવી પાપી શું કેન્દ્ર;
 વેગે વીંટી મથુરાં પૂર, | મધ પાછળ મધમાખી સૂર.

તે દેખીને શ્રી ગોપાળ,	આયુદ્ધ સરખ મૂક્યાં તતકાળ;
નાઠા જાએ શામળ કાન,	શુદ્ધમાં પેસતાં ભગવાન.
જાય શુદ્ધમાં શામળ વાન,	તતક્ષણ થાય ત્યાં અંતર ધ્યાન;
પુરૂષ જગાડ્યો સુતો શોચ,	ક્રોધ કરીને બોલ્યો બોજ.
કાળ યવન કરે જ્યાં ભસ્મીત,	પ્રત્યક્ષ દેવ થઈ અનંત જ્યોત;
દેખી રૂપ ઘણું ગોવિંદ નાથ,	મન ભેડી સ્તવે મુચુકંદ હાથ.
તારી માયા મોહ્યા જાણ,	ધન મિત્ર પુત્ર કારણમાં પ્રાણ;
વાંચે વૃથા પોપરી શાન,	ગૃહ અંધ કૂપ પડે નાદાન.
અનર્થ વિષય અર્થ અભિમાન,	તુજને ભજે નહીં ભગવાન;
તેને કારણ હું પામું ધ્યાન,	હવે ન મૂકું તમારાં નામ.
હરખીત હરિ હીધું વરદાન,	મારું પામીશ તું સૌ વિજ્ઞાન;
મુચુકંદ વળતાં કરે પ્રણામ,	મથુરાં આવ્યા ગોવિંદ શ્યામ.
કાળ યવન કરે દગ જેહ,	મારે દશ દિશ નાઠાં તેહ;
કોપતો જરાસંધ બળવાન,	કટક લેઈ આવ્યો જ્યાં કાન.

દુહો.

વિશ્વકર્મા બોલાવીઆ શિખ દેખને ગોવિંદ,
 ઉત્તમ નગરી નિપાવશે તતક્ષણ જ્યાંહ સસુદ્ર;
 જાદવ જન મથુરાંતણાં સેવકે સર્વ પરિવાર,
 વેગે વાસ્યા દ્વારિકાં લાગી નવ કંઈ વાર.
 કેશવરામ મહા બળી બાંધવ ભણુવા બેહ,
 જરાસંધ પાછળ પડેલ નાસી આલ્યા તેહ.

ગોપાલ.

પરવત ઉપર ચડીઆ ભાઈ,	જરાસંધે તે હીઠા કોઈ;
વન પ્રજાળતો કરી ઉપાય,	પાછા વળતા માગધરાય.

રામકૃષ્ણ એક લીલા વેશ,	ગિરિ મૂકી ચાલ્યા દેવેશ;
નગર જઈ કાન-કાવતી નામ,	ઘેર ઘેર ઉત્સવ દ્વારા ધામ.
ભીમ ભણે મથુરાં મોઝાર,	કહ્યાં ચરિત્ર કર્યાં મોરાર;
ગાતાં કથા શું દ્વારા નાથ,	તેર કળા પરિપૂરણ સાથ.

इति श्री भागवत.

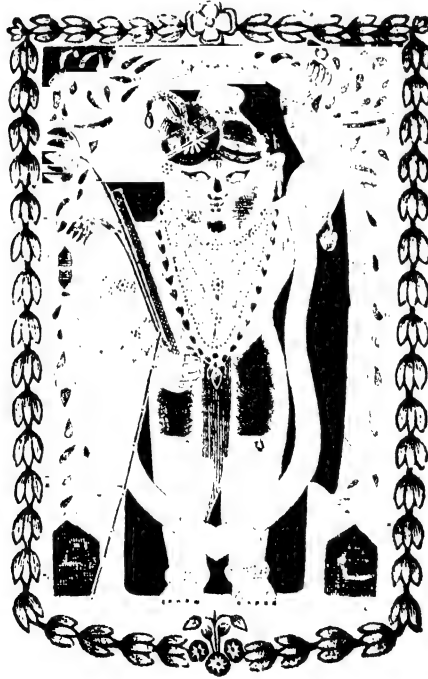
दशम् स्कंध.

तेरमो कळा

संपूर्ण.

કલ્યાણમ.

શ્રીકૃષ્ણાર્પણસ્તુ.

ૐ

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત.

કલા ચૌદમી.

કુહો.

ઉગરતા અધાય છે ગણું એક ઘાટ ચાલીસ,
બોલીસ સંક્ષેપે કરી ગુણસાગર જુગદીશ.

ચોપાદ્ય.

પુરી કનક શું જોવા બહાર,	તેહ પાછળ સાગર પ્રકાર;
છાબ્યાં મણિમંડીત ચહું વાદ,	ધવલ ગૃહો નવ લક્ષે સંવાદ.
શોભે બધજ તોરણ આવાસ,	ઉપર અળકતા કલશ પ્રકાશ;
હીરા મોતી શોભિત રીત,	નવરંગી દ્વાર મંદિર શું ભીંત.
જાળીઆંને શોભે ગોખ,	ગજદંતોથી નિસરણી મોખ;
પોળ દ્વારે પરવાળા થાંભ,	ઘરઘર આંગળે રંભા આંખ.
પારિજાતક કંડૂપ દ્રૂમ આર,	વાડીમાં ગણું નાવે પાર;
પંચ શબ્દે વાજાંત્રના સાદ,	આમર છત્ર નાના વિધ નાદ.
કોટી ઘણું ચાહવ પરિવાર,	વરતે ન્યાય વિવેક વિચાર;
ગજ રથ તુરીને ધન ભંડાર,	નવ રસ રસથી લાલે પાર.
વ્યાધિ જરા ભય વર્જીત શોક,	કોટી ધ્વજ વસતા ત્યાં લોક;
આર પહારથ પામે દ્વાર,	હિંદ્ર મુતે જસવંત બહાર.

હરસિદ્ધ અંબાને સિદ્ધનાથ, વસે ચોસઠ ચંડીકા સાથ;
નિરમળ નદી ગોમતી માત, ભૂમિ વૈકુન્ઠ દ્વારા શું ધામ.
સનકાદિક સેવે દિન રાત્ર, પ્રહ્લાદિક સુર આવતા યાત્ર;
સીમા જેની કરે પ્રવેશ, અડશે નહીં પાપ લલલેશ.

યસ્યશિમાંપ્રવિષ્ટાસ્તુ । ब्रह्महत्यादिः पातिकैः ॥

મુચ્યતે તતક્ષણાદેવ । તાપુરીંકોનશેવ્યતે ॥ ૧ ॥

યત્રભોગોસ્ત્યતો રોગો । યત્ર ભોગો પરંતપઃ ॥

મરણે મંગલંયત્ર । તાંપુરીંકો ન સેવ્યતે ॥ ૨ ॥

વયોદાન લયોનિદ્રા । આજ્ઞા સરીર મહીયતાં ॥

મુચ્યતેઽપરોગાયાં । તાંપુરીંકોન સેવ્યતે ॥ ૩ ॥

ભવદુઃખ સંકટ ટાળતા શ્યામ, નર કવણુ નહીં સેવે નામ;
જગના ભોગ ભણે નિજ રોગ, ભોગ પરમતત્ત્વ આતમ યોગ.
મરણે મંગળ આપતા શ્યામ, નર કવણુ નહીં સેવે નામ;
નિદ્રા નામે ભણે કેા ધ્યાન, કરતા વરૂણ ઉત્તમ દાન.
વિપ્ર વ્યાપાર પ્રહક્ષિણુ શ્રેષ્ઠ, નર કવણુ નહીં સેવે ઇષ્ઠ;
કામ દાતા સહુ કામ ધેન, શ્રેષ્ઠરાય કહે ઉગ્રસેન.
પરણ્યા દેવતી રામ દેવ, રૂકમિણી પતિશ્રી શ્યામ એવઃ
રૂકમિણી હરણુ.

ચોપાણ.

ભણતાં ભીમકસેન નૃપાળ, રૂકમિણીહરણુ શ્રી ચોપાળ;
રૂકમિ ઉવેળે તેને નામ, શિશુપાળ તેડે યુધ્ધે કામ.
રૂકમિણી મન આંખી અપાર, મોકલે દિવ્ય દ્વારા મોઝાર;
પંથે પ્રાક્ષણુ પહોંચી ગાંમ, કહે સંદેશો કૃષ્ણુ શ્રી શ્યામ.

રૂકમિણી હરિ સંદેશે આશ,
 કાળ સગો શિશુપાળ નરેંદ્ર,
 મચ્છ કચ્છ હરિવામન વારાહ,
 સેતુ બાંધતા સિતા કામ,
 વિભુજી પંથશું પ્રીતે વિચાર,
 જળવણુ સુક્રુકમળ તન પાંખ,
 કહ્યું વચન સજી રથ ગોપાળ,
 પાછળ દળ લઈને બળરામ,
 દર્શને સુંદર સુરનર લોક,
 ગજરથ વાહન સજી સંગાથ,
 ધૂપ દીપ નૈવેદ્ય સુસાર,
 ઉમા પૂજન આનંદ અપાર,
 સહુને આભૂષણુ દઈ લેહ,
 દરશન વિશ્વાવાસનાં થાય,

વિસારશે નહીં બંધન પાસ;
 શિયાળ એ નરસિંહ છો ઇંદ્ર.
 પરશુરામ પૃથુવળી નરસિંહ,
 ઉપકારે શું શ્યામ શ્રીરામ.
 વિનવું વેગે નાર ઉદ્ધાર;
 સિંચને વિશ્વાધાર ધ્યોસામ.
 દ્વિજ સહિત ચાલતા તતકાળ;
 ભીમક અર્ધ્ય શું પ્રણમે શ્યામ.
 લાયક તનયા બીજે ફોક;
 અંબાપૂજન સખી સહુ સાથ.
 અનોપમ નાના વિધિ અહાર;
 વર માગું શ્રીદેવ મોરાર.
 નિસરી બાળા હરખ અમેટ;
 હરિ રથ બેસારી તવ જાય.

દુહો.

યાદવ બની ઉતાવળે સુણોરાય શિશુપાળ,
 કન્યા છળ કરી લઈ ગયા બાંધવ રામગોપાળ;
 દેખતાં હરી લઈ ગયો અમૃત ગરૂડ ધ્વજ રાજ,
 ચોરી છુપી આદ્યું ના માનવ લક્ષણુ કાજ.
 કાજ વણસીયું આપણું ત્યાં સજ્જ થયા ભુપાળ,
 લાંબે લાજ શું જગતમાં સરવે હસસે બાળ.

શ્લોક.

કહે જરા સંધ બળ ક્યાં જાય, | વનચર જાત દુષ્ટ કહેવાય;
 આગળ યુદ્ધમાં સત્તર વાર, | કૃષ્ણ પામ્યો એ મુજથી હાર.

સંગ્રામ થાએ ત્રાસે દેવ,
 આયુદ્ધ મૂકે રોષે બાણ,
 મર્ણુ અસુર જરા સંધ ભુપાળ,
 બળવંત રૂકમિઃ ગરવથી બોલ,
 આજ્યો બહેન વારે કાળ,
 દશ અદ્ભોણી સાથમાં એક,
 ધાવ વિદારે શ્રી જગનાથ,
 રૂકમિણી યાચે બંધન છોડ,
 બંધન છોડાવા બળદેવ,
 હરિચરણે વળી શિષ નમાવ,
 પહોચતાં દ્વારા એ વીર,
 મધોમતીનાં ઉત્તમ ધામ,
 સુરનરો કિન્નરો યક્ષ અપાર,
 મુનિવર આશિષે મંગળચાર,
 પીઠ સુર ભૌમાસુર અઘોર,
 પ્રધ્યુમ્ન જનમે શું વિરલો બાળ,
 વધ શંબરાપુર માયા નાર,
 બાળુવંત વીર ધીરો રાય,
 ભવ ભય ભંજન ભેટ સ્વીકાર,
 સત્ય ભામા સુપ્રાજીત તાત,
 લક્ષ્મણા નાગમતી ભદ્રાય,
 ભુમિ તનય નરકાસુર નામ,
 કૃષ્ણે વધ કરી ગણી પ્રમાણ,
 કુંડળ અસુર હરી ગયો જોડ,

રાણા રાય જગતના એવ;
 ગાજે વ્યોમ હાડના ઘાણ.
 જોઈ નાસે વિજય ગોપાળ;
 સાથી પર થઈ રાતો ચોળ.
 મુજથી બળિ વનચર ગોપાળ;
 સંગ્રામ લડતા વીર અનેક.
 પશુ પેરે શું બાંધે અનાથ;
 ક્ષમા કરો વિનવે કરજોડ.
 કેશવ મહિમા ચરણો સેવ;
 ભણે ગણનાથ સ્વામી લ્હાવ.
 નથ વસાવે સાગર તીર;
 લક્ષ રૂકમિણી માધવ નામ.
 ગાંધર્વ નૃત્યે ગીત મોરાર;
 લક્ષ્મી લગન વિધિ કૃષ્ણમોરાર.
 વધબાણાસુર ત્રોડયો તોર;
 હરી ગયો ત્યાં અસુર વિકાળ.
 લઈ આવ્યા દ્વારા તતકાળ;
 મણિ સ્થમતકે જ્યાં શંકા થાય.
 જય શ્રીકૃષ્ણ દ્વારા મોઝાર;
 કાળિંદ્રી મિત્રા વૃંદા સુભાત.
 અનુક્રમ વિવાહ કીધા જ્યાંય;
 અસુર મહાબળ કરે સંગ્રામ.
 સોળ સહસ્ર નારીનાં બળ;
 અદિતિને ત્યાં આપતા તેહ.

પારિજાતક વૃક્ષ બળ અપાર,
હસ્યા રૂકમિણી જ્યાં શ્રીકાન્ત,
નવ અમો કાંચન ઉઠાસીન,
નાઠા આવ્યા ભય રાજેન્દ્ર,
વંશ નહીં વનચરી ગોવાળ,
નિષ્કુર વચને શ્રીકૃષ્ણ પ્રમાણ,
સુકે કમળ શું કામિની જ્યાંય,
તતક્ષણ લીધાં ઉછંગે નાર,
શ્રીપતિ હરતા સરવે શોક,
કન્યા રૂકમિની અનિ રૂદ્રરાજ,
હસતા પાસે રમતાં સાર,
બાંધું બાળ શ્રોણીત પુરગામ,
દળ લઈ આવ્યા પુરૂષ પુરાણ,
નાર સહિત અનિરૂદ્ધ મોહાર,
ઓખાહરણ કેરો વિસ્તાર,

સત્ય ભાણુ આંગણુ તે વાર;
ભણવાં તેવાં ભાવ વૃત્તાન્ત.
ક્રિયા રહિત સેવક આધીન;
સાગર શરણાંગત દેવેન્દ્ર.
સમોવડ શું રાજા શિશુપાળ;
ભુમંડળ તન રૂકમિણી બાળ.
પાણી વણ મન પદ્મિની ત્યાંય;
કરૂણાતું સીચું શ્રીમોહાર.
માઠોમાંહ પ્રેમની ઝોક;
લગ્નથી ટાળે કલેશી કાજ.
ભળભદ્રે કીધો તે સંહાર;
શુદ્ધ નારદ કહે કૃષ્ણ શું નામ.
યુદ્ધો દરીને જીત્યો બાણ;
આવ્યા દ્વારા નમ્ર મોહાર.
તે આગળ બોલીશ સુસાર;

નૃગરાજએ કરેલી સ્તુતી.

દેવ દેવ જન્નાથ ગોવિંદ પુરુષોત્તમ ।

નારાયણ દ્વષીકેશ પુણ્યશ્લોકા ચ્યુતાવ્યય ॥ ૧ ॥

અનુજાની હિમાંકૃષ્ણ યાતંદેવગતિપ્રભો ।

યત્ર ક્ષાપિસતશ્ચેતો ભૂયાન્મેત્વત્પદા સ્પદં ॥ ૨ ॥

નમસ્તે સર્વે ભાવાય બ્રહ્મણેઽનંત શક્તયે ।

કૃષ્ણાય વાસુદેવાય યોગાનાં પતયેનમઃ ॥ ૩ ॥

છોડયા નૃગ રાજા દુઃખ પાસ,
 ગર્વ કરતાં મન યમુનાં એવ,
 પૌન્દ્રક વાસુવ કાશી રાય,
 વાન્નર દ્વિવિદ મહા બળવાન,
 દુર્યોધન સુતા લક્ષ્મણા જાય,
 બાંધ્યો તેને છોડાવ્યો રામ,
 જગતમાં ગ્રહસ્થ શ્રી લગવાન,
 વિસ્મય નારદ મનથી અપાર,
 મહાજરાં-સંઘ મોત ઉપાય,
 વેગે પ્રાદ્યણ રૂપથી વેશ,
 કરે વધ જરા સંઘ જ્યાં ભીમ,
 કૃષ્ણે માર્યો રીપુ શિશુપાળ,
 શાલવ યુદ્ધ યાદવ કરે ઠામ,
 બીલવલ દૈત્ય મુનિવર ત્રાસ,
 શિષ્ય જે રામ હર્ષણુ શ્રી વ્યાસ,
 કુશથી મર્જુ પડે યમ પાસ,
 પ્રાદ્યણ એક સુદામા નામ,
 કણક માગવા સઘળે ગામ,
 ભક્તિ પવિત્ર શું જ્ઞાન સદાચાર,
 ભણુતી ભાર્યા સ્વામી વાત,
 શ્યામ સખા જેના શ્રી કાન્ત,
 જીવન દુઃખ શું કેમ વેઠાય,
 વળી વિનવે નારી વિસ્તાર,

શિર કલંકે તેને કાળાશ;
 દેવ સંકર્ષણ મનાવે સેવ.
 કૃષ્ણે છેદ્યાં શીષ ભેવાય;
 હળશું નાશ કીધો બળરામ.
 સાંબથી કૌરવ રીપુ થાય;
 વહુજી લેઈ આવ્યા સ્વધામ.
 અનેક પુત્ર પૌત્રો શું સંતાન;
 ચરિત્ર અનંતના પામે પાર.
 આમત્રે યાગ યુધિષ્ઠિર રાય;
 માગધરાય શું લિક્ષા ચહેશ
 અરજુન જીતી સઘળી સીમ;
 દુર્યોધન અપમાન ભુપાળ.
 કૃષ્ણે જીવ હરી કીધું કામ;
 દંત વક્રવળી વિદુરથ નાશ,
 કીધો બળદેવે તે નાશ.
 કૃષ્ણમાં તેજ અસુરનો વાસ;
 પીડીત ક્રુધા હરિદ્રી ઠામ.
 ભોજન માત્ર મળે નવદામ;
 મિત્રો શ્રી રામકૃષ્ણ મોરાર.
 પળ કવણુ પીડશે દિનરાત;
 નાથ એ અંતરયામી શાન્ત.
 તરસ્યાં ગંગા તીર રેવાય;
 જાઓ દ્વારા જ્યાં આધાર.

કરી વિચાર ને દર્શન દેવ,
 ભણે પ્રાહ્મણ હું ખાત્રી હાથ,
 પાડોશણને ચાચી એહ,
 હાથ લીધી તુંબીકા લાઠ,
 કેશવ કારણ સુખડી લેઈ,
 કઠણ ન કાય કઠણ મુજ ભાગ્ય,
 કેમ મળે મને લજ્જા થાય,
 વેગે વાડવ જાએ બેટ,
 નગરી દ્વારા તે મોઝાર,
 ઉતરી સિંહાસને શ્રી કાન્ત,
 પાદ પગાળે ત્રિભુવન નાથ,
 શ્રીકૃષ્ણ ઉત્તમ એ મહિમાય,
 રૂણ અંધાર જે ચરણે નાશ,
 અર્ચ્ય પ્રદાન કીધાં ભગવાન,
 ખટરસ ભોજન કેરા થાળ,
 પ્રાહ્મણના હરિ આંગે પાય,
 માંહોમાંહ કરે જે વાત,
 માગતા સુખડી કૃષ્ણ સુખણ,
 કૃણ-પ્રદ અક્ષતે અમૃત સાર,
 સુદામા તણાં સુખડી ધાન,
 ત્રીજી મુષ્ટિ ભરતાં જગનાથ,
 વળી વળે દ્વિજને હરપાય,
 તતક્ષણ પામ્યા નવનિધ યોગ,
 સુહૃદ સંગ કુરૂક્ષેત્ર મોઝાર,

લાલ માની ધન્ય અવશ્ય મેવ.
 મળું કેમે સ્વામી જગનાથ;
 તાંદુળ ગાંઠે ખાંધ્યા તેહ.
 દ્વારા માર્ગે જોતાં શું ઠાંઠ;
 ચાચવા વિપ્ર ઘડી પળે જોઈ.
 શિયીળ અંગે મનથી વૈરાગ્ય;
 વિમાઝણ કરતાં પહોંચાય.
 યથા મેરૂ સુવર્ણ તણી ભેટ;
 મળ્યા સુદામા શ્રી મોરાર.
 આલિંધન દે પ્રેમે સુપાત્ર;
 ચણોદકનાં વંદન જો સાથ.
 પ્રાહ્મણ કેરા ધોયા પાય;
 પ્રહ્લા શંકર મુસ્તક વરે આશ.
 યથા યુક્તિ એ દેઈ સનમાન;
 થાક્યા વિપ્ર પોઢણે; સંભાળ.
 રાણી રૂઢિમણી વીંઝે વાય;
 જે ગોકુળે વસ્યા દિનરાત.
 લાજે આપે પ્રાહ્મણ પ્રાણ;
 ભાવે આરોગે મોરાર.
 ભરી મુકી ખીજ પકવાન;
 કમળા દેવી ઝીલે હાથ.
 મુનિશ્રી હૃદય વિમાસે જાય;
 રિદ્ધિ સિદ્ધિ વળી ઇંદ્રના ભોગ.
 માંહોમાંહ મળી જો નાર;

કૃષ્ણની અષ્ટ પટ રાણી જાણી,
 ઉત્તમ યજ્ઞ કરતા વસુદેવ,
 દેવકી પુત્ર મરેલા જેહ,
 શ્રુત દેવ ગ્રાહ્યણનું અભિધાન,
 રામ જનક ભાવે મન પ્યાર,
 હરી સુભદ્રાને અર્જુન જાય,
 ચક્ર વ્યુહ વળી કરી સંગ્રામ,
 આદિ પુરૂષને પ્રણમે વેદ,
 વળી ને અહનિશ કર્ક વિચાર,
 ભૃગુ જાએ વૈકુન્ઠ મોઝાર,
 દેહે કીધો ચરણ પ્રહાર,
 ગ્રાહ્યણ તણા તળાંસે પાય,
 કર જોડી માગે ભગવાન,
 એ વરદાન આપ્યું તતખેવ,
 ભૃગુ ભણે તે હરિ સત્ય પ્રકાશ,
 અરબુન કૃષ્ણ પશ્ચિમે દિશાન્ત,
 લોકાલોક તિમિર આભાસ,
 ચક્ર ચલાવે સુહરશન જ્યાંય,
 તે જે અર્જુન આંખ મિંચાય,
 સહસ્ર મણિધર શેષમાં રાય,
 શ્રીવિષ્ણુ વળી હરિ કૃષ્ણ સંવાદ,
 કૃતાર્થ થઈ કરે દર્શન દેહ,
 અષ્ટ ભૂજા શ્રી વિષ્ણુ સોહાય,
 અંશ શ્રી નારાયણ અવતાર,

વાત કરે વિવાહે પ્રમાણ.
 ઈંદ્રાદિક પધારતા દેવ;
 પ્રત્યક્ષ બાળ દેખાડયા તેહ.
 તેને ઘર ભોજન જળપાન;
 ખટ રસ ભોજનથી મોરાર.
 તનય અભિમન્યુ તે કહેવાય;
 પામ્યા તેથી ઉત્તમ ઠામ.
 ગ્રહના મહિમા જાણુ શુભેદ;
 ભણે શબ્દાતિત અનંત અપાર.
 સુતા દીઠા દેવ મોરાર;
 જાગી હરિશ્રી વિષ્ણુ આધાર.
 હરણી મુનિવર કરી પસાય;
 શ્રી વત્સલાંહન ગ્રાહ્યણ માન.
 જોશો મહિમા ગ્રાહ્યણ દેવ;
 ગ્રહા શ્રી શંકર દેવો દાસ.
 દ્વીપ અબ્ધી પર્વત વળી સાત;
 થાકયા રથ અધ્યાને પ્રકાશ.
 તેજ પાર વિનાં દર્શન ત્યાંય;
 જળહળ જળ મહેલ જોવાય.
 અષ્ટે રિદ્ધિ સિદ્ધિ શ્રીવિષ્ણુ પાય;
 ભાર ઉતારતા અસુરો નાદ.
 ગ્રાહ્યણ પુત્રને લાગ્યા તેહ;
 અનંત દર્શને આનંદ થાય.
 ધામ પધારો દેવ વિચાર;

ગ્રાહાણુના મુત આણ્યા બ્યાંહ, | અર્જુન વાચા સાચી ત્યાંહ.
 જઈ પેરે દ્વારા મોઝાર, | પ્રભ પાળે દેવ મોગર;
 ભીમ ભણે અધ્યાયમાં જેહ, | થોડું થોડું પ્રબોધતાં તેહ.
 દશમ નિરોધન લીલા સાર, | કળા એટલે થઈ દસ ચાર.

ન્યવર્તતાંસ્વકંધામ સંપ્રત્ષ્ઠૌયથાગતં ॥

વિપ્રાયદદતુઃ પુત્રાન્ યથારૂપંયથાવયં ॥ ૧ ॥ (૬૨)

શ્રી કૃષ્ણચંદ્ર દેવકો

જય

શ્રી ભાગવત પુરાણ.

દશમ સ્કંધ

કલા ચૌદમી.

સપૂર્ણ.

કલ્યાણુમ.

શ્રી રસ્તુ.

ॐ

શ્રીમદ્ ભાગવત એકાદશમ

સ્કંધ.

કઠા પંદરમી.

કહે.

એકાદમે બોલીયા જે મુક્તિ પંથ ઉપદેશ,
વાસુદેવ નારદ કહે ઉદ્ધવને દેવેશ.

ભૂભાર રાજપૃતનાય દુર્ભિર્નિરસ્ય ગુપ્તેઃ સ્વબાહુભિરચિતયદપ્રમેયઃ ॥

મન્યેઽવનેર્નનુગતોઽપ્ય ગતંહિભારંયદ્યાદવં કુલમહોહ્યવિષભમાસ્તે ॥૧॥ ૩

આપાઘ.

અનેક રિપુ માર્યા ભૂપાળ,	નારદ વચન કહે તતકાળ;
જ્યાં લગી યાદવ ઉભા થાય,	ભાર ઉતાર્યો નહીં જગમાંય.
વૈભવ્યા મુજ આશ્રયે જેહ,	અન્યથી હાર ન પામે તેહ;
ગણી કારણ શ્રી વિશ્વાનાસ,	વિપ્ર શાપ થકી કીધો નાશ.

કહે.

કૃષ્ણ કહે યાદવ તણે છે દ્વિજ દેવથી શાપ,
અબુજ પરે ક્રોધે ભરી શાપે થાશે તાપ.

રે યાદવા દુષ્ટ કુલેપસૂતા । શૃગ્ધ્રંત વાચંમધુસૂદનસ્ય ॥

જ્ઞાતંશ્રપંતં પુરુષંવદંતં । તથાપિ વિપ્રા સતતં મનસ્ય ॥ ૧ ॥

નભૂત પૂર્વ નકદાચિદ્રષ્ટં । હંમ કુરંગોનકદાપિવાર્તા ॥

તથાપિ રામરઘુનંદનસ્ય વિનાશકાલે વિપરીત બુદ્ધીઃ ॥ ૨ ॥

ચોપાઇ

એક વાર શ્રી કૃષ્ણ આવાસ,
 બાદવ કુંવર ન બાણું કાઠ,
 સાંભને કરી નારી વેશ,
 જોઈ વિપ્ર કહ્યુ થોડા વિચાર,
 તે કારણ બાણી તતખેવ,
 મુસલ જણસે ભામિની એહ,
 તતક્ષણ પામ્યા શાપે શ્રેય,
 ઉત્રસેન રાજા અવધાર,
 મુસલ લઈને ચુર્ણ પ્રમાણ,
 લઈને નાખ્યું સમુદ્ર મોઝાર,
 એક વાર આવ્યા રૂપિ દેવ,
 કહો એ મર્મતણે મહિમાય,
 વચન સાંભળી તેનાં શાન્ત,
 નારદ કહે પુરાતન વાત,
 ધર્મ ભાગવતે વૈષ્ણવ બાણ,
 કર્મ બ્રહ્મણ અર્ચન અવતાર,
 એ નવ પ્રશ્નો પૂછ્યા નરેન્દ્ર,
 કવિહર પ્રમુખ જયંતિ એ જાળ,
 બ્રહ્માર્પણ વાસુદેવ શું કામ,
 સરવમાં બ્રહ્મ વ્યાપે બ્રહ્માંડ,
 પુરુષાદિક લીલા અવતાર,
 યાગ દાન ગુણી અર્ચન ગીત,
 એ નવ ઉત્તર નારદ સાર,
 વાસુદેવ ભણે પુન્ય પ્રસાદ,

દુરવાસા રૂપિ મુનિ ચોપાસ;
 વિનાશ કાળે વિપરીત જોઈ.
 કપટ કરી પૂછે ઉપદેશ;
 શું જાળક જણશે વળી નાર.
 મુનિવર વાણી કહે સ્વમેવ;
 કરશે નાશ તમે કુળ તેહ.
 મનથી વિભાસે મુસલ લેય;
 વાત નિવેદતા રાજ્યદાર.
 ઘસતાં બાકી જે એધાણ;
 ગળતો મોટો મચ્છ તે વાર.
 કર જોડી પૂછ્યું વાસુદેવ;
 તેનો મુજને કહો ઉપાય.
 હસતા મુનિવર કંઠેણા તાત;
 તમે કામ પૂછતા સંઘાત.
 મહા માયા કેરું શું પ્રમાણ;
 અભંગ આતમ યુગ ધર્મ વિચાર.
 લક્ષણે વૈષ્ણવ ભણવાં તેહ;
 ઉદ્ધારવા જગ ભક્ત સંભાળ.
 સ્વરૂપ વિચાર તારણ સ્વધામ;
 વેદ પાઠ પૂજનના કાંડ.
 ઘણાં અભકતોનાં કુળ સંસાર;
 ચારે પદારથ ધર્મની રીત.
 ઠામ આપે સ્વધામ સંસાર;
 પ્રથમ અધ્યાય પાંચ વિવાદ.

श्री दत्तात्रय स्वरूप

शौनक उवाच

मनसोदुःख मूलंतु स्नेहहृत्युपलभ्यते ॥
स्नेहंन्तुसज्जतेजन्तुर्दुःखयोगमुपतिच ॥ १ ॥
स्नेहमूलानि दुःखानिस्नेहजानि भयानिच ॥
शोकहर्षौ तथा घासः सर्वं स्नेहात्प्रवर्तते ॥ २ ॥

આવી દેવ પ્રદાદિક ત્યાંય,
 પધારે સ્વામી શ્રી નિજધામ,
 છકે પૂછતા કારણ શાન્ત,
 આરોહણ પાછા એ ધામ,
 એકમને ઉદ્ધવ નિજદાસ,
 વલ્લભ મુજને તું જીવ અપાર,
 સર્વભૂત હૃદયે વસે શ્યામ,
 અંતર્યામી અધિષ્ઠ દેવેશ,
 કલ્પના મિથ્યા જગ વહેવાર,
 સાચો શ્યામ તણો આધાર,
 વસે સમિપે સનાતન એહ,
 પ્રતિજ્ઞા કરણ શ્રી ભગવાન,
 પુરૂષ પૂરવ અમારે જેહ,
 શ્રીગુરૂ મારે છે ચોવીસ,
 એ ગુણ કીધા ઉત્તમ એહ,
 પૃથ્વી વાયુ વળી શું આકાશ,
 જળ નિર્મળ પાવક વળી સીત,
 રવી અલેહ ને રનેહ કપોત,
 સિંધુ સાગર શું પુરિત અક્ષોભ,
 મધુકર સાર સાર લેવાય,
 સંચિત ત્યાગી ગીત ગુણ મૂઠ,
 જ્યાં એ જીવ્યા જીતી પેટ,
 કારીગર ઘડનારો બાણ,
 પંખી શું લોભ રહિત સુખ ધ્યાન,
 કન્યા કુંવારી શું કંકણદાર,

સ્તવનો કરી સંતોષે જ્યાંય;
 પાછા વળતા કરી પ્રણામ.
 કર ભેડી ઉદ્ધવ એકાન્ત;
 મુજને સાથે તેડા શ્યામ.
 વળતા બોલ્યા વિશ્વાવાસ;
 સાંભળ કહું વિવેકી વિચાર.
 અનંત અલેહ આદિ વિશ્રામ;
 મુજને બાણે કહે જીગદીશ.
 પ્રપંચ જીવ દીસે આકાર;
 વ્યાપે વિશ્વે સદા અવિકાર.
 અહનિશિ મનથી ચિંતવે તેહ;
 મુણે એક ઉત્તમ આખ્યાન.
 નંદ કાન વન પહોંચે એહ;
 બોલીશ લક્ષણ અંતર પ્રીત.
 એકે મને શું સાંભળો તેહ;
 ક્ષમા વંતને એ સંત ઉદાસ.
 મળ ત્યાગવર્ચ્ય વિક્રિયા શું રીત;
 અજગર જે બળ દેવ સંભોગ.
 પતંગ નાશ છે રૂપ પ્રતિભોભ;
 સ્પર્શ દુઃખ મૂઠ હસ્ટી ભેવાય.
 મધુપ હરિણી મીનમતિ મૂઠ;
 ત્યાં લગી જીતે દ્રિય શું નેટ.
 જીવ્યા જીતી જીત્યા પ્રાણુ
 બાળકને માનશું અભિમાન.
 એકે એક મન શુદ્ધ વિચાર;

ગૃહારંભ આદર નહીં ખ્યાર, | પેરે સર્પ તણી સંસાર.
ઉત્તર નાભિ એક જે ઇષ્ટ, | ઇચળ બળે ક્ષેય જે મીષ્ટ;
ગુરૂ ચોવીસ કદા મેં જેહ, | પંચવીસમે શું અસ્થિર દેહ.

ડહોલ

ઉદ્ધવના હિત કારણ શુભ જાણી ભગવાન,
કથા અનાદિ વિવેકથી ને પરમાર્થ વિજ્ઞાન;
ભક્તિ ભાવે જાણીને સાંભળો શુભ ઉપદેશ,
કહ્યું શ્રી કૃષ્ણ કરૂણા કૃપાળ ભક્ત વત્સલ દેવેશ.
શ્રદ્ધા વચન પુરૂષ ભણે જે ભણે વર્ણાચાર,
કર્મ કામ્ય વર્જીત કરે હૃદયે વિવેક વિચાર;
શાસ્ત્ર સુવર્ણ ગુરૂ પ્રભુમીને બંધ મોક્ષ બે જોય,
નીચી પગથી છાંડીને ઉંચી આરાહણ હોય;
બંધ મોક્ષ બેઉ કારણ ગણીએ માયા મૂળ;
આતમ વિષયો વિચરવા એ બે બ્રહ્મ અમુદ્ય.
વચન અનોપમ એ ખરે બોલે પુરૂષ પુરાણ,
નિવાસી ઇશ્વર સર્વભૂત મન પ્રસન્ન ગુણ જાણ;
ભક્તિ ભાવથી મનન કરી શરણ તેને જાય,
સાર સંસાર એ પામવા બીજો ના ઉપાય;
પૂજા આત્મા સ્થાન મરૂત સૂર્ય ધરા હતાશ,
સરવ ભૂત ગૌ બ્રહ્મણો વૈષ્ણવ જળ આકાશ.
યથા યોગ્ય જેને ઘટે પૂજ્ય કરે સંસાર;
કરતાં પદ પામે હરિ બોલે વ મોરાર;
વિષયા ચિત્તમાં વિષય વળી એહ સંબંધ સંવાદ,
તે કારણ જાણીતા બોધ્યા સાસન સંવાદ.
યદા પુરૂષ હરિ ભક્તિ કરી પામ પરમ વૈરાગ્ય,

મિથ્યા રૂપ દેખી અરૂપ શું તદા બેહુને ત્યાગ;
 અનેક માર્ગ મુક્તિ તણા નાના વિધ જે ભાવ,
 આચરવા શુભ ધર્મ કર્મ તે પરમ અર્થમાં દાવ.
 તે કારણ વળી ચૌદમે ભક્તિ યોગ ભગવાન;
 અષ્ટ સિદ્ધિ અણુ માત્રમાં જે બીજી દસને ચાર,
 સમ્યક ચેરે પામવા બોલીશ તેહ વિચાર;
 સઘળી સિદ્ધિઓ વાંચીને મન અરપે જુગદીશ,
 નિર્ગુણ ભકતથી જગતમાં ઉદ્ધવ બોલે ખાવીસ;
 યોગ વિભુતિ સોળમી જે સાધન ભક્તિ ઉપાય,
 પરમાનંદે પામતાં શ્રેય સંપન્ન સાધન થાય.
 કર્મ વિભુતિ જન્મ ક્રમણુ ને યોગ ત્રણ થકી સાર;
 સત્ય તણા અધિકારી છે તે બોલીશ વિચાર.

ચોપાઘ.

જેને હૃદય વિષયના ભોગ,
 સરવે કર્મ અરપણુ ભગવાન,
 વિષયા દરશણુ દોષ અસાર,
 એકાકી ધ્યાયે ભગવાન,
 જ્ઞાન-નિષ્ઠ જે હૃદયે અજીત,
 સન્નિધી આશ્રમ છોડે જેહ,
 બહેમ મમત્વ દરશણુ એ દોષ,
 એમ કરતાં મન વિરમય જોય.
 પેખત વેશ બોલે શું જેહ,
 સર્વે શાસ્ત્રો તણાં સિદ્ધાંત,
 કર્મ કરે ચિત્ત શુદ્ધિ જીવ થાય,
 ખેરથી જ્ઞાન ઉપજે ધ્યાન,

તેને ઘટે ન કરવો યોગ;
 લક્ષણે ક્રિયા યોગનાં ધ્યાન.
 તેને જ્ઞાન યોગ અધિકાર;
 લક્ષણે જ્ઞાન યોગ અભિધાન.
 આસક્ત રાગ દ્વેષ વરજીત;
 જડ વત વસુધા વિચરે તેહ,
 ગુણ બેઉ વરજીત નિર્દોષ;
 કવણુ પરાક્રમ શાસ્ત્રે સોય.
 પુરૂષ તણા હિત કારણુ તેહ;
 સાધન વણુ ના આવે શાન્ત.
 રાગાદિક અવગુણુ સૌ ભય;
 પામશે જન કૃપામાં વિજ્ઞાન.

જીવન શ્રેય ધ્યાનને જ્ઞાન,
તતક્ષણ ત્યાં દુઃખ સહે શરીર,
ભણવા ધર્મ ભક્તિ શ્રી ભગવાન,
ગુણે અસંગ વૈરાગ્ય વિધાન,
યમ નિયમાદિક એ તેત્રીસ,
સાંભળો કહે હવે સંયોગ,
શહેર અવંતી બ્રાહ્મણ એક,
જ્ઞાન પુણ્ય વળી તીરથ યાત્ર,
દેવ પિતર ને બ્રાહ્મણ ગાય,
અહનિશિ મનમાંહે આ રેંટ,
અનેક કૂડ કપટ આચાર,
ધનના ગોત્રી દુઃખમાં જેહ,

ભણે ઇન્દ્રિય નિગ્રહ સોપાન;
જે ઉપજે કાજે મન ધીર.
આત્મા એક હરશણુ વિજ્ઞાન;
વણુ પાયા તે સજે શુ' ધ્યાન.
સમ્યકે તે બોલ્ય આ દીશ;
મન જપવા કારણના રોગ.
શ્રીમદ્ પૂરિત રહિત વિવેક;
ધન પાખળે ફરે દિન રાત્ર.
પોષે કુટુમ્બનું આપે ખાય;
ભણે રખે મળે કો વેઠ.
લાલચ લોભ મનથી વિચાર;
કુટુમ્બ ઉપર બહુ કોપે તેહ.

એક યક્ષની પેઠે ધન એકઠું કરનાર ધર્મ અને ધ્યાનથી
વિમુખ રહેનાર; આ લોક ને પરલોકના સુખોથી ભ્રષ્ટ થએલાના
ઉપર દેહ કાર્ય, ધર્મ કાર્ય, દેશ કાર્ય, અને કુટુમ્બ કાર્યમાં, પણ
આ જીવીકા સંપાદન કરવાનો ઉદ્યમ કરનાર પર એ પાંચ
વિભાગ પામનારાઓનો કોપ થયો સમજવો.

तस्यैवं यक्ष वित्तस्य, च्युतस्यो भय लोकतः ॥

धर्म काम विहिनस्य, चक्रधुः पंच भागीन ॥ ૧

चत्वारो धनदायाद, धर्म चोरमि पार्थिव ॥

जेष्ठ मानी ते पूसां, हरंत्यंते बला धन ॥ ૧

ચોપાધ.

ધન હરી લેતા કોઈ રાય,
લોગ ભ્રમણમાં વણુસી ભાય,

કોને ચોર હુંડીને ભાય;
ચોથા ધનનો નથી ઉપાય.

રાખી ધન કે પાકે વીર,
 રહે નહીં ધન સીંચે પ્રાણ,
 કાળથી થાએ ધન વિનાશ,
 ભિક્ષામાં વસુધા ફેરે પ્રાણ,
 ડંડ કમંડળે લેતાં સંભાળ,
 પેરે પીડતાં દુર્જન લોક,
 મન જય કારણ ગાએ ગીત,
 મોટો વેરી બાણવો તેહ,
 કાળ કમણુ ગ્રહે સમ્યક પેર,
 અવર નથી કો વેરી દેહ,
 મન થકી બંધન મોક્ષ વિસ્તાર,
 મનસા ધન આ લોકે જેહ,
 જગમાં તત્વ ચોવીસ વિચાર,
 ભૂત ઉત્પત્તિ સ્થિતિ ને સંહાર,
 મનશું કહેતાં આત્મા પેર,
 ઉપાધી લેદે ગોવિંદ યોગ,
 અપ્સરા સ્વર્ગ લોક તણી બાણ,
 કો દીન ઘેર રાજા વાસ,
 રામ હૃદયે કરે જપ ધ્યાન,
 બાણતાં વિષયા બંધન લેદ,
 એકાકી વન વસ્યા નરેંદ્ર,
 હરિ પૂજને વિધ શ્રદ્ધા સાર,
 પૂર્વ મુખે આસન તપ ધ્યાન,
 પવિત્રપાણું યથાવિધિ આચાર,
 દેવ ક્ષમાને વિસર્જન માન,

બાણે બાએ દૂપતું નીર;
 બાણો મોતી કપિથી હાણ.
 એકાકી તે રહે ઉદાસ;
 હસે લોકને પીડા હાણ.
 મુસ્તકે તાડે ને દે ગાળ;
 તોએ હૃદય ન આણે શોક.
 તે સાંભળવા મનની જીત;
 ધીર થતાં જીતે જન એહ.
 દેવ ત્યાં દુઃખ નહીં ચોમેર;
 મુખ દુઃખ કારણ મનના જેહ.
 કલ્પિત મનથી એ જગ સંસાર;
 સરવ સિદ્ધ જીવ પામે તેહ.
 બોલીશ તેહ શ્રવણ વિસ્તાર;
 બાણતાં નહીં પામે પાર.
 નેત્ર દોષ જે વસુધા ફેર;
 કંપતો ચંદ્ર જે જળ સંયોગ.
 શાપ પ્રતાપે ધરા પ્રમાણ;
 સ્વસ્થાને ગઈ ઉર્વશી આશ.
 તપ તિરથ વિધિ પેરે દાન;
 તતક્ષણ પામ્યો ધ્યાન અલેદ.
 અવિચળ પદ પામ્યા દેવેંદ્ર;
 યથા શક્તિશું ષોડશ ઉપચાર.
 ભક્તિ ભાવે આણી બહુ જ્ઞાન;
 પૂજન અંતે ગીત ઉચ્ચાર.
 પ્રતિમા કાંડ હૃદય હરિ ધ્યાન;

પૂજા વિધિ પુરુષોત્તમ દેવ,
 ભકતને ભાવ હવે ઉપદેશ,
 ષટ વિકાર જનમાદિક જેહ,
 જીવ વિલક્ષણે લક્ષણે બાર,
 ભાન મુશુભિ વળી સ્વપ્નો ધોર,
 શુદ્ધ આત્માને સાક્ષી જાણુ,
 તજે સરવ ઉદ્ધવ તે સ્નેહ,
 મુજને મન આરોપે પ્રાણુ,
 સર્વ ભૂત તણ સમ ચિત્ત આણુ,
 વિશ્વે એકથી આત્મા દેખ,
 દેહ મમતા ત્યાગે ભણુ ઋક્ષ,
 ઉત્તમ સ્તીરથ બહરી નામ,
 વેગે જાણો કહ્યું ભગવાન,
 ઉદ્ધવ હૃદય વિમાસણ થાય,
 શ્રીકૃષ્ણ ચરણ ઉપર બહુ મોહ,
 વળતાં પ્રેમે કરી પ્રણામ,
 શ્રીપતિ સ્વામી વચન પ્રમાણુ,
 સર્ગનેા દેખી ઉત્પાત,
 નહીં રહો એકે દિન રાત્ર,
 ઉત્તમ ક્ષેત્ર કહે શ્રી રયામ,
 પ્રેરે યાદવો વિશ્વાવાસ,
 દાન પુણ્ય ઘણા ધર્મ આચાર
 માંહે કપટ કરેથી નાશ,
 જાણે શેષ દેવ પાતાળ,
 જીવ વરાંસતો શર સંધાન,

તેની રચના જોલે જોવ.
 આદર કરી કહે દેવેશ;
 ધર્મ નાવથી ભણીએ તેહ.
 અહનિશિ તેના કરે વિચાર;
 વિસ્તાર એ કારણ મન તોર.
 ત્રય ગુણે દષ્ટા પુરુષપુરાણુ;
 ધન કલત્ર બાળ મમતા દેહ.
 સમમતિ થઈ વિચરે જગ દહાણુ;
 કરે ન નિંદા ન કરે વખાણુ.
 પુરુષ પ્રાકૃતે વળી વિશેષ;
 તેને ત્યાગે ભણવા મોક્ષ.
 નર નારાયણ દેવો હામ;
 પામે મુજ પદ પરમ નિધાન.
 ગદગદ કંઠે નેત્ર જળ જાય;
 તેનો સહી શકે ન વિછોહ.
 હૃદયમાં અંતર્યામી રામ;
 ભજતાં પામ્યા પદ નિર્વાણુ
 કૃષ્ણ કહે યાદવ તણે વાત;
 ચાલો કરવા જઈએ જાત્ર.
 સાનિધ્યે શ્રી સરસ્વતી ધામ;
 વેગે સૌ તે ગયા પ્રભાસ.
 કર્મ સંયોગમાં મુદ્રા વિચાર;
 વન દહે યમ કોપ્યો હુતાશ.
 પીપળ થડ બેઠા ગોપાળ;
 શ્રીકૃષ્ણ ચરણે લાગે બાણુ.

वटपत्रस्य बालमुकुंद

धृष्टद्युम्न उवाच

श्रीरामनारायण वासुदेव गोविंद वैकुण्ठ मुकुंद कृष्ण ॥

श्रीकेशवानंत नृसिंह विष्णो माम्राहि संसार भुजंगदृष्टम् ॥

બેઠા હીઠા શ્રીપતિ રથામ,	કઈ અહસિણી કરી પ્રણામ;
હયાળુ શ્રી સ્વામી ભગવાન,	તેને આપે ઉત્તમ કામ.
આવ્યો હાસ સારથી નામ,	એકસ્યો તે કાતા સું ધામ;
શ્રી શોભાકીર્તિ' અશાદાન,	લેઈ લેઈ લાવણ્યથી માન.
વિષ્ણુ શ્રીકૃષ્ણ પહોંચ્યા સ્વધામ,	પુનઃમંદ્ર સોળે કળા કામ;
વસુદેવાદિક યાદવ જોડ,	ક્ષમા આપથી પામ્યા તેડ.
દ્વારા સાગર પહોંચી બાણ,	શ્લેષ મંદિરને બેઠ પ્રમાણ;
ભીમ ભણે સંક્ષેપથી સાર,	સમ્યકે અર્થમાં કહ્યો વિચાર.
મુકિત કથા લવનને લણાય,	પહોંચી પંદર કળા અણાય.

ગીતી.

દાનં ભોગો નાશઃ । તે દ્રગતયો ભવતિ વિત્તસ્ય ॥
 યોન દદાતિ ન મૂક્તે તસ્ય તૃતીયા ગતિર્ભવતિ ॥ ૧
 ગંતવ્યં ગચ્છ તિત્યૈવ । ગજ ભક્ત કપીત્વત ॥
 મવિતવ્યં ભવ ત્યેવ । નાલીકેર ફલાંબૂવત્ ॥ ૨
 શ્રોતેનાલિંગતે કાંતા । શ્રોતેના લગતે સુતા ॥
 મન એવ મનુષ્યાણાં । કારણં બંધ મોક્ષયો ॥ ૩
 મન્મસ્યં મન મધ્યસ્યં । મનસ્યં મન વર્જિતં ॥
 મનસા મનસ્યા લોક્યં । સ્વયં સિધ્યંતિ યોગીનાં ॥
 શ્રુત્વાસુહૃદ્વંશરાજન્નર્જુનાત્તેપિતામહાઃ ॥
 ત્વાંતુવંશ ધરંકૃત્યા જગ્મુઃ સર્વેમહાપથં ॥ ૧ (૨૬)

एकादशम् स्कंध.

पंढरमी.

संपूर्ण.

કહ્યાણુમ.

એક યજ્ઞની પેઠે ધન એકકું કરનાર ધર્મ અને કામથી
વિમળ—સમજવો.

પરોક્ષાતિ કૈવલ્યે તોલ યિત્વા જનાર્દનઃ ॥
શુર્વી પપ્રકૃતિ મત્વાણ્વતારાન્દ સાગ્રહિત્ ॥

પ્રભુએ પરોપકાર અને મુક્તિને તોળી બેયાં,
તેમાં મુક્તિ કરતાં પરોપકારનો ભાર વધુ;
થયો તેથી પ્રભુએ મુક્તિ છોડીને પરોપકાર
માટેજ દશ અવતાર ધારણ કયા.

અધ્યાત્મિક અધિદેવિક દેવ,
ઉત્પતિ સ્થિતિ લયે અજ એક,
ત્રિગુણી માણાથી બણે બૂલ,
પરમાર્થ મોક્ષ શ્રી વિભુ આપ,
પોષે સ્વધર્મ દેશને રાય,
મુક્તિ માર્ગોથી મોઘાં નામ,
દેશે સ્વધર્મ સ્વદેશ શું વાર,

તેથી આદીશ્રી બ્રહ્મા એવ;
પ્રલય પ્રમાણે પરબ્રહ્મ એક.
અસત કહે કો સત અમૂલ;
અન્ય કો ભજતા કર્મઆલાપ.
પર ઉપકારે જગ ગુણુગાય;
પ્રેમે સદોદિત હરશું શ્યામ.
સેવકૃણાર્પણ ફળપ્રદ સાર;

ૐ

શ્રીમદ્ ભગવત દ્વાવશમ સ્કંધ.

વિત્તમે કલૌ નૃણાં જન્માચાર ગુણોદયઃ
ધર્મન્યાય વ્યવસ્થાયાં કારણં બલેવાહે ॥ ૧ ॥

કલા સોઝમી

દુહા.

વિચાર બોલીશ બારમે આશ્રમ સર્વધાર,
રાબચે ઉપક્રમ કર્યું તે ભણવો ઉપસંહાર;
વિષય સકળ શાસ્ત્ર તણે નિરધાર્યા છે જેહ,
નિત્યાનિત્ય વિચારીએ એક અઠોઠિક એહ.
એક સનાતન આત્મા એ અંતરયામી સુબણ,
અધિષ્ઠાન ઉપાસીએ મનપ્રપંચ મિથ્યા પ્રમાણ;
તે કારણ અહીં બોલીએ પહેલું પ્રપંચરૂપ,
ભકિતજ્ઞાન વૈરાગ્યે વળી ગણે શ્રીવિષ્ણુ સ્વરૂપ.
સૂર્ય સોમવંશ તણા જે ચડતા પડતા રાય,
કળિયુગ દારૂણ આવીએ તે ઘણે મહિમાય;
ધર્મના ચરણે ક્ષીણ થયા અધર્મના પગ ચાર,
અદ્ય આયુષ્ય આળસ ઘણું તેજ રહિત નરનાર.
વંશ વિસ્તાર પરહરેને ભીલ મહેચ્છ રાજન,
તામસ મોહે અવતર્યા ભજે નહીં ભગવાન,

અનેક અસુર કરે ઉન્માદ,
 માણસ વેચીને લે દામ,
 લોક તણાં ધન રાજ ખાય,
 આપ ચીભડાં ખાએ વાડ,
 સાધુ પીટે દુષ્ટ સનમાન,
 હાર સખળ નખળા શું ઠગાય,
 ધનવંત રાજ્યે પામે ન્યાય,
 ધન ઘર જેને તે ગુણવાન,
 ગરીબને કો નવ દે માન,
 ક્રુધા તૃષા લય પીટે શોક,
 હરખ શોક મોહે મદ રાગ,
 ચોર ચરડે અન્યાયી ખોલ,
 ચિંતા વ્યાકુળતા આધિવ્યાધિ,
 હાહા હૂતાં કરતાં ફેર,
 કૂડ કપટ ખોલે નરનાર,
 દુષ્ટ લપટ ને જુગારી જેહ,
 મારગ લોખ્યા ધર્મ આચાર,
 વ્યાધિ જરાતન દારૂણ રોગ,
 વરસે નવ માગ્યા બહુ મેઘ,
 એકમેક શું પીડા અપાર,
 શાસ્ત્ર તણી નવ જાણે વાત,
 કરે વાત જે જેને ખ્યાર,
 પિત્રુ પિતામહ બેસે અજાણુ,
 ભળતાં સોળ વરસ મોઝાર,
 ગુરૂ ગોત્રજ સૌભાગ્ય શું નાર,

ગાય વધ તોડતા પ્રાસાદ;
 ધર્મ તણાં નહીં જાણે નામ.
 પ્રજા લોકને પીટે રાય,
 બહારે જોતાં આવે ધાડ.
 વિવેકમાં નહી રાજ માન;
 ખોલે મુખ ભાવે વેચાય.
 આટા લુણે નિર્ધનને જાય;
 તેહ વિવેકીને યશવાન.
 કુળ ક્રિયા કોઈ જુએ ન સાન
 બળથી સાહસ બુદ્ધિના લોક.
 થોડું જીવિતને થોડું ભાગ્ય;
 લોભે વાંચ્છે કરે અતોલ.
 અધક્ષણ કોના સહે સમાધિ;
 લોભી એક મેકને ઘેર.
 સત્યવાદી શું વિરલા સંસાર;
 પરધન ચોરે પોષે દેહ.
 બહુ ખોલે વરવા અવિચાર;
 સ્વામી સ્વજન ગણે ન વિયોગ.
 નરનારી પામે ઉદ્વેગ;
 માંહોમાંહ કલહ આચાર.
 તે કારણ કરતાં ઉન્માદ;
 ગર્ભ કન્યાને આઠમે ધાર.
 ઘર શિખામણ સાળા મુજાણ;
 માંટી માંને મોટી નાર.
 પૂજા કરે સ્વામી ન સાર;

સામ્ય કેરી લેશના લાજ,
 સહે પરાભવ વૃદ્ધના માન,
 પૂજા રહિત શું મા ને બાપ,
 કુળવંતીનો કરતાં વિછોડ,
 સંકોચ મનમાં નહીં લગાર,
 દંભી પછેથી ધર્મ આચાર,
 ક્ષમા દયા તપ તીરથ યાત્ર,
 લોક તણા અવળા આચાર,
 બ્રાહ્મણ ને કે નવ દે માન,
 દાન પુણ્ય થકી નહીં વિવેક,
 ચાર વાક્ય વિષ્ણુ જેમે મોત,
 દેહ પોષવા તણે ઉપાય,
 પેખવા પરનારી સંવાદ,
 દેહ માત્રમાં આત્મારામ,
 મુડે શીર મુખે જ્યાં અજ્ઞાન,
 માળા ધરી ન પ્રીત લગાર,
 યોગી ભોગી રોગ અપાર,
 જાણે નહીં વિવેક વિચાર,
 સત્ય સનાતન માર્ગ જે વેદ,
 વર્ણાવર્ણ વળી નહીં વિચાર,
 વળી એક મોટો અપરાધ,
 સદ્ગણાં અવગુણનાં ધર જેહ,
 વાસુદેવ સ્વામી ગોપાળ,
 શ્રીપતિ પુરુષોત્તમ ભગવાન,
 ઉત્પત્તિ કાર્યેં વિપત્તિ જેહ,

ઘરમાં વહુ વર કેરાં રાજ,
 ગાળો દે બાળક અપમાન;
 માને લુંઘી વહુ દે સંતાપ.
 વેળ્યા ઉપર આજીતા મોહ;
 આપે રંજમાં હીંડે નાર.
 સત્ય સનાતન છાંડતા કાર;
 તેની કે નવ જાણે વાત.
 અર્ધ વસ્તુ સત્યે પાપ અઢાર;
 રાત્ર્યું ભાંડ ભાંડે ત્યાં કાન.
 પાખંડ મારગ કરે અનેક;
 પરશું પીડતાં થાય ક્રમોત.
 ઉત્તમ શ્રીટી મેલા થાય;
 મોહ્યા જીવંદા તણે શું સ્વાદ.
 પામે નરક દુરાત્મા નામ;
 જાણે નહીં વળી તત્ત્વ જ્ઞાન.
 વેદ શાસ્ત્રની નિંદા વિચાર;
 એકના પાછળ બે બે નાર.
 ખાપરે ખાએ એકાકાર
 તેનો કોઇ ન જાણે ભેદ.
 કુળતણે નહીં જ્યાં આચાર;
 દારૂણ દોષ એ છે અબાધ.
 માતા પિતા પિતામહ તેહ;
 અવિચળ પદ આપતા કૃપાળ.
 આતમ સ્વામી અનંત નિધાન;
 શુક જાણે મુણે રાજ તેહ.

સરવ ભૂતના આત્મારામ,	ભજે દુરાત્માના તે શ્યામ;
ચરમ પુરૂષ વ્યાપતા પદોક્ષ,	પામર નર તે પામે મોક્ષ.
શ્રીહરિ સેવકના આધાર,	ઉતારતા ભવસાગર પાર;
અદ્વાંડ સરવે વ્યાપક જેહ,	વિભૂતિ જગે વિરાજે તેહ.
અષ્ટ ભૂજા કૌસ્તુભ ભગવાન,	સૌ રૂપ ઓંકાર જ્યોતિમાન;
કળિયુગ દોષ ભણે તે ધ્યાન,	એક મહાગુણ છે પ્રાધાન્ય.
નામ કીર્તન શ્રી વિશ્વાવાસ,	ટાળે જનની ઉદર નિવાસ,
જાણુ પુરૂષ તે જાણેકાર,	એ સરખે બીજુ નહીં ધાર;
કળિયુગમાં કેશવનાં નામ,	આપે અવિચળ ઉત્તમ ઠામ.

દુહો.

સત યુગે સાત્વિક સકળ જન ધર્મ તણા પગચાર,
 ત્રેતા ત્રણ પગ ધર્મના અધર્મ તણે એકધાર;
 દ્વાપરે ધર્મ અધર્મના સરખે સરખા પાગ,
 સંતોષે શ્રી વાસુદેવ નાના ઉત્તમ યાગ.
 કળિયુગે અધર્મ વસીરહ્યો ધર્મ નહીં લવલેશ,
 નામો લેતાં ભવતણાં ભય રાખે દેવેશ;
 નાના ધર્મ અનેક છે તેનો નહીં અધિકાર,
 કળિયુગ કળિ મુખમાનવી કેશવ કીર્તન સાર.

ચોપાધ.

નાસ્તિ નાસ્તિ માહાભાગે, કલિકાલ સમંયુગં ॥
 સ્મરણાન્ન કોર્ત્તનાત્ વિષ્ણોઃપ્રાપ્યતે પરમં પદં ॥ ૧ ॥
 રામેર્ણવર્ણ દ્વય માદરેણ, સદાજપંતિ નમુપૈતિ જંતુઃ ॥
 કલિયુગે કેકાલમનુષ્યાણાં, મન અધર્મે ચલુનાધેકાર ॥ ૨ ॥

ચોપાધ.

કળિયુગે કૃષ્ણ ભણે કલ્ક નામ,
 શાસ્ત્રો પ્રાકૃતિ અત્યંતમાન,
 પૂજે સાધુ ને દુષ્ટ સંહાર,
 નિરોધ કેરા ભણતા લેહ,
 ભણતા દેહી દેહ વિછોહ,
 અસંગ આત્મા વરજીત કામ,
 જીવ તું લોગ પરિહરે ભૂપ,
 વ્યાપતા એક વિષ્ણુભગવાન,
 જીવ મરે નવ પડશે દેહ,
 અનુસરો અંતરયામી રામ,
 વચન હિતારથ બોલે એવ,
 તતક્ષણે આઠ્યો તક્ષક નાગ,
 રાય તણે ઘટે નવ સંતાપ,
 આસન બેઠા ગંગાતીર,
 જનમેજય રાજા બળવાન,
 હોમ કરતાં તન તક્ષક દેવ,
 સુત ભણે સુણે શૌનક વાત,
 મારકંડ ને માયા વિસ્તાર,
 સવિતા મંડળે શ્રી ભગવાન,
 શ્રીમદ્ ભાગવત ઉપસંહાર,
 શ્રદ્ધા બારમે બોલે અપાર,
 ખાવન મંગા શ્રીજી કલોલ,
 જગમાં વિરાટ વિભૂતિ બળુ,
 શ્રી સ્વામી ભણે નિરાકાર,
 માયા મુત્ર મહતત્વ અહંકાર,

વિષ્ણુ યશો સુતે સખળ સંગ્રામ;
 પેરે કરશે કલ્યાણ જ્ઞાન.
 પામશે વસુધા મંગળ ચાર;
 મુક્તિ માયા ઉપદેશ અલેહ.
 છાંટે પરીક્ષિત મિથ્યા મોહ;
 નહીં શરીરના સંબંધ ઠામ.
 આપણુ ભણવાં સત્ય અનુષ;
 સમર્પિત શ્રદ્ધા સહિત હરિધ્યાન
 પશુ મતિ તજ પરિહરવો નેહ;
 પામશે અવિચળ ઉત્તમ ઠામ.
 દઇ શિખ આલ્યા શ્રી શુકદેવ;
 રાય કેરો ડસીઓ પાગ.
 નિમિત્ત માત્ર એ કારણ શાપ;
 આતમ ધ્યાને તજવું શરીર.
 નાગનાં અંતિમ કરવા ધ્યાન;
 સુર ગુરૂ આવ્યા રાખે એવ.
 ઉત્પતિ વેદ પુરાણ શું વાદ;
 અધ્યાય ત્રણનો ગણે વિચાર.
 એક અધ્યાય શું ભણવા ધ્યાન;
 અંશ કળા ને પુરાણ વિચાર.
 આશ્રમ આનંદ રૂપકે સાર;
 પૂરણ કળા શું ભણવી સોલ,
 વેદો મંત્રો તંત્રો સપ્રમાણ;
 બ્રહ્માંડ અંગ લોક પૃથ્વી સાર.
 તન્માત્રા ઈન્દ્રિય અગીઆર.

સામગ્યં ગિતાલિંગં કૃષ્ણયઃ સંસ્કૃત્યમું ॥

ગંધર્વાસ્તં પ્રગાયંતિ નૃત્યંત્યપ્સરસોઽગ્રત ॥ ૧ (૪૭)

સૂર્યનારાયણના સખંધના શામ, રૂક અને યજુર્વેદના મંત્રો; બ્રાહ્મણ વેદ રૂષિયો તેમની સ્તુતિ કરે છે. ગંધર્વો તેમનું ગાન કરે છે. અપ્સરાઓ સામે આવીને નાચે છે. નાગ વડે રથ બંધાય છે, યક્ષો રથને જોડીને હાંકે છે, અને બળવાન રાક્ષસો રથને પાછળથી ઠેલે છે.

કલા સોલગી.

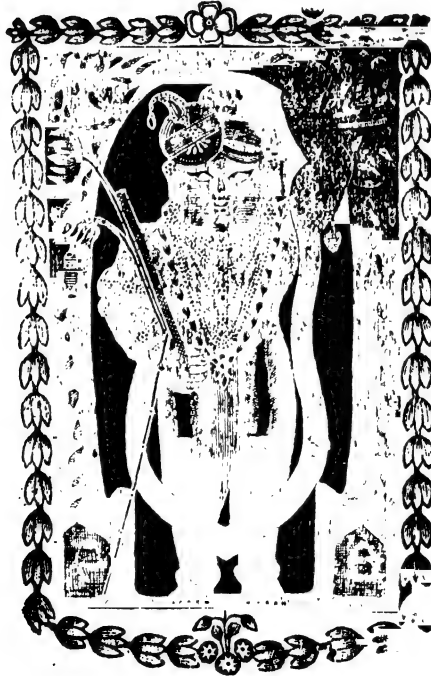
શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત પુરાણ સ્કંધ દ્વાદશ.

સપૂર્ણ.

શ્રી કૃષ્ણાર્પણં મસ્તુ કલ્યાણમ.

શ્રી રસ્તુ.

શ્રીનાથજી બાવાડીજી.

કલ્યાણમ્

ૐ

ફલશ્રુતિ કથન.

ચોપાઠ.

ભકત સાંભળશે વાદ વિચાર,
બોલતાં બુદ્ધિ થકી આખ્યાન,
ભકિત જ્ઞાન વૈરાગ્યે વિચાર,
સોળ કળાએ પૂરણ બાણ,
આસો માસે પુર્ણિમા દીન,
ફાલ સંવત પંદર વીસી જેહ,
ઉત્તમ ઉત્તરાયણ વિશેષ,
પતિમધુ સુદન માસ વૈશાખ,
ગંજયોગ ગણે પુણ્ય ગુરુવાર,
માધવ સરસ્વતી શું સિદ્ધ ક્ષેત્ર
અલખ ગણેશ શું ઇશ કેદાર,
સાનિધ્ય સમસ્ત વૈષ્ણવ પ્રાણ,
હારિ લીલા સોળ કળા નામ,
ભણવી કથા સંપુર્ણ વિવેક,
સરવ તીરથે કરે જીહાર,
શમ દમ યોગ દયાદિક જેહ,
છાંડે પાંચ મહા ભય પાપ,
એક મને ભણે સુણે જેહ,
ભીમ ભણે ભાગવત વિચાર,
પ્રાણણ તણા પ્રસાદે સાર,

ખોડ ન દેશે ભૂલે સાર;
કથા ભજન કીર્તન ભગવાન.
સમ્યક પાયા પહોંચ્યા ચાર;
સ્વજન તણાં સોહે સુપ્રમાણ.
બાણે ચંદ્રમા ઉગ્યો રેન,
વરસ એક શું ચાલીસ તેહ.
વસંત રતુ સંક્રાન્તિ મેષ.
ત્રિથિ સપ્તમિ અજવાળી શું પાખ.
વણિજ કરણે શુભલગ્ન અપાર;
ફાલદેવને કદમ રૂપિઅત્ર
ગોવિંદ સ્વામી ભકત આધાર;
કથા અનુપમ શોભા પ્રમાણ.
શ્રીવિષ્ણુ ભકતો કેરા વિશ્રામ;
ભજતા તેને નિપાળ્યું એક.
યાગ દાન તપવૃત આચાર;
એહ કથા ફળ આપે તેહ.
ટાળે જ્યાં ગર્ભવાસ સંતાપ;
અવિચળ નરપદપામે તેહ.
અનુક્રમણીય રમણીય અપાર;
કથા સત્ત્વ સંતોષ્યા મોરાર.

इति भागवतस्यानुज्ज्वलानां प्रपाद्यता
ब्राह्मणानां प्रसादेन, भामेनानंतप्रितये ॥

શ્રીવિભુ વચનના ભકિત પ્રસાદ.	નાના વિધ એ વિચિત્ર સંવાદ;
ધન્યપુરુષ ને નારી સંગાથ;	લાભ આપે સંસારે નાથ.
તપવૃત્તદાન યાગ નિરધાર,	પુરુષ પ્રકૃતિ ચરણે ચિતધાર;
કૃતયુગે ધ્યાન ત્રેતા યાગ,	દ્વાપર પુનઃ કરે અથાગ.
ભાવસહિત શ્રીગોવિંદ શ્યામ,	ગુણગીત ગાતાં કાળ સ્વધામ;
ધન્ય વૈષ્ણવ ભકત ભણુતો ભીમ,	પાર સંસાર આનંદ અસીમ.

શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત.

સંપૂર્ણ
કલ્યાણમ્.

શ્રીકૃષ્ણ ચંદ્રદેવની જયશ્રી રસ્તુ.

ૐ.

અનુક્રમણિકા.

સદરહુ અનુક્રમણિકામાં કળાવાર મુખ્ય બાબતો ટાંકી છે.

૧ શ્રીમદ્ મહાત્મ્ય ભાગવત મ અ ૧ થી ૬ નું રહસ્ય પૃષ્ઠ ૮-૧૬

સ્કંધ ૧ કળા ૧ પૃષ્ઠ ૧૭-૨૦.

૧ શ્રીમદ્ ભાગવતમાં વર્ણવેલ, શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનની વિભુતિઓ વિરાટ પુરૂષ દેહ આયુક્ષમુદ્રા આભુપણ કલ્પના વ્યુહરચના ઇત્યાદી.

૨ ઉપાસના પ્રકાર.

૩ ચોવીસ અવતારની કથા.

૪ શૌનકે પૂછેલા પ્રશ્નો.

સ્કંધ ૧ કળા બીજી ૨૧-૨૬

૧ નારદને ભગવાનનો કથા પ્રસંગ.

૨ નારદ ઉપદેશે વ્યાસજીએ ભાગવત રચ્યું.

૩ પ્રથમ થતો પ્રકૃતિનો સર્ગ.

૪ વિદુર ઉદ્ધવ અને મૈત્રેય વિદુર સંવાદ.

૫ ધૃતરાષ્ટ્રને જ્ઞાનોપદેશ.

૬ કુન્તા સ્તુતિ; અશ્વથામાનો મણિ કાષી ઉગારવો કૃષ્ણસમસ્યા-ભિષ્મનિર્ણય

૭ પરીક્ષિતનો ગાય વૃષભથી સંવાદ.

૮ પરીક્ષિતને સર્પદંશ શાપ-સપ્તાહ તંત્રની ઉપેક્ષા વિરાટ દર્શન.

સ્કંધ ૨ કળા ત્રીજી ૨૭-૩૨.

૧ પરીક્ષિતના પ્રશ્નો ભક્તિ અને શ્રદ્ધાયોગ.

૨ વિરાટપુરુષનો વિશ્વાકાર.

૩ સૂર્યથી થતા રાત્રી દીવસ.

૪ તેરશ્લોકી ભગવત પ્રણામ.

૫ કમળ નાળમાં બ્રહ્માની અંતર બાહીર દૃષ્ટિ.

૬ ભગવાનથી બ્રહ્માને અને બ્રહ્માથી નારદને પ્રબોધ.

કળા ચોથી ૩૩.

૧ મૈત્રેય વિદુર સંવાદ.

૨ ધૃતરાષ્ટ્રમાટે દુર્યોધને વિદુરનું અપમાન કર્યું.

સ્કંધ ૩ કળા ચોથી ૩૪—૩૭.

- ૧ નાભિકમળ પૃથ્વી રૂપિ યક્ષો પન્નગ ચૌદલોક ઋક્ષો, નક્ષત્ર ગૃહો.
તારામંડળ અંશકાળ-પરમાર્ણુ ઇત્યાદી વર્ણન.
- ૨ સનકાદિક ઉત્પત્તિ. હિરણ્યાક્ષવારાહ સંગ્રામ.
- ૩ કપિલ જન્મ દેવહૂતિ ને આત્મબોધ ભક્તિયોગતત્ત્વ.

સ્કંધ ૪ કળા પાંચમી ૩૭-૪૪.

- ૧ દક્ષયજ્ઞ સંગ્રામ ધ્રુવચરિત્ર પૃથુરાજ ચરિત્ર, પ્રાચીબરહી ચરિત્ર પુરં-
જન ચરિત્ર.

સ્કંધ ૫ કળા છઠી ૪૫-૫૨.

- ૧ પ્રિયવૃત આખ્યાન.
- ૨ નાભિ રૂપભ દેવ જડભરત ચરિત્ર.
- ૩ ભવાટવી વર્ણન.
- ૪ દ્વીપ, સમુદ્ર, પર્વત, ખંડ નદીઓ જ્યોતિ ચક્રસ્થિતી- પાતાળ
લોકાલોક ઘટના.
- ૫ નરક વર્ણન.

સ્કંધ ૬ કળા સાતમી ૫૩-૬૪.

- ૧ કૃત્ય ચાંદ્રાયણવૃત્ત, એકાન્ત સ્થાન, દેહભેદ, નરનારી નિંદા વખાણુ.
- ૨ અન્નમિલ વેશ્યા સંવાદ.
- ૩ દૂત ધર્મ દૂત સંવાદ, વિષ્ણુ ભક્ત લક્ષણુ.
- ૪ વત્રાસુર વધ, દૈત્ય બ્રહ્મહત્યા પ્રતિકાર ઇત્યાદિ.

સ્કંધ ૭ કળા આઠમી ૬૫-૭૩.

- ૧ પ્રેક્ષાદ આખ્યાન, નરસિંહ દર્શન, હિરણ્યકશ્યપુ વધ-દેવસ્તુતિ.
- ૨ સાવર્ણિક મનવંતર.
- ૩ પરમાર્ણુ, કલ્પ, મહાકલ્પવાદ, અંશ, છાયા વિકલ્પ વર્ણન.
- ૪ દેહ ધર્મ ક્ષૈતાક્ષૈતભાવ
- ૫ ત્રીસ લક્ષણુ વર્ણુશ્રમ ધર્મ.
- ૬ આત્મ શ્રવણુ જ્ઞાન-અહિંસા અર્ચનયાગ.

સ્કંધ ૮ કળા નવમી ૭૪-૭૭.

- ૧ ચૌદ મનવંતર કથા પ્રસંગ.
- ૨ ગજેન્દ્ર મોક્ષ.
- ૩ સાગરમથન સુર અસુર સંગ્રામ રત્ન વહેંચણી.
- ૪ મોહીની સ્વરૂપ દર્શન.
- ૫ ભગવાન વામન જન્મ બળીમંધન ઇત્યાદિ કથા પ્રસંગ.

સ્કંધ ૯ કળા દસમી ૮૧—૯૦.

- ૧ ઇક્ષ્વાકુ વંશ ચર્યાતિનાભાગ અંબરીષ ચરિત્ર.
- ૨ દુર્વાસાક્રોધ, વિષ્ણુ ભક્તિ મહિમા.
- ૩ યુવનાશ્વ, સૌભરી, પુરુકુત્સ, હરિશ્ચંદ્ર, ખાડુક, દીલીપ, ભગીરથ પ્રયત્ને ગંગા ઇત્યાદિ વર્ણન કપિલ શાપિત સાઠ સહસ્ત્રના ગંગા-થી ઉદ્ધાર.
- ૪ સૂર્યવંશ મણિ ભગવાન શ્રી રામચરિત્ર.
- ૫ અત્રિ, સોમ, યુદ્ધ, દલા, પુરુરવા ચરિત્ર, ભગવાન પરશુરામ, પિતા આત્મા પરિપાલન, પૃથ્વી નિઃક્ષત્રિયા ઇત્યાદિ.
- ૬ નહુપ-ચયાતિ દુષ્યંત અભ્યાગતનું દાનાપ્પાન.

સ્કંધ ૧૦ કળા અગીયારમી ૯૧—૧૦૧.

પુર્વાધી.

- ૧ પૃથ્વીપ્રતિ શ્રી વિષ્ણુ ભગવાનનું વચન.
- ૨ આકાશવાણી, કંસ ગુલમ, ઇ. કથા પ્રસંગ.
- ૩ સાતમા ગર્ભે બળરામ ગોકુળમાં.
- ૪ ભગવાન શ્રી કૃષ્ણ જન્મ, કંસને દુઃખદાવાનલ.
- ૫ ગોકુળ ઉત્સવ આનંદ.
- ૬ પૂતનાં મોક્ષ.

સ્કંધ ૧૧ પુ. કળા બારમી ૧૦૨—૧૧૦.

- ૧ શ્રી કૃષ્ણ બાલચરિત્ર, ઝોળીમાં બાળ, નામાવિધાન માતાને ચૌદ બ્રહ્માંડનાં મુખમાં દર્શન મર્કટ પોષણ.
- ૨ વૃજમાં ગૌ ચારતાં લીલા-બ્રહ્માની સ્તુતિ, કાલીનાગ, દેવપીત્રો, રીતુપર્ણ, કાલ્યાયનવૃત વસ્ત્રહરણ; ગોવરધન મહિમા, કથાપ્રસંગ.
- ૩ રાસ, ગોપીગીત, વનજળ ક્ષીડા.
- ૪ ગ્રાહ વિદારવો, વિદ્યાધરનું મોક્ષપદ, શંખચક્ર, કેશીનો નાશ, દેવકી વસુદેવ કારાગ્રહમાં.
- ૫ ગોપી યુગલ ગીત.
- ૬ વૃષભાસુર ઘાત, રામકૃષ્ણ ને બોલાવવા કંસે અકુર સાથે મોકલેલો સંદેશો, ગોપીઓનો વિલાપ, મથુરાંસાથ સહ પધારણ.
- ૭ અકૂરને યમુનામાં શ્રી વિષ્ણુ દર્શન.
- ૮ રજકનાશ-સુદામા ને કુમ્ભજનો ઉદ્ધાર, મથુરામાં અધર્મની શિક્ષા.
- ૯ કંસને કુદાં સ્વપ્ન, મહાગોષ્ઠી, સંગ્રામ, કંસવધ, ઉગ્રસેનને રાજ્યાભિષેક.

સ્કંધ ૧૦ પુ. કળા ૧૩ મી ૧૧૧—૧૧૭.

- ૧ ભગવાન રામકૃષ્ણનો વિદ્યાભ્યાસ-ગુરુદક્ષિણા.
- ૨ વૃજ ગોકુળનો શોક, ઉદ્ધવને મોકલી વિદ્યારવો.
- ૩ ગોપી ને બ્રહ્મ ગીતોપદેશ.
- ૪ ગોપીના અકૂરને ઓળખા.

ઉત્તરાર્ધ.

- ૧ મુચુકંદથી કાળયવનનો નાશ જરાસંધ સંગ્રામ વિશ્વકર્માથી દ્વારકાં રચાવી, જરા સંધથી છૂપાવું.

સ્કંધ ૧૦ ઉ. કળા ૧૪ મી ૧૧૮—૧૨૬.

- ૧ દ્વારાની શોભા વૈકુંઠ સમાન.
- ૨ પારિબ્બતક ને રૂકમિણી હરણુ શ્રી કૃષ્ણ રૂકમિ સંગ્રામ.
- ૩ અંધન મુક્તી માટે દેવીની યાચના.
- ૪ શ્રી કૃષ્ણનાં અષ્ટ પટરાણીથી લગ્ન, ઘણી કન્યાઓને દુઃખપાસથી છોડાવા અમુરનો નાશ.
- ૫ ભોમાસુર શિશુપાળ દંતવક્ર, પૌન્ડ્રક કેશી-શંખર દ્વિવિદ પીઠસુર, ધત્યાદિનો ધાત, પાન્ડવો નિમિત્ત પૃથ્વીભાર ઉતારવો.

સ્કંધ ૧૧ કળા ૫૬૨મી ૧૨૭—૧૩૭.

- ૧ બલ્લશાપથી યદુકુળ સંહારનું બી.
- ૨ દત્તાત્રયના ચોવીશ ગુરૂનાં વર્ણન ઉદ્ધવ અને શ્રી કૃષ્ણનો અદભુત સંવાદ.
- ૪ આત્મવિદ્યા ધર્મ નિર્ણય.
- ૫ યક્ષનો દાખલો, કલિમાં માનવ સ્થિતિ.
- ૬ જગતમાં ચોવીસવર્ત્ત, શ્રી કૃષ્ણનું સ્વધામ પધારવું.

સ્કંધ ૧૨ કળા સોળમી ૧૩૭—૧૪૨.

- ૧ યુગલક્ષણ.
- ૨ પ્રલય-ઉત્પત્તિ.
- ૩ કલિયુગમાં કૃષ્ણ શ્રી કલ્કિ ભગવાન.
- ૪ ગંગા ત્રટે સર્પદંશ પારક્ષત મોક્ષ.
- ૫ મારકંડેય ચરિત્ર.
- ૬ શ્રીમદ ભાગવત ઉપસંહાર.
- ૧ રણશ્રુતિ કથન ૧૪૩—૧૪૪.

સંપૂર્ણ.

શ્રી કૃષ્ણાર્પણમસ્તુઃ શ્રીરસ્તુઃ કલ્યાણમ્.

શુદ્ધિપત્ર.

પૃષ્ઠ.	અશુદ્ધ	શુદ્ધ	લીટી.
૧	કળહ	કલહ	૭
૨	માહ	મહા	૧૬
૮	ચાહાલામાં	વહાલામાં	૧૪
૭	શ્રા	શ્રી	૨૧
૧૧	વાદરાયણ	વાદરાયણ	૨૧
૧૫	પંચ	પંચ	૧૫
૧૯	બ્રહ્મા	બ્રમ્હ	૧૪
૨૧	આશક્ત	આસક્ત	૨
૨૧	નૈષ્કમ્ય	નૈષ્કર્મ્ય	૭
૨૨	વણ	વર્ણ	૬
૨૨	બોળ્યા	બોલ્યા	૨૦
૨૩	અતે	અન્તે	૧૩
૨૪	ઘત	ધુત	૩
૨૪	વનમા	વન	૧૯
૨૫	બોળે	બોલે	૯
૨૫	છે	૦	૪
૨૫	દ્યાઓ	દ્યાયે	૬
૨૫	પુળા	પૂર્વ	૧
૨૫	કરમો	કરમ	૨
૨૫	પણુમ્યાં	પ્રણુમ્યા	૨૦
૨૬	ને	લો	૨૮
૨૭	કરણી	કરણા	૧૩

૨૭	ઝોળયા	ઝોઝ્યા	૧૩
૨૮	ઝોળયા	”	૨
૨૮	ઝોવિદ	ઝોવિંદ	૮
૨૮	ઝુદ	ઝુદમ	૮
૨૮	હરિમાં	નાં	૨૬
૨૮	ઝેળ	ઝેલ	૧૭
૨૦	કુંજ	કુંજ	૬
૨૮	ગણીએ	બણવાં	૧૦
૩૧	નિઝોધ	સુઝોધ	૨૨
૩૨	ઝળે	બળે	૧૪
૩૫	વરાહ	વારાહ	૨
૩૮	નિઝેય	નિઝેશું	૮
૪૦	તૃષ્ટા	તૃષ્ટા	૧૦
૪૩	તાળાવેલી	તાલાવેલી	૧૭
૪૫	પચમ	પંચમ	૪
૪૭	અરિત	અરત	
૫૦	સમ્યકે	રમ્યકે	૭
૫૨	ઝોલાસ	ઝોલીસ	૩
૫૫	પાળી	પાપી	૩
”	પિના	વિના	૧૭
૫૭	વાના	વાત	૩
૬૩	રાયે	રાય	૨
૬૪	સ્કં-સાતમે	છટ્ટો	૧૦
૭૦	કોધ	કોધ	૩
૭૨	સાચો	સાચો	૧૮
૭૨	પડત	પાડત	૪
૭૨	ચોદ	ચોદ	૨
૭૭	વાઝણી	વાઝણી	૧

૭૮	શ્રાવણ	આદ્રપદ	૮
૨૯	ગો	ગો	૬
૮૦	અહોહિ	અહોનિશ	૧૨
૮૦	શુક્ર	શુક્ર	૧૫
૮૨	શયાતિ	શયાતી	૧
૮૨	વાચ્છે	વાંચ્છે	૧૫
૮૩	ઉતાવળા	ઉતાવળા	૧૯
૮૪	ક્રીતિ	ક્રીર્નિ	૧૮
૮૬	શ્વન	શ્વાન	૧૮
૮૭	પિતા	પિતા	૧૧
૮૯	તીથે	તીરથે	૨
૯૨	આઠ	આઠમે	૨
૯૩	કોઠી ખડે	કોઠીખખડે	૪
૯૩	સ્વામ	સ્વામ	૨૨
૯૫	ઉદર	ઉદર=પેટ	૬
૯૬	પુરુષારથો	પુરુષારથ	૬
૯૭	કર્મ	કર્મ	૧૮
૯૮	કુળમાં	ગોકુળમાં	૧
૧૦૮	ગાપાળ	ગોપાળ	૨૨
૧૧૦	સર્વિ	સર્વ	૯
૧૧૦	નાખ્યો	નાખ્યો	૪
૧૧૧	વિદ્યાયે	વિદ્યાર્થી	૨
૧૧૧	ચાદ	ચૌદ	૪
૧૧૪	શેક	શોક	૧૪
૧૩૦	વ	દેવ	૨૧
૧૨૭	એકાદમે	એકાદશમે	૫
૧૩૬	કયા	કયો	૮
૧૩૬	વિમખ	વિમુખ	૨
૧૩૬	માણથી	માયાથી	૧૦

पृष्ठ	लीटी	असुद्ध	सुद्ध
२	१३	विभुनिर्माय	विभुर्निमाय
"	१४	भुक्ते	भुंक्ते
१२	१४	प्रविष्टानन्य	प्रविष्टान्य
१६	९	वैष्णुवाग्रे	वैष्णवाग्रे
१७	१४	वरतु	वस्तु
२६	१५	महारत्न	महारन्न
२९	१५	सत्त्वमूर्तये	सत्त्वमूर्तये
"	२०	विधुनोतिकर्म	विधुनोतिकल्मषं
"	२१	विचक्षय	विचक्षाय
"	२३	यशस्विनो	यशस्विनो
३०	२	स्वसादय	खसादय
"	३	यद	यदु
"	४	सवष	सएख
"	८	यदं ध्यनु	यदं ध्यनु
३७	२१	लभने	लभते
४६	१६	समाताः	समानाः
५२	१५	स्थूल	स्थूलं
५४	१८	कृत्वं	कृत्वा
५६	१९	भृत्याश्रु	भृत्याश्रु
६४	७	कामान्ह न्होमावसाने	कामा न्होमावसाने
७०	१८	संन्याप्राणा रयाम्यहं	प्राणान्सन्धारयाम्यहं
७६	५		विश्वमूर्ते

८०	२	मयनीतं	मपनीतं
८५	१	चर्णा	चर्णा
८५	२	महेसान	महेशान
९२	२	क्रश्ना	कृष्णा
८५	२	तव	तव
		गवे	गंगे
८५	२	ममलं	अमलं
८२	१	क्रत्वा	कृत्वा
९७	१	व्याधिनि	व्याधिना
९७	१	कुतस्तेषा	कुतस्तेषां
११२	५	मायानु	मायानु
११२	६	आत्मज्ञान	आत्माज्ञान
११२	६	गुणान्वय ।	गुणान्वयः
११२	६	व्यतिरेक्तो	व्यतिरेको.
"		बहुस्थितः	बहुत्थितः
"		समुद्रांत्वां	समुद्रांतां
"		साख्यं	सांख्यं
११९		शि	सि
"		ता	तां
"		तत्क्षणा	तत्क्षणा
"		शेव्यते	सेव्यते
१२८		पूर्व	पूर्व
"		हेम	हेम्नः

જાહેર ખબર.

ખાસ ધ્યાન ખેંચવા વિજ્ઞાતા.

સરકારી યા ખાનગી લાયબ્રેરીઓ, — સાહિત્યના શોખીનો —
ધંધાના સંશોધકો — તેમજ નાટકકાર માટે — ઉમદા તક.

તયાર છે —

૧ શ્રીમદ્ સંગીત ભાગવત સંક્ષિપ્ત. મૂલ્ય રૂ. ૧-૧૪-૦

તૈયાર થાય છે —

૧ જ્યોતિષી ભઢળીકૃત અને ખીજ તે સમયના

વિદ્વાનોના કાવ્યાલંકૃત સશાસ્ત્ર વર્તારા. રૂ. ૧-૦-૦

૨ સંવત ૧૨૦૦ ના જમાનાના પ્રખ્યાત કવિશ્રી હર્ષકૃત

નળાખ્યાન ફોટાસહ. રૂ. ૧-૪-૦

૩ ઝવેરાત રત્નોની ઉત્પત્તિને ગુણુ સ્વભાવ. રૂ. ૧-૦-૦

૪ નાડી પરિક્ષા; આયુર્વૈદિક ઔષધ

ગુટીકા સંગ્રહ. રૂ. ૧-૦-૦

નાટકના

લેખ.

- ૧ શ્વેચ્છાચારી સતિ પ્રભાકુમારી.
- ૨ શ્રી એકાદશી મહાત્મ્ય.
- ૩ યુરોપના પ્રખ્યાત કવિશેકસપીઅરના નૌવેલપરથી—
યુરોપમાં ભજવાતો. “જહુધ-તોફાન.”
- ૪ “ જીવન.”

સદરહુ પુસ્તકોના ગ્રાહક-થનારે-અથવા-વેપારી
શેઠીઆ, જેને પોતાના માલની જાહેરખબર-ગ્રંથમાં
આપવી હોય તેમણે-નીચેના સરનામેથી પત્ર
વ્યવહાર કરવો.

જમાનાને અનુસરતા—

અંબાલાલ ગણુપતરામ દ્વીવેદી ભાર્ગવ.

R. M. R.

મુ. હિંજા.

નાર્થ ગુજરાત.

ઊંઝા આયુર્વેદિક ફાર્મસીની અમૃત તુલ્ય દવાઓ.

અન્નક ભસ્મ નં. ૧ ક્ષય, દમ, નબળાઈ માટે તો. ૧ ના રૂ. ૪૦)

” નં. ૩ ” ” ” રૂ. ૮)

લોહભસ્મ— ધાતુશ્વાય, પ્રમેહ, મૂત્રરોગ ” રૂ. ૪)

લોહભસ્મ નં. ૧—ફીકાશ, પાંડુ, અશક્તિ. ” રૂ. ૪)

પ્રવાલ ભસ્મ— ખાંશી, નબળાઈ, વીગેરે. ” રૂ. ૧)

તામ્ર ભસ્મ— ઊદરરોગ, દમ, અશક્તિ ” રૂ. ૪)

પૂર્ણચંદ્રોદય—નપુંસકને પુરૂષાતનમાં લાવનાર ” રૂ. ૬૦)

(સુવર્ણ ગુટીકા) તથા તમામ રોગ મટાડનાર.

ચંદ્રાદયરસ— ” ” ” રૂ. ૨૫)

જીવન—સ્વાદીય ધાતુ પૌષ્ટિક ચાટણ રતલ એકના રૂ. ૨૧)

બ્રાહ્મસવ—દરત સાફ લાવી બૂખ લગાડે છે, તથા ઊંઘ ન આવતી, અભલપિત્ત અરૂચી, ખાંસી, તથા ક્ષયનો અકસીર ધલાજ છે. રતલ દોઢના રૂ. ૨)

હોગાષ્ટક ચૂર્ણ— તોલા ૧૦ ના રૂ. ૦-૬-૦

મહાસુદરણ ચૂર્ણ— તોલા ૧૦ ના રૂ. ૦-૮-૦

સીત્તેપ્પલાદે ચૂર્ણ— તોલા ૧૦ ના રૂ. ૧-૦-૦

આ ઉપરાંત તમામ જાતની દવાઓ મલશે. પ્રદર્શના-
માંથી ચાંદો તથા સરઘીફીકેટો મળેલાં છે. સુચીપત્ર
મફત મંગાવો.

કારખાતું
ઊંઝા
ગુજરાત.

}

ઊંઝા આયુર્વેદિક ફાર્મસી.

રીચીરોડ—અમદાવાદ.

રા. રા. ગણુપતરામ લલ્લુરામ દ્વીવેદી.

આપનો તૈયાર કરેલો ગ્રંથ શ્રીમદ્ સંગીત ભાગ-
વત સંક્ષિપ્તનો મેં તપાસી જોયો ભાગવતનું તાત્પર્યાર્થ
સારી રીતે ઘટાવ્યું છે. તે જમાનાના ભીમસેન કવિશ્રી
એ ચોપાઈ, દુહામાં ભગવદ્ગુણાનું વાદ રૂપ સ્તુતિ આ-
લાપેલ છે; જે સર્વાંશે રસીક તેમજ સશાસ્ત્ર છે. ગાયક
અને ભકતરાજ માટે ઉત્તમ છે. જેમાંના ન્યુનાંશ આપે
સંપૂર્ણ કરી માતૃભુમિના ઉપયોગ માટે કલ્યાણકર
પરિશ્રમ ઉઠાવ્યો છે; આવા શુભ કાર્ય માટે ધન્યવાદ
ઘટે છે—

લો.

કાશી નેવા ડી

શાસ્ત્રી ગણેશ મદ્દના આશિર્વાદ.

સદરહુ ગ્રંથ તૈયાર કરવામાં પહેલેથી ગ્રાહક થનારનાં

નામ	ગામ	પુસ્ત
૧ પા. પુરૂષોત્તમ શંકરદાસ	અમદાવાદ	૧
૨ કરશનદાસ મોતીરામ	"	૧
૩ શંકરભાઈ મુળજીભાઈ	"	૧
૪ રામશંકર અભયરામ	બ્રાહ્મણવાડા	૨
૫ મોહનલાલ ગોપાળદાસ	ઉંઝા	૧
૬ જીવાભાઈ લીલાભાઈ	"	૧
૭ દલસુખરામ રણછોડ	"	૧
૮ પરભુદાસ જોઈતારામ	"	૧
૯ હીરાભાઈ ઝવેરદાસ	"	૧
૧૦ બાળચંદ ઉમેદભાઈ	"	૧
૧૧ નરોત્તમ અંબારામ	"	૧
૧૨ પરસોત્તમ નારણદાસ	"	૧
૧૩ લીલાભાઈ રૂઘનાથ	"	૧
૧૪ જ્ઞેશીંગ રણછોડ	અમદાવાદ	૧
૧૫ ખલાખીદાસ કચરાભાઈ	"	૧
૧૬ જીગલદાસ શંભુભાઈ	"	૧
૧૭ કેશવલાલ ગીરધરદાસ	"	૧
૧૮ માધવલાલ મણીલાલ	"	૧
૧૯ શંકરભાઈ ભક્તિભાઈ	સિદ્ધપુર	૧
૨૦ હરકીસનદાસ છક્કડદાસ	અમદાવાદ	૧

૨૧	સોમનાથ મોતીલાલ	"	૧
૨૨	મોતીલાલ બલાખીદાસ	"	૧
૨૩	માણેકલાલ કેસવલાલ	"	૧
૨૪	મુળચંદ નારણદાસ	"	૧
૨૫	મગનલાલ રણછોડદાસ	"	૧
૨૬	ચંદુલાલ ત્રીકમલાલ	"	૧
૨૭	શીવલાલ છોટાલાલ	"	૧
૨૮	આત્મારામ પરસોતમ	"	૧
૨૯	રણછોડદાસ લલ્લુભાઈ	"	૧
૩૦	હીરાભાઈ શંકરલાલ	"	૧
૩૧	ધર્મરાજ જોષીતારામ	"	૧
૩૨	જમનાદાસ દામોદરદાસ	"	૧
૩૩	ચીમનલાલ મગનલાલ	"	૧
૩૪	ચુનીલાલ ત્રિભોવનદાસ	"	૧
૩૫	ચીમનલાલ ગોપાલદાસ	પાટણ	૧
૩૬	પુનમચંદ ભાઈચંદ	"	૧
૩૭	ગણપતરામ હરગોવીંદ	"	૧
૩૮	કનૈયાલાલ હરગોવિનદાસ	"	૧
૩૯	દલસુખરામ પ્રેમહાદણ	સિદ્ધપુર	૧
૪૦	અંબારામ ઉમેદરામ ધાસવાળા	ઉંઝા	૧
૪૧	ગણપતરામ ઉમેદરામ	" "	૧
૪૨	રાજરત્ન મે. લખાભાઈ ડેપુટી એ. ઈ. સા. કડી.		૧
૪૩	લણસાળી લક્ષ્મીદાસ ભગવાનજી ધાસવાળા મુંબઈ		૧

બીજા ઘણા નામો છે પણ સ્થળ સંકોચને લીધે આપેલાં નથી.

